

Fuat YİĞİT
Genel Başkan Yardımcısı

Başlarken...

Yüzyıl sonra aynı ruhla...

Türk milletinin topyekûn maddi dünya karşısında, kıt imkânlarla yedi düvele karşı kazandığı zaferi gelecek nesillere aktarmak ve detaylı bir şekilde irdeleyerek daha net anlaşılması amacıyla, milli mücadelenin başlangıcının 100. Yılında devlet ve sivil toplum kuruluşları olarak pek çok faaliyet gerçekleştirdik.

Günümüzde bireysel ve rahatına düşkün bir toplum oluşturma fikri hemen hemen bütün dünyada kendisini göstermektedir. Dünya insanı yaratma, küreselleşme hareketleri gibi millet ruhunu ve milli bilinci hedef alan dayatmaların karşısında ancak millet bilincini yaşatan ve benliğini kaybetmeyen topluluklar hayatta kalacaktır. Türk milletinin tarihini incelediğimiz zaman onlarca büyük, yüzlerce de irili ufaklı olağanüstü zaferlerle karşılaşmaktayız. Pek çoğunun akıl ve mantık ile izahının mümkün olmadığı âdeta mucize olarak tanımlayabileceğimiz başarılar olduğu hepimizin malumudur. Bu başarıların devamı, Türk milletinin bekası açısından oldukça büyük önem taşımaktadır. Asil Türk milleti uluslararası, ekonomik, siyasi ve askeri baskılar karşısında değil; millî duygu, ruh ve heyecanını kaybettiği gün maalesef çözülme, parçalanma ardından da yok olma sürecine girebilir. Dolayısıyla millî ruhun, millî romantizmin diri tutulması Türk milletinin "damarlarındaki asil kanda mevcut olan kudret" ile bütün zorluklar karşısında yeni bir başarı öyküsü yazmasına imkân verecektir.

Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün dediği gibi; "Türk Çocuğu Atalarını Tanıdıkça Daha Büyük İşler Yapmak İçin Kendinde Kuvvet Bulacaktır." sözü tesadüfen dile getirilmiş bir ifade değildir. Geçmişi bilmek, hatırlamak ve gelecek nesillere aktarmak; millî ruhu ve millet bilincini beslerken, ortak başarı ve zorlukların üstesinden gelme azmini de kamçılamaktadır.

Bu vesile ile ülkemizi ve kamu çalışanlarını ilgilendiren meselelerde Türk milletinden yana taraf olan Türk Eğitim-Sen olarak; milli mücadelenin 100. Yılına yönelik makale yarışması düzenledik. Dergimizin bu sayısını da Türk bağımsızlık hareketinin 100. Yılına ithaf ettik. Türk milletinin tarih sahnesine çıktığı günden itibaren, karşılaştığı zorluk ve var olma mücadelesinde eldeki kısıtlı imkânlarla bu milleti küllerinden tekrar doğuran, Ergenekonlardan çıkaran ecdadımız ile Kurtuluş mücadelesinin meşalesini yakan Ulu Önder Mustafa Kemal Atatürk ve silah arkadaşları başta olmak üzere tüm şehitlerimizi saygı, minnet ve şükranla anıyoruz.

Dergimizin hazırlanıp sizlere ulaşmasında büyük katkıları bulunan Genel Başkanımız Talip Geylan, Türk Eğitim-Sen Genel Merkez Yönetim Kurulu, Şube Başkanlarımız, teşkilatlarımız ile üyelerimize teşekkür ediyoruz. Dergimize yazı yazarak katkı sunan yazarlarımıza da şükranlarımızı sunuyor, yine aynı ruh ile millî ve insani konularda mücadele edeceğimize söz veriyoruz.

Saygılarımızla…

TÜRK EĞİTİM-SEN

Türkiye Eğitim, Öğretim ve Bilim Hizmetleri
Kolu Kamu Çalışanları Sendikası
GENEL MERKEZİ

Haziran 2019
Sayı : 64

Türk Eğitim-Sen
Genel Merkezi adına Sahibi
Talip GEYLAN
Genel Başkan

Yazı İşleri Müdürü
Fuat YİĞİT
Genel Başkan Yardımcısı
(Dış İlişkiler ve Basın)

Yayın Kurulu
Musa AKKAŞ
Seyit Ali KAPLAN
M. Yaşar ŞAHİNDOĞAN
Cengiz KOCAKAPLAN
Selehattin DOLĞUN

Basın Danışmanı
Meltem YALÇINKAYA
Düzeltme
Tuğçe TAŞDEMİR

Yönetim Yeri
Talatpaşa Bulvarı No:160 / 6 Cebeci/ANKARA
Tel:0312 424 09 60 - Faks:0312 424 09 68

Dergimiz yerel süreli ve ücretsizdir.

Üç ayda bir yayınlanır

Dergide bulunan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir
Basım Tarihi 25.06.2019

Grafik Tasarım ve Baskı
Altuğ Ajans Reklam Basın Yayın
Fatih Taha AKALAN
Atatürk Bulvarı No: 44/27 Sıhhiye - ANKARA
Tel ve Faks: 0.312 417 81 07
Basım Yeri : Günögürler Matbaacılık Reklam ve Yayımcılık Tic. Ltd. Şti.
Matbaacılar Sit. 1514 Sokak No:2 İvedik Organize Sanayi
Yenimahalle - Ankara

TÜRK EĞİTİM-SEN, TÜRKİYE KAMU-SEN
(Türkiye Kamu Çalışanları Sendikaları Konfederasyonu) Üyesidir.

06

19 Mayıs 1919'daki İnanç ve Kararlılık Kılavuzumuzdur.

Talip GEYLAN / Genel Başkan

08

100. Yılında Kuvayı Milliye'yi Anlamak

Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN

11

100. Yılında 19 Mayıs İstiklal Ruhu ve Atatürk

Dr. Ali GÜLER

21

İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgali (15 Mayıs 1919)

Prof. Dr. Mustafa TURAN

32

Türkiye'yi Bekleyen Yeni Tehlike: Doğu Karadeniz'de Rum Soykırımı Oldu mu?

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU

35

Millî Mücadele Ruhu

Vahap ÇETİN

42

Türk Milli Mücadelesi ve 19 Mayıs 1919 Ruhu

Bülent DOĞAN

56

Kızılca Günde Samsun'dan İzmir'e

Ekrem AKAR

1919'DAN 2019'A

YÜZÜNCÜ YILINDA
AYNI İNAN

ÇLA

19 Mayıs 1919'daki İnanç ve Kararlılık Kılavuzumuzdur.

Talip GEYLAN
Genel Başkan

"Ben 1919 senesi Mayıs'ı içinde Samsun'a çıktığım gün, elimde hiç bir maddi kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevi bir kuvvet vardı" demişti Atatürk.

O, bu aziz milletin ferasetine güveniyor, bağımsızlığa adanmış ruhunu onurlandırmak istiyordu.

Emperyalizm çöreklenmişken bu topraklar üzerine, Büyük Önder Atatürk ve yol arkadaşları tabi ki kayıtsız kalamazdı. Kahraman ecdadımız, aziz vatanımızı işgalcilere bırakmayacak kadar vatan sevdalısıydılar.

Öyle bir kurtuluş mücadelesi verdi ki bu millet; kadını, genci, yaşlısı hep birlikte savaş meydanlarındaydı. Kahraman Türk milleti; düzenli bir ordusu olmamasına rağmen, devlet adeta yarı sömürge durumunda iken, elindeki kıt kanaat kaynakları en iyi şekilde kullandı, teçhizat yönünden zengin, silahları, cephanesi tam olan dev düşman ordularıyla imanı ve inancıyla kanının son damlasına kadar savaştı.

Müstemleke bir devlet olmaktansa, savaşarak ölmeyi tercih eden Türk milleti, 19 Mayıs 1919'dan Cumhuriyetin kuruluşuna kadar nice şanlı zaferlere adını gururla yazdırmıştı. İnönü Zaferleri, Sakarya Destanı, Büyük Taarruz, her biri istiklale giden yolda büyük başarılardı. Tüm bu savaşlar milli dirilişin ve milli şahlanışın sembolü oldu.

Bugün Kurtuluş destanının 100'üncü yıl dönümünü kutluyoruz. Ne büyük bir şeref payesidir bu. 100 yıllık bir destanının kahramanları olan ecdadımızı bir kez daha saygı ve minnetle anıyoruz. Yaklaşık yüzyıldır bu topraklara harç olan o şehitlerimiz sayesinde kimseye kulluk yapmadan, özgürce nefes alarak, alnımız ak başımız dik yaşıyoruz.

19 Mayıs'a sahip çıkmak, o ruhu korumak çok önemlidir. Çünkü o ruh sayesinde Kurtuluş Savaşı kazanılmış, Cumhuriyet kurulmuş, demokrasiye,

insan haklarına, özgürlüklere dayalı modern bir devlet inşa edilmiştir.

Bugüne gelindiğinde; 100 yıl önce kapatılan hesabı, 100 yıl sonra açmaya yeltenen dış güçler ve bu dış güçlerce besiye çekilen ihanet odakları olduğunu görüyoruz. Zaman zaman düğmeye basarak nabız yoklayan bu yapılar, kafa kafaya verip ustaca hazırladıkları tuzaklara milletimizi çekmeye çabalamaktadır.

Bunlar; Ortadoğu'yu şekillendirmeye gayret ederken, Türkiye ile ilgili planlarını sona saklamaktadır. Ellerinin değdiği Suriye'de, Irak'ta, Afganistan'da, kısacası her yere kan ve gözyaşı hâkimdir. Bu noktada terörist unsurlara ve terörist unsurları semirtenlere, topraklarımızı emperyalizme yem yapmaya çalışanlara karşı tetikte ve uyanık olmalıyız.

Türk eğitimcileri olarak; devletimizin, ihanetin kuklası olan teröre karşı yürüttüğü kararlı mücadeleyi ama demeden, müsamaha göstermeden, samimiyetle destekliyoruz.

İplerini çekerek oynattıkları terörist kuklalara göz açtırmamak için devletimiz yoğun bir çaba göstermektedir. Toprağa düşmekten çekinmeyen yiğitlerimize canımızı, her şeyimizi borçluyuz. Onlara ne kadar şükran duysak azdır. Tüm bu emeklerimizin heba olmaması, ay yıldızlı al bayrağımızın göklerde şanla dalgalanması, topraklarımızın bütünlüğünün, milletimizin birliği ve dirliğinin bozulmaması, emperyalizmin dönen kanlı çarkları arasına girmemek için terörle mücadele, hem topraklarımızda hem de sınırlarımız ötesinde tek bir terörist kalmayana dek sürdürülmelidir. 19 Mayıs 1919'daki inanç ve kararlılık kılavuzumuzdur. Türk eğitimcileri olarak bizler, her zaman olduğu gibi bundan sonra da devletimizin, ihanetin kuklası olan teröre karşı yürüttüğü kararlı mücadeleyi ama demeden, müsamaha göstermeden, samimiyetle destekliyoruz.

Atatürk, Türk gençliğine çok güveniyor ve "Ey Türk Gençliği!" diye başlayan Gençliğe Hitabesinde "Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir" diyerek, geleceğimizi Türk gençliğine emanet ediyordu.

Böylesine ulvi bir görevin sorumluluğunu omuzlarında taşıyan gençlerimiz, tüm benliğiyle Cumhuriyetimize, vatanımıza, bayrağımıza, değerlerimize sahip çıkmalı; fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür olmalı, devletimizle, Cumhuriyetimizle hesabı olanlara gereken cevabı vermelidir.

Türk milletinin derin vicdanı, yüksek muhakeme gücü bu hainleri boğacaktır.

Öte yandan ülkemizde kurucu değerlerimize pervasızca laf uzatan, bu devletin kuruluş felsefesini ve sürecini eleştiren şuur yoksunları, manda kalıntıları, akıl fukaraları bulunmaktadır. Ömrünü cephede geçirmiş ve bu ülkeyi kurtarmaya adamış olan Atatürk ve mücadele arkadaşları sayesinde bu topraklarda kelle koltukta gezmeden yaşadığını unutanların saygısız ithamları bardağı taşırmaktadır. Neyse ki Türk milletinin derin vicdanı, yüksek muhakeme gücü bu hainleri boğacaktır.

" Bugün Kurtuluş destanının 100'üncü yıl dönümünü kutluyoruz. Ne büyük bir şeref payesidir bu. 100 yıllık bir destanının kahramanları olan ecdadımızı bir kez daha saygı ve minnetle anıyoruz. Yaklaşık yüzyıldır bu topraklara harç olan o şehitlerimiz sayesinde kimseye kulluk yapmadan, özgürce nefes alarak, alnımız ak başımız dik yaşıyoruz."

100. Yılında Kuvayı Milliye'yi Anlamak

Prof. Dr. Cemalettin TAŞKIRAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İ.İ.B.F. Öğretim Üyesi

Kuvayı Milliye "Millî Kuvvetler, Millî Güçler" anlamındadır ve düzenli ordu şeklinde teşkilatlanmamış "Milis Kuvvetleri" demektir. Kuvayı Milliye, Mondros mütarekesi sonrası topraklarımızı işgal eden ve ülkemizi parçalamak üzere harekete geçen düşman kuvvetlerine karşı açılan cephelerde çarpışmak üzere teşkilatlanan bölgelerdeki her sınıf ve gruptan halkın oluşturduğu sivil-milis kuvvetleridir. Kuvayı Milliye halkın içinden gelen millî duygular sonucu oluşmuş, meslek, gelir düzeyi, yaş, hatta cinsiyet gibi birçok unsuru dikkate almadan kendiliğinden bir araya gelerek gönüllülük esasına göre oluşmuş silahlı sivil birliklerdir. Denizli müftüsü Hulusi bey, Demirci Mehmet efe, İpsiz Recep, Topal Osman, Ethem bey, Antepli Şahin bey Kuvayı Milliyedir. İstiklal yolunda kağnısıyla ve yanındaki bebeğiyle İnebolu'dan mermi taşıyan sert kış günü üzerindeki hırkasını bebeğine değil, mermiler ıslanmasın diye mermilerin üstüne örten, kışlaya ulaştığı sırada da şehadete eren Kastamonulu Şerife Bacı; kadın olduğu halde saçlarını erkek gibi kestirerek birliklere katılan ve kendine Halim Çavuş dedirterek mücadele eden Halime Çavuş; Kadınlardan ve erkeklerden oluşturduğu ekibiyle işgalcilerin kabusu olan Erzurum'lu Kara Fatma Kuvayı Milliyedir. Annesini kaybettiği için Albay olan babasıyla birlikte karargahta kalan ve orada büyüyen, savaş sırasında da çocuk haliyle cepheden cepheye koşarak askerlere moral veren küçük Nezahat Kuvayı Milliyedir.

"Vatanım, ha ekmeğini yemişim, ha uğrunda kurşun" diyebilen bütün bu insanları bir araya getiren de "Kuvayı Milliye Ruhu"dur. Bu ruh içten gelen bir istekle millet fertlerinin ülkenin bağımsızlığı ve ülke çıkarları için her türlü imkansızlık içinde canlarını ortaya koyarak mücadele etmeleridir. Millî Mücadele bu ruhla verilmiş, İstiklal Harbi bu ruhla kazanılmıştır.

1919 yılı Mayıs ayındaki İzmir'de Yunan işgali ile Kuvayı Milliye teşkilatlanması başlamıştır denilebilir. Teşkilatlanma hızla Batı Anadolu'nun iç kısımlarına yayılmıştır. Mayıs ve Haziran aylarında bölgedeki çok sayıda subay, Kuvayı Milliye kurmaya hazır olduklarını belirterek Askerlik Şubesi başkanlıklarına resmî müracaatta bulunmuşlardır. Yöneticilerin bazıları bu fikre sıcak bakmasa da, millî düşünenlerin çoğu bu fikri el altından desteklemişler ve arka arkaya çeşitli büyüklükte eli silahlı gruplar oluşmuş ve işgalcilere karşı mücadeleye başlamışlardır.

Kuvayı Milliye sadece Anadolu'nun batı bölgesinde değil, Anadolu'nun her yerinde gerçekleşmiştir. Güneyde Fransız işgaline ve Fransız Ermeni işbirliği ile Türklere yapılan zulüm, hakaret, yağma ve öldürme olaylarına karşı ilk direnme 19 Aralık 1918'de Dörtyol'a bağlı Karakese Köyü'nde olmuş, köy halkı Fransızlara silâhlı savunmaya geçmiştir. Bu olay bir kıvılcım olmuş Adana, Antep , Urfa ve Maraş'ta çok iyi organize olmuş Kuvayı Milliye teşkilatları kurulmuş ve işgalcilerle işbirlikçilerine karşı çok büyük mücadele verilmiştir. Düşünelim: İstiklal Harbi'nde düzenli orduda verdiğimiz şehit yaklaşık 10.000 civarındadır. Ama sadece Antep savunmasında yaklaşık 7000 sivil şehit vardır. Güney Cephesinde çeşitli rütbelerdeki subaylar, Kuvayı Milliye hareketlerini sivil kıyafet ve Sinan Paşa, Tufan Bey gibi takma adlarla organize etmişlerdir.

Kuvayı Milliyenin temel amacı vatan topraklarını düşmana karşı korumak, Türk Devleti'nin parçalanarak ortadan kaldırılmasını önlemektir. Ayrıca işgallere müdahale etmeyen ve seyirci kalan yönetime de bir tepkidir Kuvayı Milliye. 1919 yılının şartlarında, silahlandırılmış, yerli gayri-müslim çetelerinin, düşman askerleriyle iş birliği yaparak giriştikleri saldırı ve cinayetlere Türk halkının hiç değilse kendi bölgesini savunma düşüncesinden doğmuştur. Kuvayı Milliye'yi ortaya çıkaran bir başka sebep de Ordunun terhis edilmesi ve silahaltında olan az sayıdaki düzenli birliklerin de zayıf ve yetersiz durumda olmalarıdır.

Düşman işgalleri karşısında kendiliğinden oluşan Kuvayı Milliye, Türk milletinin düşman işgal ve saldırılarına boyun eğmeyeceğinin, işgallere karşı koyacağının dünyaya ilanıdır.

Bu sivil gruplar verdikleri mücadeleyle de işgalci güçleri kayba uğratarak düşmanın Anadolu içlerine ilerlemelerini yavaşlatmışlar, hatta durdurmuşlardır. Ülkenin belli bölgelerindeki işbirlikçi gayri müslim çetelerin saldırılarını, katliamlarını durdurup önlemiş, bölgeyi bu çetelerden temizlemişlerdir. Ayrıca ve en önemlisi Türk milletinin organize olmasını, teşkilatlanmasını ve zamanla düzenli orduya geçişi kolaylaştırmış ve bağımsızlığımızı gerçekleştirmiştir.

Diyebiliriz ki:

– Kuvayı Milliye'nin amacı ülkenin rejimine karşı mücadele etmek değildi; ülkedeki düşmanla mücadele etmekti. Ortada bir mezhep ve rejim mücadelesi yoktu. Bir bağımsızlık mücadelesi vardı.

-Kuvayı Milliye, bağımsızlığı engellemeye çalışan işbirlikçi isyancılar dışında, kendi halkı ile de mücadele etmemiş, işgalciler ve onların işbirlikçileriyle mücadele etmiştir.

-Kuvayı Milliye batılı ve kökü dışarda olan devlet, kurum ve kuruluşlardan ne yardım ne de askerî eğitim almıştır.

-Kuvayı Milliye hep millî kalmış, düzenli orduya karşı çıkanlar dahi işgalci ve paralı gruplara itibar etmemiştir. Hatta onlarla temas bile kurmamıştır. Ethem beyin, millî düşünce yapısına uymayan, hırsına yenildiği ve bizce utancını ömür boyu taşıdığı, düşmana sığınma olayı dışında bir örneği yoktur.

Türkiye'nin düzenli ordu birliklerinden mahrum bulunduğu çok kritik bir dönemde, her türlü imkansızlığa ve olumsuz şartlara rağmen hayatlarını ortaya koyarak giriştikleri cesur ve kararlı mücadeleleri ile, bağımsızlığın kazanılmasına damgasını vuran Kuvayı Milliye, Türk Millî Mücadele Tarihinde çok önemli ve çok seçkin bir yere sahiptir.

KAYNAKÇA

Kadir KASALAK; Milli Mücadele'de Manda ve Himaye Meselesi, Gkur. Bsmevi, Ankara, 1993.

Sabahattin SELEK, Anadolu İhtilali, İstanbul 1963.

Sıtkı AYDINEL, Güneybatı Anadolu'da Kuva-yı Milliye Harekatı, Kültür Bakanlığı Yay., Ankara.

Türk İstiklâl Harbi, Batı Cephesi, C II. 1 nci Ks. Gkur. ATASE Yay., Ankara 1963.

100. Yılında 19 Mayıs İstiklal Ruhu ve Atatürk

Dr. Ali GÜLER
Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve
Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yarı Zamanlı Öğretim Elemanı

"Her şeye rağmen muhakkak bir nura doğru yürümekteyiz. Bende bu imanı yaşatan kuvvet, yalnız aziz memleket ve milletim hakkındaki sonsuz sevgim değil, bugünün karanlıkları, ahlâksızlıkları, şarlatanlıkları içinde sırf vatan ve hakikat aşkıyla ışık serpmeye ve aramaya çalışan bir gençlik gördüğümdür." (1918)

Mustafa Kemal ATATÜRK

1. İSTANBUL'DAN SAMSUN'A ANILARDA KALAN KUTLU YOLCULUK

1.1. 16 Mayıs 1919 ve Hemen Öncesi: "Biz Anadolu'ya İdeali, İmanı Götürüyoruz"

16 Mayıs 1919 tarihi, Osmanlı padişahı Vahdettin ile yaklaşık altı aydır İstanbul'da bulunan Mustafa Kemal Paşa'nın son görüşmelerini yaptıkları gün olacaktır. Aynı gün Padişah Yıldız Camii'ndeki 16 Mayıs selamlığında "huzur-u hümayun-u mülukaneye kabul buyurulan zevat-ı kiram" arasında bulunan Mustafa Kemal'i de diğer askeri erkânla birlikte kabul etmiştir. Murat Bardakçı'ya göre o gün orada Vahdettin, Sadrazam Damat Ferit Paşa, Mustafa Kemal Paşa ve Seryaver Avni Paşa bulunmaktadır. Avni Paşa'nın anılarında anlattığına göre "Mahfil-i hümayuna" geçen padişahın huzurunda Mustafa Kemal, "… Halife hazretlerinin arzusu dahilinde iftihar kaynağım ve padişah kullarının övüncü olan tam bir sadakatle ve elimden gelen bütün kuvvetle vallahi billahi…" diyerek yeni göreviyle ilgili yemin etmiştir.

Mustafa Kemal 15 Mayıs 1919 günü Erkan-ı Harbiye'ye gittiğinde halef-selef Genelkurmay Başkanı Cevat (Çobanlı) ve Fevzi (Çakmak) Paşa ile görüşmüş, Fevzi (Çakmak) Bey'in "*Buradaki (İstanbul'u işaret ederek) rahatımızı feda etmemek için koskoca memleketi veriyoruz. Bu ne*

akıldır?" sözünden sonra *"... Hakikat sizin dedikleriniz ve düşündüklerinizdir. Ben bunu ispat etmek için Anadolu'ya gidiyorum. Aramızda uzun görüşmelere de lüzum olmadığını görüyorum. Yalnız sizlerden bir şey bekliyorum; bana yardım edeceksiniz."* Der ve kurulacak milli bir idare üzerinde konuşup özellikle *"mümkün olduğu kadar çok miktarda silah ve mühimmatın Anadolu'da toplanması ve itilaf devletlerine teslime dilmemesi"* konusunda anlaşmaya varmışlar ve Mustafa Kemal bunun üzerine *"Ben zaten bunun için Anadolu'ya gidiyorum."* cevabını vermiştir. Mustafa Kemal Paşa anılarında yolculuk öncesini şu şekilde anlatmaktadır:

"… Artık Şişli'deki evi bırakmak üzereyiz. Bandırma vapuru Galata rıhtımında hazır, bildiğimiz bu. Karargâhımızdan olanlar belirlenen saatte rıhtımda toplanmış olacaklardı. Otomobil kapımın önünde idi. Evdeki vedaları bitirmiştim. Tam o sırada gelerek beni büroma götüren bir dostum (Rauf Orbay) aldığı bir habere göre benim ya hareketime müsaade edilmeyeceğini yahut vapurun Karadeniz'de batırılacağını söyledi. Yıldırımla vurulmuşa döndüm. Daha sonra vaktiyle uzun müddet yanımda çalışan bir kurmay subay da gelerek maiyetinde çalıştığı bir Damat'tan aynı şeyleri öğrendiğini bildirdi. Bir an yalnız kaldım ve düşündüm. Bu dakikada düşmanların elinde idim. Bana her istediklerini yapamazlar mıydı? Beynimden bir şimşek geçti. Tutabilirler, sürebilirler fakat öldürmek! Bunun için beni Karadeniz'in coşkun dalgaları arasında yakalamak lazımdır. Bu ihtimal mantıki idi. Ancak artık benim için yakalanmak, hapsolmak, sürülmek, düşündüklerimi yapmaktan men edilmek hepsi ölmekle aynı idi. Hemen karar verdim. Otomobile atlayarak Galata rıhtımına geldim. Baktım ki rıhtıma yanaşmış olacağını sandığım vapur uzaklardadır. Sandallarla vapura gittik. Kaptana yola çıkmak için emir verdimse de Kız Kulesi açıklarında kontrole tabii tutulduk…"

Samsun'a hareketinden hemen önce 14 Mayıs 1919 günü Hüseyin Rauf'la birlikte Beyazıt'ta Bekir Ağa Bölüğü'nde tutulmakta olan Fethi (Okyar) Bey'i ziyaret eden Mustafa Kemal'in ona verdiği "*Babıali ve Saray benim hakkımda derin bir gaflet içinde bulunuyorlar. Meseleden henüz İngilizlerin haberleri yoktur.*" ifadesi ve kendisine verilen görevin dışında Anadolu'da Milli Mücadele'yi başlatma düşüncesinde olduğunu aktarması ve üç günlük yolculuğun sonunda her istediğini yapabileceğini belirttiği

açıklaması ise Samsun'a gidişin ve Anadolu'da başlatılan hareketin manasının Osmanlı yönetiminin düşüncelerinden çok daha farklı olduğunu ortaya koymaktadır. Mustafa Kemal Paşa'nın aynı gün ziyaret ettiği yerler ve kişiler arasında Erkan-ı Harbiye-i Umumiye'de Fevzi (Çakmak) ve Cevat (Çobanlı) Paşa, Bab-ı Ali'de Dahiliye Nazırı Mehmed Ali Bey ve Bahriye Nazırı Avni Paşa, Padişah Vahdettin, annesi Zübeyde Hanım ve kız kardeşi Makbule Hanım da vardır.

"… Aynı gün Boğaziçi'nin o en muhteşem bir bahar gününde, bütün baharların en güzelinde ve en hayat dolu olanında Mustafa Kemal, Bandırma teknesinin kaptan köprüsünde ayakta durmaktaydı. Bizans İmparatorluğu'nun ölümüyle Fatih (Sultan) Mehmet tarafından Türkleştirilen ve şimdi de Osmanlı gücünün çöküşü ile başka ellere geçmesi muhtemel olan şehir gözlerden yavaş yavaş siliniyordu. Tatmin edici sonuçlara varmak için yapılması gereken şey, diplomatik notalar hazırlamak olan Bab-ı Ali'nin yabancı devletlerden himaye dilenen ve onların merhametlerini uyandırmaya çalışan politikası olamazdı. Tek hırsı İngiltere'nin himayesi altında tahtını korumak olan padişah da böyle bir sonuca ulaşamazdı. İstanbul'dan artık hiçbir umut beklenemezdi. Bu kentte yaşayanlar, yabancılar ve Müslüman olmayan Türkler açıkça düşmanlığını ilan edenlerden daha kötü düşmandılar ve Türkiye'nin başına gelenlerden zevk duymaktaydılar. İstanbul kokuşmuş bir şehirdi. Mustafa Kemal ona sırtını döndü ve taze hayat veren güney rüzgârını içine çekerek Anadolu kıyılarına doğru ışıltılı gözlerle baktı…"

Geminin yolcularından Yzb. Ali Şevket ise gemiye Beykoz yakınlarında ve kendisini takip eden İngiliz istihbaratçılardan şüphelendiği için panik halinde ve son derece tedbirli olarak yüzerek katılır.

Bandırma vapuruyla hareket edildiği günü Arif Hikmet Gerçekçi *"… 16 Mayıs 1919 sabahı evden ayrıldım. Rıhtımdan bir kayık tutarak biraz açıkta demirlemiş olan Bandırma gemisine gittim. Mustafa Kemal Paşa ve karargâh üst subaylarından bazıları güverteydiler. Üstleri oluşturan kişilerin hepsinin gelmesinden sonra geminin kalkmadığını görünce yanımda bulunan bir arkadaşa 'Gemi neden kalkmıyor?' diye sordum. 'Dâhiliye Nazırı Mehmet Ali Bey, Paşa'yı uğurlamaya gelecek. Onu bekliyoruz.' dediler. Bir süre bekledikten sonra gemiye gelen bir jandarma yüzbaşısı Nazır'ın önemli bir işi çıktığı için gelemediğini belirttikten sonra onun adına hepimize iyi yolculuklar diledi. Paşa'yı selamlayarak ayrıldı. Gemimiz ağır ağır demir aldı. Tarihi yolculuğun başlangıcındaydık. Bandırma vapuru İsmail Hakkı Bey'in yönetiminde limandan biraz açıldıktan sonra Kız Kulesi açıklarında tekrar demirledi. Çok geçmedi, bir İngiliz Kurulu gemiyi kontrole geldi. İngilizler gemilerle Anadolu'ya silah ve gereç kaçırılmasını önlemek amacıyla kuvvetli bir örgüt kurmuşlardı. Limana gelen ve giden bütün Türk bandıralı gemiler kontrol ediliyor, ambarlarında silah veya başka gereç olup olmadığı araştırılıyordu. Aynı sona Bandırma da uğradı. Her an bir emirle yolumuzdan alıkonulma kaygısı içinde geçen uzun dakikalardan sonra İngilizler bir şey bulamadan gittiler ve gemimiz tekrar demir aldı. Vakit öğleyi geçmişti. Bandırma, Dolmabahçe önünde demirlemiş ve uzun namlulu toplarını göz korkutan bir biçimde Meclis-i Mebusan binasına çevirmiş düşman zırhlılarının arasından geçerek ağır ağır Karadeniz'e doğru ilerlemeye başladı.*

*Hepimiz güvertede düşman zırhlılarını büyük bir üzüntü ile seyrediyorduk. Bir ara onun, o büyük insanın çevresindeki subaylarına düşman zırhlılarını göstererek şu sözleri söylediğini işittim; '**Bunlar işte böyle yalnız demire, çeliğe, silah kuvvetine dayanırlar. Bildikleri şey yalnız madde. Bunlar hürriyet uğruna ölmeye karar verenlerin kuvvetini anlayamazlar. Biz Anadolu'ya ne silah, ne cephane götürüyoruz. Biz ideali, imanı götürüyoruz.**'*

Henüz akşam olmamıştı. İstanbul gittikçe uzaklarda kalmaktaydı. Refik (Saydam) Bey'le birlikte geminin arka tarafında küpeşteye yaslanmış, ağır ağır gözden silinen bu silueti seyrediyorduk. Bir ara Refik (Saydam) Bey mırıldandı; 'Acaba İstanbul'u bir daha görebilecek miyiz?' sorusu karşılıksız kaldı. O anda ben de aynı şeyleri düşünüyordum. Artık Karadeniz'deyiz. Akşamın karanlığı tül gibi iyiden iyiye ortaya çöktü. Uzaklarda tek tük görünen ışıklar da kaybolup yerini karanlığa bıraktı. Sert bir rüzgâr kırbaç gibi yüzümüze şaklıyor, buna rağmen yerimizi bırakıp içeri girmek istemiyoruz. Derken hafiften hafiften esen rüzgâr birden yerini şiddetli bir fırtınaya bıraktı. Gecenin karanlığı içinde büsbütün korkunçlaşan Karadeniz'in hırçın dalgaları üzerinde Bandırma gemisi fındık kabuğu gibi oynamaya başlamıştı. İçimizde hırçın dalgalardan ve denizin sallanmasından etkilenmeyen tek insan Mustafa Kemal Paşa idi. Geminin arka tarafında bir kamarada Refet (Bele) Bey'le kalıyordu. Sonradan öğrendiğime göre herkesin kamarasında yarı hasta yattığı saatlerde o kaptan köşküne çıkmış…" sözleriyle aktarır.

İsmail Hakkı Durusu 21 yıllık kaptandır ve her ne kadar Bandırma vapuru Karadeniz'de pek fazla sefere çıkmamışsa da o denizcilik hayatının 5 yılını bu sularda geçirmiş tecrübeli bir kaptan ve denizcidir. Bu arada belirtilmesi gereken bir not ise bazı kaynaklarda Refet Bey'in Kurmay Albay Manastırlı Kazım ve Dr. Alb. İbrahim Tali Bey ile aynı kamarada kaldıkları belirtilmektedir. Geminin sürpriz yolcuları ise atlara olan düşkünlüğüyle bilinen Refet (Bele) Bey'in 18 atıydı ve gemideki bu atları Refet Bey ambarcı Mahmut'a emanet etmişti. Gemide ayrıca Mustafa Kemal Paşa'nın yaverliği yapmakta olan Yzb. Mustafa Vasfi (Süsoy)'nin karısı ve üç çocuğu da bulunmaktadır ve söz konusu yüzbaşı eşi, çocukları ve eşyalarını bir mavnayla taşıyıp gemiye getirmiş, bunun için de Mustafa Kemal Paşa'dan özel izin almıştır. Geminin Samsun'a varmasının ardından aile ise memleketleri olan Tokat'a geçeceklerdir.

Bandırma gemisinin 27 yıllık kaptanı İsmail Hakkı da gemideki özel yolcusunu "*… Hareketimizden bir gün evvel Paşa beni idareden Harbiye'deki dairesine çağırtmıştı. Gittim ve kabul buyuruldum. Suret-i hareketimize dair bir takım izahatta bulundular. Lazım gelen cevapları verdim. Ertesi gün öğle üzeri hareket edileceğini ve ol veçhile geminin hazır bulundurulmasını emir buyurdular. Filhakika o gün zevalde gemiyi teşrif ettiler. Kontrol heyeti geldi. Hemen hareket edebileceğimizi söylediler. Derhal hareket ettik.*

Boğaz'dan çıkarken müthiş bir fırtınanın icrayı hüküm etmekte olduğunu gördük. Ne kadar şiddetli fırtına olursa olsun yolumuza devama karar vermiştik. Böylece yolumuza devam ettik. Maiyetlerindeki zevatı bittabi deniz tutuyor ve herkes birer birer kamaralarına yatıyorlardı. Mamafih Paşa bir köşeye dayanmış oturmakta ve kendilerinde fıtri bir haslet olan harik ül beşer metanet-i kalbiyelerinin esası olarak bilâfütur ve daimi bir tefekkür içinde bulunmakta idiler. Son süratimiz olan 7 mil ile Karadeniz'in biaman dalgaları arasında yuvarlana yuvarlana İnebolu ve Sinop'a uğrayarak bin türlü müşkülat içerisinde bir gün şafak vakti Samsun'a vardık. Ondan sonra vukua gelen halatı bittabi kendileri daha iyi bilirler. 19 sene sonra o mesut seferimizi bu kadar hatırlayabildim." sözleriyle aktarır.

İstanbul'dan Samsun'a doğru hareket etmeden önce 16 Mayıs 1919 günü yaşadıklarını Hüsrev Gerede şu sözlerle ifade eder:

"… Saat 04.30'da Bandırma vapuruyla hareket ettik. Vapurda Sivas'taki 3. Kolordu Komutanlığına atanan Albay Refet (Bele), Yarbay Mitralyöz Arif, Topçu Binbaşı Kemal (Doğan), Dr. Bnb. Refik (Saydam), Dr. Alb. İbrahim Tali (Öngören), Kur. Alb. Kazım (Dirik) , Yzb. Mümtaz ve karargâha mensup öbür subaylar vardı. Hareketimizden 4 saat sonra Boğaz'dan çıktık. Karadeniz'in ölü dalgaları ufak vapuru epey sallamaya başladı. 4 yıllık Doğu hizmetinde sıkıntılar içinde geçen bir savaştan sonra güzel İstanbul'dan ayrılmak beni çok üzdü. O zaman not defterime aynen şöyle yazmışım; 'Güzel İstanbul, gönüllerde yer tutan şehir. 4 yıllık savaştan sonra senin şefkatli kucağına can atan, güzelliğine tutkun, lacivert renkli göklerine vurgun benim gibi bir biçarenin seni terk edişi ne büyük bir zorunluluktur bilir misin? Savaşta yiğitçe çarpışan asker evlatların hor görülüyor. İş başındaki oğulların ise nankör, duygusuz, namussuz. Hükümet daireleri yabancıların uşağı. İşte ben bunun için seni ağlaya ağlaya terk ediyorum. Gittiğim yerler de yabancım değil; öz Anadolu, Erzurum Türklüğü. Yarabbi sen bu millete zeval verme. Türklüğü yükselt, güzel İstanbul'u onun daima kalbi yap.' Bilmem ki başımızdaki genç, değerli komutan Mustafa Kemal Paşa İstanbul'u terk ederken dünyanın bu tek güzel şehri için kalbinde neler duymuştur? Benim duyduğum acının benzeri olan ayrılık acısını yurdu kurtarmak, ulusu bağımsızlığa kavuşturmak azmiyle yola çıkan bu büyük adam da duydu. 'İki büyük dünyanın kavşağında Türk yurdunun süsü, Türk tarihinin serveti, Türk ulusunun gözbebeği İstanbul bütün vatandaşların kalbinde yeri olan şehirdir.' sözüyle İstanbul sevgisini en güzel anlatanlardan biri olmadı mı? Türkiye'ye dünya politikasında yer kazandıran, onu Ortadoğu ve Balkanlardaki ufak tefek devletlerin üstüne çıkaran, İstanbul'a sahip olmayınca Türkiye devletinin anlamının olamayacağını pekiyi bilen bu büyük komutanın stratejik planları İstanbul'un kurtarılmasıyla kesin zaferi kazanmak üzerineydi. Deniz gittikçe azıttı, ufacık vapur çalkalanıp duruyor. Bnb. Kemal ile güvertede oturduk. Fakat soğuktan gece yarısı aşağı inmek zorunda kaldık. Hepimiz yataklara serildik."

16 Mayıs 1919 gününü ise Mustafa Kemal'in yaverlerinden Muzaffer Kılıç,

"… Galata rıhtımından 16 Mayıs günü akşamüzeri kalkan bir motorla Bandırma vapuruna geldik. Vapur Kız Kulesi açıklarında demir atmış, bizi bekliyordu. Hemen hareket ettik. Karadeniz'de müthiş bir dalga vardı. Vapurumuz denizde fındık kabuğu gibi sallanıyordu. Bizleri deniz tutmuştu. Boyuna kusuyorduk. Kamaramızdan dışarı çıkamaz hale gelmiştik. Deniz biraz durulunca güverteye çıkıyor, biraz hava alıyorduk. O zaman Atatürk de kaptan köşküne çıkıyor, kaptana emirler veriyordu…" diyerek aktarır. Aynı gemide olanlardan Dr. Yzb. Behçet Adil Bey de anılarında, *"Atatürk'ü Galata rıhtımında Fethi Okyar ile Rauf Bey uğurlamışlardı. Kız Kulesi önlerine gelmiştik. Bandırma vapuru durdu. Mustafa Kemal 'Vapur neden durdu?' diye sordu. Durumu kaptandan öğrendik. Düveli İhtilafiye diye anılan Fransız, İngiliz ve İtalyan subayları geminin durması için işaret vermişlerdi. Nitekim çok geçmeden etrafı aramaya başladılar. Mustafa Kemal bir ara dikkatle bakıp eliyle gemilerin toplarını göstererek '**Bunlar cephane ve silah arıyorlar zannederim. Onlar Türk milletinin istiklal aşkının, mücadele azminin derece ve şümulünü takdir edemezler. Bütün güvendikleri işte bu maddi kuvvetlerdir. Biz büyük idealimizin ve mutlak istiklalimizin tahakkuku için manevi değerlerimizi kaçırıyoruz.**' dedi. Kız Kulesi önlerindeki 3-4 saatlik beklemeden sonra Boğaz'a doğru açıldık. Ne Anadolu ne de Batı yakasındaki iskelelerde tek insan görebildik. Beykoz'u geçtikten sonra Paşa güverteye çıktı. Biz de peşinden çıkmıştık. Bandırma neredeyse Karadeniz boğazını aşacaktı. Mustafa Kemal bir ara kaptan köşküne çıkarak kaptanla konuştu... Kabaran dalgalar, fırtına ve yağmur elan geçmemişti. Doktorlar da dahil kafiledeki herkesi vapur ve deniz tutmuştu. Bundan sadece Atatürk ile İbrahim Tali Bey müteessir olmamıştı.* ***16 Mayıs 1919 saat 16.00'da*** *bindiğimiz Bandırma vapuru ertesi günü İnebolu'ya, bir gün sonra da Sinop'a vasıl olmuştu. Gemide İnebolu Kaymakamı ve eşi de vardı. Onlar İnebolu'da inmiş, Sinop Mutasarrıfı Mazhar Tevfik Bey binmişti. Mazhar Tevfik Bey de Sinop'ta inmişti. Akşam üzeri tekrar yola koyulmuş, geceyi denizde geçirmiştik. 19 Mayıs sabahı şafakla birlikte Samsun'a vardık. En güzel elbiselerini giyen Mustafa Kemal Paşa güverteye çıktı. Sahilden kayıkla yaklaşan Erkan-ı Harp Binbaşı Mahmut Ekrem, Mustafa Kemal'in elini sıktı. Sonra da bu kayıkla ilerleyerek Samsun'un Batı iskelesinde Anadolu toprağına ayak bastı."* sözleriyle Anadolu'ya geçişi aktarır.

16 Mayıs 1919 günü geminin hareketi ise İbrahim Süreyya Yiğit'in anılarında *"… Ertesi sabah erkenden vapura binen paşa kaptana erken kalkmasını söyledi. Kaptan geminin pusulasının bozuk olduğundan şikâyet etti. Hamule ve yolcularını alan Bandırma vapuru tarihi seyrine üç kısa düdükle başladı. İstanbul limanını dolduran işgal zırhlıları arasından sıyrılıp Boğaziçi'nden geçerek Karadeniz'e çıkmayı tasarlıyorlardı ama İngilizler vapuru durdurup arama yaptılar. Geminin durdurulması içindeki Türk komuta heyeti üzerinde soğuk duş etkisi yapsa da paşa istifini bozmadı. İngilizlerin gemide silah aramalarını serinkanlılıkla seyretti. Silah bulunmadığına kanaat getiren İngilizler gemiye yola devam iznini verdiler. Herhangi bir saldırıya karşı Bandırma vapuru sahile yakın ilerliyordu. Makineleri var gücüyle çalışıyor, değerli yolcularını Samsun'a yetiştirmeye uğraşıyordu…"* sözleriyle yer bulur.

Çankaya Köşkü'nde Mustafa Kemal Atatürk'ün kütüphanecisi olarak görev yapan Nuri Ulusu ise babası 1875 doğumlu 44 yaşındaki Hacı Tevfik (Ulusu)'in Birinci Kamarot olarak görev yaptığı Bandırma vapurunda 16 Mayıs 1919 günü yaşananları ve yaşadıklarını şu sözlerle ifade eder:

"…Sene 1919, 16 Mayıs güneşli bir ilkbahar günü merhum babamın alelacele eve gelerek anneme 'Hanım çamaşırlarımı hazırla, biz Samsun'a Mustafa Kemal Paşa'yı götüreceğiz. Dönüşte de yolcu ve yük alarak

İstanbul'a döneceğiz.' dediği anki heyecanımı hiç unutamam. Merhum anneciğim babamın çantasını hazırladı ve de 'Hacı Bey müsaade et de oğlumla beraber seni yolcu etmeye gelelim.' dedi. Zaten çocukluğumun çoğu günü bu Bandırma gemisinde geçtiği için her tarafını cin gibi bilir ve bu gemiyi çok severdim.İsmail Hakkı Kaptan da beni çok severdi, her seferden dönüşte hediyeler getirirdi. Beynimde fırtınalar yaratan, hayalimde canlandırdığım bu büyük komutanı görmeden gidemezdim. Babama 'Ne olur beni Mustafa Kemal'e götür.' diye yalvardım. Babam önce düşündü, sonra 'Gel bakalım oğlum, bir çaresini buluruz belki.' deyince sevinçten kalbim uçuyordu. Kız Kulesi açıklarında demirleyen Bandırma vapuruna babamla beraber bir sandalla çıktık. Annemi rıhtımda bırakmıştık. Biraz sonra babam beni bırakıp gittiği yerden dönerek 'Gel bakalım oğlum, Mustafa Kemal'e götüreceğim seni.' dedi. Hayal mi görüyordum. Mustafa Kemal'e ayrılan kamaraya geldik, beraberce içeri girdik. Karşımda masmavi gözleriyle çakmak çakmak bakan büyük komutan, büyük asker Mustafa Kemal oturuyordu. Bize doğru seslenerek 'Hacı Bey maşallah delikanlı cin gibi, bakışları akıl dolu, gel bakalım yanıma.' dedi. Yanına nasıl gittik, elini nasıl öptüm, yanağını nasıl okşadı ki rüya gibiydi Allah'ım. Bana 'Adın ne senin?' diye sorunca kendime geldim, 'Nurettin efendim.' dedim. Bana 'Bu ülke hepimizin, ama esas siz gençlerin. Mücadeleden yılmak yok, tamam mı?' dedi. Sonra babama dönerek 'Hadi Hacı Bey artık veda sona ersin, yolumuz uzun.' diyerek bizi nazikçe yolladı. Allah'ım kader yine mi ağlarını örüyordu? Babam aynı sandal ile beni sahile yolladı. Bandırma vapuru Mustafa Kemal'ini, babamı alarak yavaş yavaş gözden kaybolana kadar ana oğul yaşlı gözlerle sarmaş dolaş, anamın dualarıyla onları, bu büyük kahramanları uğurladık. Şartlar o kadar aleyhteydi ki. Yurdun dört bir yanı düşmanlar tarafından istila edilmiş, ordular dağıtılmış, kalabilen donanma enterne edilmişti. Boğazlar, kaleler, müstahkem mevkiler yabancı askerlerle işgal edilmiş olan yurdumu bir Mustafa Kemal tek başına nasıl kurtaracaktı? Babam bir hafta kadar sonra döndü. Ev bayram yeri gibiydi. Babam ev halkının meraklı bakışları karşısında hemen anlatmaya başladı.

19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak basan Paşa'nın maiyetinde 21 kurmayı, 25 er ve erbaş, 8 tane müşavir ve kâtip olmak üzere 76 kişi varmış. İstanbul'dan Samsun'a kadar köhne Bandırma vapurunun kıç tarafındaki 1. Mevki kamaraların güvertesinde bulunan küçük salonda başının altına koyduğu yastıkla kanepeye uzanmak suretiyle gece ve gündüzü geçiren Paşa düşman tarafından takip edileceği ve hatta geminin batırılacağını hesap ederek hiç uyumamış. Gemi süvarisine daima kıyıyı takip etmek suretiyle seyretmesini, vukuu bulacak saldırıya karşı neresi olursa olsun gemiyi baştankara ederek sahile çıkmasının teminini emir vermiş. Nitekim takip edilmiş ama vakit geçtiği için Paşa sağ salim Samsun'a varmış."[1]

1.2. 17 Mayıs 1919: "Bir Şey Yok, İyidir"

İstanbul'dan Samsun'a hareket ettikten sonra 17 Mayıs 1919 günü yaşadıklarını Hüsrev Gerede şu sözlerle ifade eder:

"*Hava kötü. Hep yataklardayız. Mitralyöz Arif, Dr. Refik, Topçu Kemal bir kamaradayız. Kamaramız vahşi hayvan kafesine benziyor. Ara sıra başımızı kaldırıp birkaç kelime konuşuyoruz. 09.30 sıralarında İnebolu'ya yanaştık. Fakat 17-18 Mayıs gecesini pek fena geçirdik.*"

Mitralyöz lakaplı Mehmet Arif Bey aslında Mustafa Kemal Paşa'nın sınıf arkadaşıdır ve gemi İnebolu'ya yanaştığında kendi kendine "*... İşte biz de çatıyı böyle İnebolu evleri gibi sağlam kurmalıyız.*" diyecektir. Gemi o gece birkaç saatini ise İnebolu'ya çok yakın ve güvenli bir koyda geçirmiş, ardından sabahleyin de Kastamonu'nun Milli Mücadele'de gösterdiği cesaret ve kahramanlıklarla İstiklal Madalyası ile şereflendirilecek küçük kasabasına gelmiştir. Geminin Karadeniz'e açılmasının ardından fırtınanın şiddetini artırması herkesin keyfini kaçırmış durumdadır ve gerilen sinirler de bunun tuzu biberi olur. Dr. Refik (Saydam) Bey de vakit geçirmek ve deniz tutmasını engellemek için Bnb. Kemal (Doğan) Bey'e briç oynamayı önermiş, hiç kimsenin oyun oynayacak hali olmaması nedeniyle de bu önerisinden vazgeçmiştir.

Arif Hikmet Gerçekçi de anılarında bir yandan Karadeniz'in azgın dalgalarıyla boğuştuklarını, bir yandan da İstanbul'dan ayrılmazdan hemen önce

1 Prof. Dr. Ulvi Keser, "16 Mayıs 1919: Kişiler ve Mekânlar Üzerine", https://www.facebook.com/ulvi.keser.3/posts/ 1527573590 627696

kulaklarına gelen ve Mustafa Kemal'e de Rauf (Orbay) Bey tarafından iletildiği belirtilen İngilizlerin Bandırma vapurunu Boğaz mıntıkasından ayrılmasından hemen sonra torpido ile batırılacakları yönündeki dedikoduları tartışmaktadır:

"… Güvertede rastladığım Cevat Abbas Bey'i selamladıktan sonra Mustafa Kemal Paşa'nın nasıl olduğunu sordum. Hepimizi allak bullak eden sarsıntı acaba onda bir etki meydana getirmiş mi idi? Alacağım cevabı sabırsızlıkla beklerken Yaver 'Bir şey yok, iyidir.' karşılığını verdi, rahatladım. Gece saat 11'de tek tük ışıklar içinde ölü bir şehir havası veren İnebolu'ya geldik. Fakat şiddetli dalgalar karaya çıkmamızı önledi. Yolumuza devam ettik…"[2]

1.3. 18 Mayıs 1919: "Paşa Bir Çaresini Bulacak"

18 Mayıs 1919 günü ise *"... Eğer Paşa'nın Anadolu'ya geçmesi söz konusu olmasaydı ayrılacaktım subaylıktan. Silah teslim ettikten sonra subaylığın ne önemi kalır ki?"* diyen Muzaffer Kılıç'ın anılarında *"… 18 Mayıs günü öğleye doğru Sinop'a gelindi. Deniz biraz sakinleşmişti. Sinop açıklarında vapurumuz demirledi. Atatürk Samsun'da ordu müfettişi olarak gösterişli bir karşılama yapılsın istiyordu. Bu ilgiyi kendisi için istemiyordu fakat hem dış güçlere karşı bir gözdağı olur, hem de morali bozulmuş halk üzerinde etkileyici bir rol oynar düşüncesinde idi. Çünkü Samsun'da bile bir İngiliz kontrol birliği yerleşmiş; yöredeki bütün milli hareketleri kontrol ediyor ve gerekli önlemleri Osmanlı hükümetine aldırıyordu. Bu nedenle, gemiye istenen bir sandalla sahile çıkıp telgrafhaneden Samsun Tümen Komutanlığına Samsun'a gelmekte olduğumuzu bildiren bir telgraf çektik. Bazı ihtiyaçları da alarak gemiye geri döndük. Hemen hareket edildi…"* şeklinde yer alır.

Dr. Yzb. Behçet Adil Bey de o günü *"... Paşa Sinop'a çıkmış, birkaç arkadaş gemide kalmıştık. Kayıkla 3 genç geldi. 'Rumlar, Bafra Feneri'nin bekçisini öldürdüler. Geceleri sokağa çıkamaz olduk. Ne olursunuz bize silah verin.' dediler. 'Silah yok, Paşa bir çaresini bulacak.' cevabını verdik.'* sözleriyle aktarır.

Mustafa Kemal de o günü, *"…Sahili takip ede ede evvela Sinop'a geldik. Kasabaya çıktım. Oradakilerle görüşerek Samsun'a kolaylıkla gidebilecek yol olup olmadığını soruşturdum. Maalesef yokmuş. Çok zorluk çekecek ve günlerce yollarda kalacaktık. Bilmem nedendir Samsun'a bir an evvel ayak basmak için o kadar acele ediyordum ki zaman kaybetmektense tehlikeye göğüs germeyi tercih ettim…"* diyerek aktarır.

İstanbul'dan Samsun'a hareket ettikten sonra 18 Mayıs 1919 günü yaşadıklarını Hüsrev Gerede şu sözlerle ifade eder: "*18 Mayıs öğle üstü Sinop limanına girdik. Çok şükür sallantı kesildi. Yataklardan fırladık. Tıraş olduk, yıkandık. Güvertede hava aldık, güneşlendik. Dr. Refik'in nane suyu aklımızı başımıza getirdi. Saat 3'de vapurda bizimle gelip karaya çıkan Liva Mutasarrıfı Mazhar Tevfik Bey Sinop'tan bize İzmir'in işgali ile ilgili yazılı bilgi getirdi. 13 Mayıs'tan beri İzmir'in işgal olunacağına dair belirtiler görülmeye başlamış. İzmir'deki çatışmadan sonra Yunan birlikleri şehri terk etmek zorunda kalmışlar. İngilizler Yunanların yerine İzmir'i işgal edip hükümeti görevini yapmaya çağırmışlar. Kabine Allah'a şükür istifa etmiş. Padişah yeni kabine kuruluncaya kadar aynı sadrazamın vekâleten görevi yürütmesini emretmiş. İzmir'in işgaliyle ilgili pek de açık olmayan bu haberler bizi çok üzdü.*

2 Prof. Dr. Ulvi Keser, "17 Mayıs 1919: Kişiler ve Mekânlar Üzerine", https://www.facebook.com/ulvi.keser.3?fref=nf

Not defterime o gün şöyle yazmışım; 'Başta akılsız hanedan olmak üzere yöneticilerin bu tarihsel anlarda halk ve ulusun hakemi olduğuna, işe yarar, namuslu kişilerden bir kabine kurulacağına inansalar aydınlar başta olmak üzere halk haksızlığa, çoğunluğun isteklerine aykırı hiçbir karara baş eğmez."

Sinop limanına geliş ve 18 Mayıs 1919 günü Arif Hikmet Gerçekçi'nin anılarına şu sözlerle yansıyacaktır: "*… 18 Mayıs günü saat 12'ye doğru gemimiz Sinop limanına girdi. Gündoğusundan esen şiddetli rüzgâr limanda bulunan yelkenlilerle birlikte gemimizi de dalgaların üzerinde beşik gibi sallıyordu. Mustafa Kemal Paşa yaveri aracılığıyla karaya çıkıp Samsun'daki tümen komutanlığına gelişimizi bildiren bir telgraf çekmemi buyurmuşlardı. Gemiye güçlükle yanaşan bir sandala binerek karaya çıktım. Sonra telgrafhaneye giderek söz konusu telgrafı çektim ve gemiye döndüm. Bandırma bir süre sonra Samsun'a yönelerek hareket etti. Cevat Abbas Bey'i bularak Paşa'nın emrinin yerine getirildiğini bildirdim. Karargâh üstlerinin hemen hepsini deniz tutmuştu. Kimse kamarasından dışarıya çıkamıyordu. Samsun'a az bir yolumuz kalmıştı. Herhangi bir terslik çıkmazsa çok değil yarın sabah orada olacağımızı ümit ediyorduk. Bu düşünceler içinde güvertede ellerimle küpeşte demirini tuta tuta yürümeye çalışırken onun kamarasından çıktığını gördüm. Sert bakışlarıyla ufka bir göz gezdirdikten sonra kaptan köşküne çıktılar. Mustafa Kemal Paşa yolculuk boyunca kamarasında Refet (Bele) Bey ve kurmay subaylarıyla birlikte Samsun'dan sonra izlenecek yol hakkında konuşmuş, harita üzerinde onlara düşüncelerini açıklamıştı. Bizler ise gerek rütbemiz, gerek görevimiz gereği bu toplantılarda bulunamıyor, dolayısıyla onu görmek şerefinden yoksun kalıyorduk. Bu toplantıların dışında onu bir tek yerde, kaptan köşkünde görmek olanağı vardı. Arada bir şiddetli fırtınaya, sallantıya aldırış etmeden kaptanın yanına çıkıyor, ondan yol hakkında bilgi alıyordu. Bazı arkadaşlarımız ise Karadeniz'e çıktığımızdan bu yana yataklarında, hasta yataklarından onun yüzünü Samsun'a çıkışta görebilmişlerdi…*"[3]

2. İNGİLİZLER BANDIRMA VAPURUNU BATIRACAK MIYDI?

SULTAN VAHDETTİN'İN DAMADI İSMAİL HAKKI OKDAY ANLATIYOR

Tevfik Paşa'nın oğlu olan Binbaşı İsmail Hakkı (OKDAY) Bey 1916 yılında Vahdettin'in büyük kızı Ulviye Sultan ile evlenerek saraya damat olmuştur. 8 Ocak 1922'de silah arkadaşlarının düşmanla savaşıp kendisinin İstanbul'da seyirci kalmasına dayanamayarak Anadolu'ya geçmiş ve bu kutsal mücadeleye katılmıştır. Bu hareketinden dolayı Vahdettin tarafından eşi Ulviye Sultan'dan boşatılmıştır. İsmail Hakkı Bey, Mustafa Kemal Paşa'nın Bandırma vapuru ile Anadolu'ya geçmeye hazırlandığı dönemde bir aile toplantısı sırasında İngiliz istihbaratından Yüzbaşı Bennett'in (Padişahın damadı olmasına da güvenerek) Bandırma vapurunun batırılacağına dair ifadelerini zaman kaybetmeden Mustafa Kemal Paşa'ya bildirerek yolculuk sırasında temkinli olunmasını sağlamış ve olası bir facianın önüne geçmiştir. Bu olayın ayrıntılarını İsmail Hakkı Bey şöyle naklediyor:

"*Rahmetli Atatürk, Müfettiş-i Umumi sıfatıyla Anadolu'ya geçerken, kendisini ve maiyetini götüren "Bandırma" vapurunun Samsun'a varmaması için, İngilizler tarafından batırılmak istendiğini, fakat bu alçakça teşebbüsün kendisine bir Padişah damadı tarafından haber verildiği için vapurun daima sahile yakın bir rota izlediğini ve gemi Samsun'a vardıktan iki saat sonra da bir İngiliz torpido botunun o limana geldiğini, bu suretle yapılan uyarmanın esassız bir şey olmadığını söyler. Bu sözler bizzat rahmetli Atatürk tarafından söylenmiş ve şimdiye kadar yüzlerce defa tekrarlanmıştır.*

İşte bu haberi Mustafa Kemal Paşa merhuma ileten "Damat" bendim. Bu işin yukarıda özetlediğim tarafı herkes tarafından bilinir, amma iç yüzü tamamıyla meçhul kalmıştır şimdiye kadar. Bu tarafını da aydınlatayım ve

3 Prof. Dr. Ulvi Keser, "18 Mayıs 1919: Kişiler ve Mekânlar Üzerine", https://www.facebook.com/ulvi.keser.3?fref=nf

bu olayı örten esrar perdesini aralayıp, gerçeği bütün açıklığı ile anlatayım...

Bekâr, alabildiğine nazik ve cömert bir zat olan Babanzade Fuat Bey'in ziyafetleri pek parlak olur, seçkin misafirleri arasında o zamanın sosyetesinin en tanınmış simaları, en kalburüstü gelen kimseleri yer alırdı...

İşte Babanzade'nin bu parlak ziyafetlerinden gene birinde idi ki, bir hayli içilmiş, kafalar dumanlanmış ve sohbetler samimileşmişti. Bu günlerde Kayınbabamın (Sultan Vahdettin) Yaver-i ekremi Mustafa Kemal Paşa'nın da Umumî Müfettişlik vazifesiyle Anadolu'ya gönderilmesine karar verilmiş ve Paşa bir iki gün sonra Samsun'a gitmek üzere yola çıkacaktı. O akşamki ziyafette mahud (sözü geçen) İngiliz İstihbarat subayı Yüzbaşı Bennett de hazır bulunuyordu ve kendisini beğenmiş, İngiliz işgal kuvvetlerinin İstanbul'da kuvvetli adamı olarak tanınmış adam, Babanzade Fuat Bey merhumun zengin mezeli ve her çeşit bol içkili sofrasında bir hayli alkol almış, adamakıllı sarhoş olmuştu.

Bu Yüzbaşı Bennett yemekten sonra likörlerimizi ve kahvelerimizi yudumlarken, bir aralık sesini yükselterek:

'Hükûmet Mustafa Kemal Paşa adında genç bir Türk generalin, Umumî Müfettiş olarak Anadolu'ya göndermeye karar vermiş. Paşa da bir Türk vapuruyla Samsun'a gitmek üzere yola çıkacakmış, amma Mustafa Kemal Paşa asla Samsun'a ulaşamayacak...'

O akşam yalnız bu İngiliz Yüzbaşı değil, hepimiz bir hayli alkol almış, kafaları dumanlamıştık amma, Almanya'da kurmay tahsili görürken, bu tahsile merbut (bağlı) istihbarat işlerinde de ihtisas yapmıştım ve bu ciheti hatıralarımın başında açıklamıştım. Bu itibarla, bir dost olarak aramızda bulunan bu İngiliz yüzbaşısının bu imalı sözleri beni olduğu kadar, ev sahibimiz Babanzade Fuat merhumu da kuşkulandırdı idi. İngiliz entelijans servisinin bu azılı ajanı ne demek istiyordu? Umumî Müfettiş olarak Anadolu'ya gönderilen ve "Bandırma" vapuru ile yola çıkacak olan Paşa, niçin Samsun'a ulaşamayacaktı? Bu sözlerden çıkan tek anlam Paşa'nın Anadolu'ya gönderilmesini İngilizlerin, hiç olmazsa Bennett'in mensup bulunduğu entelijans servisinin hoş görmediği idi. Şayet iş böyle ise, Mustafa Kemal Paşa'nın yola çıkmasına o saate kadar İngilizlerin niçin müsaade etmişler, sonra ne olmuştu da bundan vazgeçerek, onun Samsun'da vazifeye başlamasını istemez olmuşlardı? Bir sürü soru ki, o zamanlar bunları aydınlatmasını Yüzbaşı Bennett'den isteyemezdik. Zira böyle yapılsa herif bizlerden de şüphelenirdi. Bizde bu işin üstünde durmaz göründük ve misafirler dağıldıktan sonra Babanzade Fuat Beyle baş başa kalınca, Bennett'in sarhoşlukla ağzından kaçırdığı bu sözleri incelemeye başladık. Babanzade:

'Mustafa Kemal Paşa yola çıktıktan sonra İngilizlerin gemiyi batırmak suretiyle mi Paşa'nın Samsun'a ulaşmasını önleyecekler? Bu nasıl şey? Niçin Paşa'nın hareketine mani olmuyorlar da böyle çapraşık bir yoldan ve bir cinayet işleyerek Paşa'nın Anadolu'ya geçmesine mani olacaklar?...'

'Azizim Fuat Bey, İngilizlerin işlerine akıl erdirmek imkânsızdır. Bu adamlar her şey yaparlar, her alçaklığa cüret ederler. Bana kalırsa bu işte faaliyete geçen İngiliz resmi makamları değil, daima saman altından su yürüten Entelijans Servis mensupları, yani Papaz Frew'lar, Yüzbaşı Bennett'lerdir. Bu akşamki ziyafette bu adamın ağzından kaçırdığı sözler gerçeğin bir ifadesi olabilir...' dedim ve hemen Saray'a dönerek İstanbul'daki gizli teşkilata mensup olduğunu bildiğim, saraydaki muavinim Yüzbaşı Çopur Neşet Bey'e keyfiyeti bildirdim. O da gereken kişilere meseleyi ulaştırdı.

İşte Atatürk merhumun bizzat bahsettiği Samsun seyahatinde "Bandırma" vapurunun batırılacağına dair çıkan şayianın kendisine bir Padişah damadı tarafından intikal ettirilmiş olduğu meselesinin iç yüzü budur. Nitekim tarihi bir gerçektir ki, Paşa'yı Samsun'a götüren Bandırma vapurunun Samsun limanına girmesinden sonra, bir İngiliz destroyerinin Samsun limanına ulaşıp, demirlenmiş olması Bennett'in sarhoşlukla ağzından kaçırdığı kelimelerin boş laf olmadığını ispatlar. Bu İngiliz harp gemisi Bandırma vapuruna yolda yetişip, gemiden Paşa'yı alarak, İstanbul'a mı getireceği, yoksa bu küçük Türk vapuruna bir torpido fora ederek, bütün karargâh subaylarıyla Paşa'yı Karadeniz'in gazaplı sularına mı gömmek için yola çıkmış olduğu, daima meçhul kalacak bir tarih muammasıdır. 16 Mart'ta kışlalarında uyuyan Türk Mehmetçiklerini soğukkanlılıkla süngületen İngilizlerin bir torpido botlarıyla böyle bir cinayete cüret edebileceklerini ben kendi hesabıma pekâlâ kabul edebilirim. Bu Yüzbaşı Bennett sonraları İstanbul'daki suikasttan bir bacağını feda ederek kurtulabildi."

İzmir'in Yunanlılar Tarafından İşgali (15 Mayıs 1919)

Prof. Dr. Mustafa TURAN
Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

1914 yılında Almanya'nın yanında I. Dünya Savaşı'na katılan Osmanlı Devleti, dört yıl çeşitli cephelerde zor şartlar altında mücadele etmiş ve kaynaklarının büyük bir kısmını kaybederek 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Mütârekesi'ni imzalayarak savaştan yenik çıkmıştır. Bu yenilgi sonunda Osmanlı topraklarını paylaşmaya girişen galip devletler, mütareke ile "güvenliklerini tehdit edecek bir durum olduğunda herhangi bir stratejik yeri işgal etme hakkını" elde etmişlerdir.

Esasen I. Dünya Savaşı sonunda Şark Meselesi'nin mutlaka halledileceğini, bu yolda Fransa ile mutâbakat sağlandığını belirten İngiliz Başbakanı Lloyd George, meselenin çözümünü, Türklerin Avrupa'dan çıkarılmalarına ve ancak yararlı olduğu ölçüde, Anadolu'da bir müddet kontrol altında kalabileceklerine bağlıyordu. Lord Curzon da 1918 yılı başlarında, yaklaşık beş yüz yıl Avrupa politikasında entrika ve yolsuzluk kaynağı olan Türklerin Avrupa'dan kovulmalarının gerektiği görüşündedir. Taraflarından hiçbir tahrike mâruz kalmadan harbe giren ve Almanya'nın samimi ve pek faydalı müttefiki haline gelen Türklere karşı hiçbir taahhütlerinin olmadığı fikrinde olan İngiltere'nin bu düşüncesini Milli Mücadele boyunca devam ettirdiği görülecektir.

18 Ocak 1919'da Paris'te Osmanlı topraklarını paylaşmak için toplanan Müttefiklerin, Osmanlı mirası üzerinde anlaşmakta güçlük çektikleri asıl mesele, daha önce İtalya'ya vaad edilen toprakların verilip verilmeyeceği meselesi olmuştur. 1917 yılında imzaladıkları St. Jean de Maurienne Gizli Anlaşması ile Batı Anadolu'nun İzmir'den Konya'ya kadar geniş bir bölgesi İtalyan nüfûz bölgesi olarak tespit edilmiş idi. İngiltere ve Fransa kendi çıkarlarına zarar vereceği düşüncesiyle bu anlaşmayı geçersiz saymayı uygun bulmuştur.

Amerika Cumhurbaşkanı Wilson bile, Batı Anadolu'daki Rumların Türklerin boyunduruğundan kurtarıldıktan sonra İtalya boyunduruğuna terk edilmemesi ve bu insanların yaşadığı Türk topraklarının Yunanistan'a bağlanması kanaatinde idi.

Bu anlayış içerisinde İzmir bölgesinin Yunanistan'a verilmesi İtalyanların şiddetli itirazlarına rağmen kabul edilmiştir.

Anlaşılan odur ki, Anadolu'da üstlenecek ve Doğu Akdeniz'i kontrol edecek kuvvetli bir İtalya, İngiltere ve Fransa için önemli bir tehdit oluşturabilirdi. Bu sebeple İngiltere ile Fransa, İtalya'nın Akdeniz'de kendileri için tehlikeli olabilecek yayılmasını engellemeyi mümkün kılacak vasıtayı Yunanistan'ın Anadolu üzerindeki emellerinde bulmuşlardır. Yapılan gizli anlaşmaların hiçbirisinde Yunanistan'ın adı dahi geçmemesine rağmen, Türklere karşı savaşa katılma

bedeli olarak Yunanistan'a Aydın vilâyeti vaad edilmiştir. Bu, Yunan emelleri ve Megali İdea'sı için de büyük bir fırsattı. Yunan işgali, sadece kendilerine vaad edilen bu alanla kalmayacak, Megali İdea'nın gerçekleştirilmesi yönünde genişleyecektir.

Gerek işgallerin başlamasından önce, gerekse işgaller başladıktan sonra Türklerin, Anadolu'da yapılacak işgallerde, Yunan kuvvetlerinin bulunmaması veya daha önceden diğer devletler tarafından âsâyiş sağlandıktan sonra Yunan kuvvetlerinin gelmesi yönündeki istekleri, dikkate alınmamış ve ustaca yürütülen İngiliz siyâseti ile sonuçsuz bırakılmıştır. 13 Kasım 1918 tarihinde İstanbul'un işgalinde olduğu gibi İzmir'in işgalinde de Müttefik kuvvetler içinde Yunan askerleri yer almıştır.

Türkler, İzmir'in işgalinde de Yunanlıların bulunmalarını istemedikleri gibi en bedbin olanlarda bile Yunanlıların İzmir'i işgal etmeleri ihtimali düşünülmüyordu. Ancak olaylar, bu istek doğrultusunda gelişmemiştir. Müttefik Filo'nun Başkomutanı İngiliz Visamirali Calthorpe, 14 Mayıs 1919 günü 17. Kolordu Kumandanı Miralay (Albay) Ali Nadir Paşa'ya verdiği nota ile İzmir istihkâmları ile müdafaa tedbirlerini haiz arazinin, mütarekenin 7. maddesine dayanarak İtilaf Devletleri'nce işgal edileceğini bildirmiştir.

14 Mayıs 1919 günü Amiral Webb tarafından Damat Ferit Paşa'ya bir nota verilerek, Paris Konferansı kararına göre İzmir istihkâmlarının İtilâf kuvvetleri tarafından işgal edileceği bildirilmiştir. Osmanlı Hükümeti, bunun üzerine

devlet ve millet haklarının korunması için sükûn ve vakarın muhafazası lüzumunun halka tavsiye edilmesini Dâhiliye Nezareti'ne tebliğ etmiştir.

Amiral Calthorpe da 14 Mayıs sabahı, İzmir Valisi İzzet Bey'e bir nota vererek, İzmir istihkâmlarının İtilâf devletleri tarafından işgal edileceğini bildirmiştir. Bu notada da işgalin Paris Konferansı'nın kararı ile olduğu belirtilerek önemle gereğinin yapılması istenmiştir. Daha sonra Amiral Calthorpe tarafından Ali Nadir Paşa'ya ikinci bir nota verilmiş ve İzmir'in Müttefikler adına Yunan kuvvetleri tarafından işgal edileceği, şehirde gereken güvenlik tedbirlerinin alınması, bu amaçla bütün askerin Kışla'da bulundurulması, işgalden sonra da Yunan kumandanının arzusuna göre hareket edileceği "Düvel-i muazzama donanmasının nazâr-ı dikkate alınması" tehdidiyle bildirilmiştir. Yine durum, Ali Nadir Paşa tarafından 15 Mayıs 1919'da Harbiye Nezâreti'ne bildirilmiş ve İzmir'deki bütün kıtalara ve müesseselere, verilen notaya uygun bir tebligat yapılmak suretiyle, sükûn ve asayişin muhafazasına çalışılmıştır. Bu arada Lloyd George da, Amiral Calthorpe'a, Yunan çıkarmasının güvenliğini sağlamak emrini vermiştir.

Bütün bu bilgilerden anlaşılacağı üzere Türk makamlarına önce İzmir'in İtilâf kuvvetleri tarafından işgal edileceği, sonra da İtilâf devletleri adına Yunan kuvvetleri tarafından işgal edileceği bildirilmek suretiyle mesele bir oldu bittiye getirilmiştir. Böylece Türk idarecilerinin müdafaa tedbirleri almaları önlenmiştir.Ayrıca, 14 Mayıs gecesi, Türklerin ertesi günü yapılacak işgale karşı direnme hislerini sarsmak amacıyla Türk mahallelerindeki evlere Rumlar tarafından baskınlar yapılmış, silah ve malzeme aranmıştır.

İzmir çevresindeki istihkâmlar, 14 Mayıs sabahı İtilâf kuvvetleri tarafından işgal edilmiştir. İzmir'in işgali sadece istihkâmlarla sınırlı kalmamış, 14 Mayıs'ta bu iş tamamlandıktan sonra Yunanlılar tarafından şehrin işgaline geçilmiştir.

15 Mayıs 1919 sabahı, İzmir'i işgal etmek üzere 20'yi aşkın nakliye gemisi ile Yunan I. Fırka askerleri limana çıktılar. Karaya çıkan Yunan askerlerinin 50.000 kişi kadar oldukları tahmin edilmekte olup, daha sonra İzmir'e mütemâdiyen Yunan askeri gelmiştir.

Yunan İşgal Komutanı Zafiriu, işgali müteakip, bir beyanname yayımlamıştır. Ahenk gazetesinde yayımlanan beyannamede Zafiriu, Müttefiklerin muvafakatıyla İzmir ve civarının işgal edildiğini, işgalden maksadın mevcut kanunların korunması suretiyle bütün ahâlinin rahatının temini olduğunu, mülkiye ve diniye memurlarının vazifelerinin icrası hususunda Yunan askerî kuvvetlerinden her an yardım isteyebileceklerini, askerin kendilerine hürmetkâr davranacağını, kumandanlığın kapısının her zaman arz olunacak şikâyetlere kemâl-i şefkatle açık olacağını, herkesin sükûnetle işiyle gücüyle meşgul olmasını ve vatanları hakkında mütareke devletlerince verilecek kararı itimatla beklemelerini tavsiye etmekteydi. Bundan sonra yayımlanan beyannamelerin hepsinde, İzmir'i işgalden maksadın adî bir kontrol görevinden ibaret olduğu, hükümetin ve Osmanlı hakimiyetinin baki olduğu söylenmekte ise de maksadın böyle olmadığı kısa sürede anlaşılacaktır.

Yunan askerlerini karşılamak amacıyla, yerli Rumlar Kordonboyu'na toplanmışlardır. Elleri çiçekler ve bayraklarla dolu Rum kızlarının üzerlerinde mavi-beyaz kumaştan dikilmiş elbiseler vardı. Rumlar, ellerindeki Yunan bayraklarını sallıyor, çiçekler, alkışlar ve "Zito Venizelos" bağırışlarıyla, Yunan askerlerini selâmlıyorlardı. Rıhtımdaki bütün binalar, Yunan bayraklarıyla donatılmıştı. Vapurlar ve fabrikalar sürekli düdük öttürüyor, başta Aya Fotini olmak üzere kiliselerin çanları durmadan çalıyordu. Bandolar da, Yunan millî marşını çalmaktaydılar. Metropolit ve rahipler diz çökmüş, ağlayarak ve ilâhiler söyleyerek Yunan bayraklarını öpüyorlardı.

İzmir Rum Metropoliti Hrisostomos, arkasında bir grup papazla Albay Zafiriu'ya gelerek "Hoş geldiniz" dedikten sonra, Yunan milletinin 3000 yıllık bir ayrılıktan sonra ve buradaki ırktaşlarını Türklerin zulmünden ve esaretten kurtardıklarından dolayı Tanrı'ya minnet ve şükran duygularını sunmuş ve sevinç gözyaşları içinde gelenleri takdis etmiştir.

Takdis merâsimi bittikten sonra Yunan askerleri yürüyüş nizamına geçti. Askerlerin önünde Rum gençlerinden bir grup ve bu grubun başında bir Rum palikaryası, bayrak taşıyarak Yunan işgal kuvvetlerine öncülük etmekte idi. Metropolit Hrisostomos da bu grubun başında gidenlerdendi.

İşgal kuvvetleri, Kışla Meydanı'ndaki saat kulesinin önünde, Kışla'yı ve Hükümet Konağı'nı işgal etmek üzere iki kola ayrıldı. Yunan kıtaları Kışla ile Hükümet Konağı'nın önünden geçerken, gerek silâh çatıp beklemekte olan Türk askerleri ve gerek etrafta toplanan Müslüman halk, yerli Rumların tahrik ve hakaretlerine rağmen sükûnetlerini muhafaza etmişlerdir.

Önde atlı bir tabur komutanı ve onun arkasında Yunan bayrağı taşıyan küçük rütbeli bir subayı takip ederek rıhtım boyu yoluyla Kışla önüne gelmekte olan Evzon Taburu, etrafında birçok Rum kadın ve çocuğu ile ellerinde tabancaları bulunan Rum gazetecileri ve Megali İdea Cemiyeti azasından bazı kimseler olduğu halde Kışla'ya ulaşmıştır. Evzon Taburu'nun etrafını kuşatan yerli Rumlar "Zito Venizelos" diye bağırmakta ve Rumca bazı şeyler söylemekte idiler.

Evzon Bölüğü, Kışla önüne ulaştığı sırada bir el silâh atılmıştır. Atılan silâh ile bayrağı taşıyan Yunan askeri yere serilmiş, Yunan askerleri, panik içinde kaçmaya başlamışlardır. Kısa bir süre sonra toparlanan Yunan askerleri, Kışla'ya ateş açmışlardır. İlk anda, Kışla'nın nizâmiye kapısında nöbet bekleyen ve görevlerinden ayrılmamaları emrini almış olan erlerden birkaçı şehit olmuştur.

Yunan askerleri, olay yerinde bulunan ve kaçamayan halk üzerine de ateş açmışlardır. Olay yerinde bulunanlardan pek çoğu öldürülmüş ve yaralanmıştır. Bu esnada korkudan Ziraat Bankası merdivenlerine sığınan, kadın ve çocuklar burada fecî bir şekilde öldürülmüşlerdir. Umûm Jandarma Kumandanı Miralay Ali Kemal Sırrı Bey, raporunda, "Banka merdivenlerinden sel gibi kan aktı." demektedir.

Kışla içinde 250 kişiden ibâret subay ve efrat silâhsız bir halde ve işgalin icâp ettirdiği muâmelelerle meşgul idiler. Bunlar bir taraftan görevlerine göre dairelerindeki önemli evrak ve eşyalarını toplamakta, bir taraftan da maaş dağıtılmakta idi.

Herhangi bir karşılık verilmediği halde Kışla, yarım saatten fazla süren ateşe maruz kalmıştır. Kışla'dan ateş edilmediğini anlatmak için değneğin ucuna beyaz bir mendil bağlanarak dışarıya gösterilmeye çalışılmıştır. Mendil bağlı sırığı dışarıya göstermek üzere alan Mülâzım-ı Evvel (Üsteğmen) Celâl (Dinçer) Bey, orta katın park cephesindeki koridor kapısına götürürken sağ kolundan yaralanmıştır. Yine bu sırada üst katta bir mülâzım da şehit olmuştur. Ateşin kesilmediğini gören 17. Kolordu Kumandanı Ali Nâdir Paşa, sırığa bağlanan beyaz bayrağı eline alarak, 56. Fırka Kumandanı Yarbay Hürrem Bey, Erkân-ı Harp Reisi (Kurmay Başkanı) Abdülhamid Bey, Ahz-ı Asker Şubesi Reisi (Askerlik Dairesi Başkanı) Albay Süleyman Fethi Bey, diğer subaylar ve askerlerle birlikte Kışla'nın Konak Meydanı'na bakan kapıdan çıktılar. Bunun üzerine ateş kesildi.

Bu sûretle yapılan hakarete Osmanlı subaylarının etrafını saran Yunan askerleri, sille-tokat, dipçik ile küfürler ederek, tükürerek saldırmışlardır. Bunlara Rumlar da katılmıştır. Süngü ve dipçik darbeleri altında, subayların üzerleri aranmış, Türklük ve Müslümanlık alâmeti sayılan kalpak ve fesler yırtılarak ayaklar altında çiğnenmiştir. Subayların üzerlerinde bulunan para, saat, yüzük, sigara tabakası ve mendil gibi eşyaları gasp edilmiştir. Subayların formaları da Yunan askerleri tarafından sökülmüştür.

İzmir Kışlası'nda ümera, zabitan ve eratın pek çoğu öldürülmüş, yaralanmış ve akla gelmeyen hakaretler yapılmıştır. Kışla'daki subaylar ve askerlerin bir kısmı kafile halinde Patris Vapuru'na, bir kısmı da Averof Zırhlısı'na sevk edildiler. Yunan askerlerinin süngü tehdidi altında Rıhtım caddesi istikametine sevk olunan kafile, "Zito Venizelos" diye bağırmaya zorlanmıştır. Kafile üzerine, güzergâhta yolun iki tarafına toplanmış olan Yunan askerleri ile silâhlı Rumlar tarafından ateş edilmiştir. Yerli Rum ahali de, subay ve askerler üzerine hakaretlerle saldırmışlardır. Bu esnada yerli Rum ahali ve Yunan askerleri tarafından atılan kurşunlarla subay ve askerlerin birçoğu şehit olmuş, birçoğu da yaralanmıştır.

Bu yürüyüş sırasında şehit, yaralı ve kayıp subaylar ve askerlerle ilgili kesin bir rakam vermek güç olmakla birlikte 30'dan fazla şehit ve 60'tan fazla yaralı olduğu tahmin edilmektedir. Ayrıca

hüviyetleri tespit edilemeyen birçok ölü ve yaralı vardır.

İkinci bir kol halinde ilerleyen Yunan işgal kıtası, etrafını büyük bir Yunan bayrağı taşıyan yerli Rumlardan oluşan bir grup sardığı halde, tahrik edici bir tezahürat ve tavır ile Hükümet binasına ulaşmış ve abluka altına alınmıştır.

Yunan İşgal Kumandanlığı'nın sabah yayımladığı beyannamedeki, "mülkiye ve adliye memurlarının eskiden olduğu gibi vazifelerine devam etmeleri" kaydına güvenerek görevleri başında bulunan hükümet memurları, daire karşısında bulunan Askeri Otel'in üst katına çıkan Yunan askerlerinin Hükümet Konağı'na ateş açmaları üzerine mahsur kalmışlardır. Valinin etrafında toplanan memurlar ve jandarma subayları, beyaz bir bayrak çekmek suretiyle ateşin kesilmesine çalışmışlardır. Bunu gören Evzonlar, içeri girerek, silâhsız ve müdafaasız Türk memurlarının üzerlerine atılmışlardır. Türkçe ve Rumca küfürlerle, elleri yukarı kaldırmak suretiyle hepsini dışarı çıkardılar. Bu esnada süngü ve dipçik darbeleriyle birçok kimse yaralanmıştır. Fes ve kalpakları süngü ucu ile başlarından alınmış ve bu sebeple bir çoğu başından ve yüzünden yaralanmıştır. Orada bulunan Rumlar da odunlarla bu saldırılara katılmışlardır.

Hükümet Konağı'nda beş kişi öldürülmüş, Vali İzzet Bey de tahkir edilmiştir. Vali yaverinin kordonlarını sökmüşlerdir. Tuttukları memurları ve Vali'yi elleri yukarıda, başı açık bir halde sokaklarda "Zito Venizelos" diye bağırtarak Kışla'nın önüne getirmişlerdir.

Burada memurların üzerinde bulunan kıymetli eşyalar gasp edilmiştir. Hükümet daireleri birkaç gün Yunan işgali altında kalmış ve Hükümet Dairesi'ndeki yazıhanelerin çekmeceleri kırılarak çeşitli evrak imha edilmiştir. Ayrıca dairede bulunan eşyalar ya soyulmuş, yahut kullanılamayacak şekilde imha edilmiştir.

Yolda, Yunan Mümessili, bir otomobille gelerek Vali ile oğlunu alıp götürmüştür. Geri kalanların bir kısmı Pasaport'a,bir kısmı da Zâhire Borsası'na götürülmüşlerdir.

Kışla ve Hükümet Konağı'ndan toplanan subaylar ve memurlar, Pasaport'a gelinceye kadar güzergâhtaki Rum ahali ile evlerindeki balkonlarda bulunan Rum kadınları tarafından ellerine geçen taş, toprak ve kiremit parçaları üzerlerine atılmak suretiyle hakarete maruz kalmışlardır. Sürülen kafilenin arkasında bıraktığı yol, yüzlerce şehit ve yaralı ile dolmuştur.

Yunan Kıtaatı tarafından toplanan efrat ile birlikte, muhtelif mahallerden toplanan 700'den fazla Türk ahâli de Patris Vapuru'na götürülmüştür. Patris Vapuru'na götürülmekte iken kafilenin üzerine Yunan Mümessili'nin bulunduğu Leon Torpidosu'ndan açılan ateş sonucu 21 subay yaralanmış, pek çok kişi de ölmüştür.

Patris Vapuru'na çıkarken bir Türk subayının elinde bulunan beyaz bayrağın bağlı olduğu sırığın ucu, merdivende

duran Yunan nöbetçi erine değmesi üzerine, Yunan nöbetçi eri, öfke ile iki subayı süngü ile yaralamıştır. Bu subaylardan birisi daha sonra şehit olmuştur. 17. Kor. Levâzım 2. kısmından Kâtip Sabri Efendi'nin on iki yaşındaki oğlu yaralanmıştır. Vapurun ambarlarına sürüklenirken kendini kaybedip denize atlayanlar da olmuştur. Mustafa Enver Efendi, kendini kaybedip denize atlamış, sonra yakalanarak tekrar kafileye alınmıştır. Vapura götürülenler, hayvanların konduğu ambarlara hapsedilmişlerdir.

Ertesi gün Yunan İşgal Komutanı Zafiriu, vapura gelerek vukua gelen hadiseye başlıca sebep olarak muntazam kol nizamında ilerlemekte olan Yunan Evzon Taburu üzerine Kışla'dan ateş açıldığını ve hatta, kumandasında bulunan mangasındaki bir neferin derhal öldüğünü göstermiş ve bu suretle meydana gelen hadiseden pek ziyade müteessir olduğunu söylemiştir.

Vapura getirilenlerin üzerlerinde bulunan eşya ve para gibi şeyler, türlü hakaretlerle alınmıştır. Subay ve efrattan çoğu hakarete maruz kalmamak için üzerlerinde bulunanları kendiliklerinden vermişlerdir.

İşgal günü, İzmir'de Kolordu ve Fırka Kumandanları ile Erkân-ı Harbiye heyetleri tutuklanmışlardır. Vapurda tutuklananlardan Ali Nadir Paşa, Erkân-ı Harbiye Reisi Abdülhamit Bey, 56. Fırka Kumandanı Hürrem Bey ve Ali Nadir Paşa'nın yaveri Mülâzım Enver Efendi vapurdan çıkarılmışlar, diğerleri vapurda kalmışlardır. Vapurda kalanlar, yüzbaşı rütbesine kadar olanlar, ayırt edilmeksizin birer ikişer saat arayla vapurun ikinci sınıf kama-

ralarına nakledilmişlerdir. Azami 32 yataklı olan kamaraya 150'den fazla subay ve dışarıda tutuklanmış olan polis memurları ile mülkiye memurlarından ve halktan bazıları da kamaraya dâhil edilmişlerdir. Tutuklananlara, 48 saat zarfında iaşe olarak hiçbir şey verilmemiştir. Teneffüs ihtiyacı, 3-4 saatte bir 5-6 dakika güverteye çıkarılmak suretiyle sağlanmıştır. Yaralı olanların tedavilerine de pek sathî bakılmıştır.

Toplanan memur ve subayların bir kısmı Zahire Borsası'na, depolara ve boş dükkânlara hapsedilmişlerdir. Bunlar, iki üç gün aç ve susuz bırakıldıktan sonra serbest bırakılmışlardır.

Kışla ve Hükümet binasından alınan memur ve subaylardan başka, rastgele yakalanan Türkleri çeşitli yerlere hapsetmişlerdir. Hükümet binasının bitişiğindeki Mekteb-i Sultânî talebeleri, Yunanlılar tarafından Bozmeri Hapishanesi'ne kapatılarak dövülmüşler ve işkence edilmişlerdir.

Yunan askerleri tarafından Askerî Otel, yaylım ateşine tutularak işgal edilmiş ve otelde bulunan subaylar ve siviller Kışla'ya götürülmüşlerdir. Siviller, daha sonra serbest bırakılmışlar, subaylar ise tutuklanmışlardır. Kışla'da dört gün tutuklu kalan subaylara bu müddet zarfında iki defa yiyecek verilmiştir.

Yunanlılar, İzmir Rüsûmat Başmüdürlüğü'nü (Vergi Dairesi) işgal etmişler ve arama yapmışlardır. Başmüdür Agâh Bey ile dairedeki memurlar, Rumların hakaretleri arasında II. Kordon'a getirilmişlerdir. Burada Yunan askerleri, bu kişileri arayarak, üzerlerinde bulunanları almışlardır. Elleri yukarıda, dipçik ve dayak altında "Zito Venizelos" diye bağırtarak Punta İskelesi'ne getirmişlerdir. Bu yürüyüş sırasında, Veznedar Nâzım Efendi süngülenerek öldürülmüş, pek çok Türk de yaralanmıştır. Agâh Bey ile maiyyetindeki memurlar, Punta İskelesi'ndeki vapurun hayvan pisliği dolu ambarlarına hapsetmişlerdir. Agâh Bey, resmî işler vesilesiyle tanıştığı bir Yunan subayının yardımı ile kurtulmuştur. Diğerleri pek çok dayaktan sonra vapurda ıslatılmışlar ve rüzgârda bekletilmişlerdir. Daha sonra serbest bırakılmışlardır.

Vapurlara hapsedilen Türk subay ve erleri, 18 Mayıs 1919 günü Kışla'ya nakledilmişler, bir müddet sonra da Yunan vesikaları verilerek serbest bırakılmışlardır. Bırakılan subaylar, sayım yapılmak suretiyle Kışla'ya gelmeye mecbur edilmişlerdir. Serbest bırakılmalarından üç gün sonra Kışla'ya gelen subaylar dışarı bırakılmamışlardır. Diğer subaylar, Kışla'ya gelmedikleri için evlerinden toplattırılmış ve hakarete maruz kalmışlardır. Bazı subaylar Kışla'da alıkonulmuş, bunların yanlarına Urla'dan getirilenler de konulmuştur.

Tutuklanan subaylar, daha sonra peyderpey serbest bırakılmaya başlanmıştır. Subayların bir kısmı Ağustos ayına kadar tutuklu kalmıştır. İki ordunun İzmir'de temasta bulunmasının vaziyeti fevkalade nazik bir hale sokacağı sebebiyle efrat ve subaylar ile ailelerinin ilk vasıtayla İzmir'i terk etmeleri lüzumu, işgal kuvvetleri komutanı tarafından Ali Nadir Paşa'ya bildirilmiştir. Ali Nadir Paşa, durumu 21 Mayıs 1919 tarihinde Harbiye Nezâreti'ne bildirmiş, Kor. kıtaatının İzmir'i terk etmeden önce kesin ve seri teşebbüste bulunularak ikinci bir hakarete maruz kalmadan neticenin hemen bildirilmesini istemiştir. Harbiye Nezâreti, istenenin yapılmasını, dileyen subayların ve ailelerinin İstanbul'a gelebileceğini cevaben bildirmiştir.

Tutuklananlardan esir olarak 230 kişi üç kafile halinde denizden İstanbul ve Mudanya'ya sevk edilmiştir. 17. Kor.'un mevcudunu oluşturan 88 subay ve 950 erden ibaret ilk kafile Mudanya'ya sevk edilmiştir. Kışla'da tutuklanan bazı subaylar da İtalyan bandıralı Oterya Vapuru ile İstanbul'a götürülmüşlerdir.

Bazı kimseler öldürülerek denize atılmışlardır. İşgalden beş gün sonrasına kadar bir çok ceset çıkarılmıştır.

Bunlar arasında boğazlarından birbirine zincirle bağlı üç polis cesedi, Hükümet Konağı'nın önündeki sahilde görülmüştür. 16 Mayıs akşamı Kordonboyu'nda bazı cesetler sahile vurmuştur. İşgalin ilk günü, Yunan askerleriyle Rum çetelerinden bazı gruplar, limandaki yelkenlilerde ve sandallarda bulunan bazı Türk balıkçıları ile gemicilerini yakalayarak zincire bağlamışlar ve denize atmışlardır. Sahile vuran cesetlerin bunlara ait olduğu anlaşılmıştır.

İşgal günü öldürülen ve yaralanan subayların sayısı 57 olarak tespit edilmiştir. İzmir ve banliyölerinde -Urla Yarımadası ve köyleri dahil- öldürülen subayların sayısı ise 2000'in çok üzerindedir.

Bir kayda göre işgal günü 10 subay ve 131 asker şehit, 23 subay ve 22 asker yaralı, 29 subay ve 329 asker kayıptır.

Venizelos'un Clemenceau'ya gönderdiği mektupta, "163 kayıp vardır. Bunlardan 62'si Yunanlı sivil ve askerdir. 78'i de Türktür. 1 Yahudi ve diğer milletlerden de 22 kişi kayıptır." denilmektedir.

İngiliz basınında Yunanlıların yaptıkları kötülükler yayımlanmaya başlayınca Venizelos, meseleyi incelemek üzere Albay Mazarakis'i İzmir'e gönderdi. Mazarakis'in verdiği rapora göre, ilk günde öldürülenlerin sayısı 100 kadardır. Bunlardan 15-20'si Yunanlılar tarafından elleri bağlanarak rıhtımda sürüklenen Türklerdir.

Amerikalı Miralay House, işgal günü ve ertesi günü öldürülen Türklerin sayısını 800 olarak belirtmiştir. M. L. Smith, ilk gün, Türklerin 300-400, Yunanlıların ve Rumların 100 kadar ölü ve yaralı verdiklerini kaydetmektedir.

İşgalin ilk gününde Yunanlılarla yerli Rumlar tarafından basılan birçok Türk evinde kızların, kadınların ırzlarına tecâvüz edilmiştir. Bunlar arasında teessüründen intihar edenlere rastlanmıştır. Pek çok subayın parası ve kıymetli eşyaları gasp edilmiş, sivil ve askerî bütün daire ve müesseselerin kasaları kırılmış ve içlerinde bulunan paralara el konulmuştur.

İzmir'in işgaliyle birlikte sıkıyönetim rejimi uygulanmaya başlanmıştır. İşgal Kuvvetleri Komutanı Albay Zafiriu, 16 Mayıs 1919 tarihinde yayımladığı beyanname ile işgal münasebetiyle meydana gelen olaylardan sonra asayişin sağlandığını, halkın ve memurların işleri başına dönmelerini, işgalden

itibaren ilan edilmiş olan Örfî İdare hükümlerine uygun hareket etmelerini istemekte ve herhangi bir cebre maruz kalacak olanların her zaman müracaat edebileceğini ve kusuru görülenlerin adalet dairesinde cezalandırılacaklarını duyurmaktaydı.

İzmir ve civarında Yunan askerleriyle silâhlı Rumların, birçok Türk evlerini, silâh aramak bahanesiyle basmaları bazı olaylara yol açtığından, Yunan Siyasî Komiserliği, silâhlar konusunda aldığı kararları ilan etmiştir. Buna göre, bütün halkın evlerinde bulunan harp tüfeklerini teslim etmesi zorunlu tutulmuş, teslim edenlerin evlerine arama yapılmayacağı açıklanmıştır. Özel durumlarda Türk evlerinde yine arama yapılabileceği ve aramaya bir Osmanlı polisinin de katılacağı ifade edilmiştir.

İzmir'de Yunan işgalinin başladığı andan itibaren İzmir'le haberleşme kesilmiş, Postahane işgal edilmiş ve sansür konulmuştur. 15 Mayıs'taki olaylardan sonra İzmir'den çekilecek telgraflara Yunan makamları sansür koymuşlardır. İzmir Postahanesi'nde sansür, Haziran ortalarında kaldırılmışsa da Menemen olaylarından sonra çekilecek telgraflara yeniden sansür konulmuştur.

Yunan işgal bölgesinde sıkıyönetimin yanı sıra bütün Türk kanunları ve mahkemeleri kaldırılmış ve yerlerine Yunan Askerî Mahkemeleri faaliyete geçmiştir.

Yunan yönetimi tarafından kurulan Yunan Divân-ı Harpleri, bütün halkı, hatta Osmanlı subaylarını muhâkeme, idam ve mahkum edebiliyorlardı.

İzmir ve çevresinde Osmanlı hakimiyetinin kullanılması Yunanistan'a bırakıldığı için İzmir'de, hakimiyetin bir parçası olan yargı yetkisini kullanacak olan Yunan mahkemeleri kurulmuştur. Bundan sonra Yunan İşgal İdaresi, İzmir bölgesinde görev yapan kadı ve müftülerin tayin, azil ve değiştirilmeleri işlerine de müdahale etmeye başlamıştır. Vakıf muamelelerine ait şer'i işlerin İzmir'deki Yunan Yüksek Komiserliği tarafından Evkaf Komisyonu'na verilmesine teşebbüs edilmiştir.

Ayrıca Yunan Yüksek Komiserliği unvanı Umûmi Valiliğe çevirilerek, işgal edilen yerlerde Yunan kanun ve nizamlarının uygulanacağı duyurulmuştur.

İzmir'in işgali günü yaşanan feci olaylar sebebiyle, belgelerde ve hatıralarda İzmir'in işgali Yunan mezalimi ile birlikte anılmıştır. Tabii ki işgal günü yaşanan mezalim, sadece öldürme ve yaralamalardan ibaret değildir. İzmir'in Yunanlılar tarafından işgali denildiği zaman, kadın ve kızlara tecavüz, yağma, yakma, tahrip, gasp, hakaret vb. korkunç zulümler akla gelmektedir. Bu olaylardan tespit edilebilenler bile Yunan işgalinin insanlık dışı bir uygulama ile gerçekleştirildiğini göstermektedir.

İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edilmesinin Milli Mücadele'nin başlaması noktasında önemli bir yeri vardır. Anadolu'da Yunan işgalinin başlaması ve işgal sırasında yaşanan feci olaylar göstermektedir ki Mütareke, son derece acımasız bir şekilde uygulanacaktır. İşgal görevinin Yunanlılara tevdi edilmesi, Türk milletinin harim-i ismetine tecavüz anlamını taşımakta idi. Yunanlıların işgalleri sırasındaki icraatları İtilaf devletleri temsilcilerine iletilmiş ise de bu konuda İtilaf devletlerinin kayıtsız kaldıkları, hatta Türkleri itham eder bir siyasi tavır takındıkları görülecektir.

Bu kayıtsızlık, Türk milletinin kendi hukukunu, silahlı bir mücadele ile bizatihi kendisinin gerçekleştirebileceği kanaatinin oluşmasını sağlamıştır. Bu gerçeği çok iyi bilen Mustafa Kemal Paşa'nın Havza'dan yayımladığı bildiride, Yunan işgalinin protesto edilmesi yönündeki istekleri de bu kanaatin bir an önce oluşması amacına matuftur.

Yunan işgali, İzmir'le sınırlı kalmamış ve kısa sürede geniş bir alana yayılmıştır. Yunanlılar işgal ettikleri hemen her yerde, işgalleri süresince mürettep bir plan dahilinde işgal siyasetlerinin bir gereği olarak İzmir'in işgali günü yaptıkları vahşeti hep tekrar etmişlerdir.

1919'daki
İnanç ve Kararlılık
KILAVUZUMUZDUR

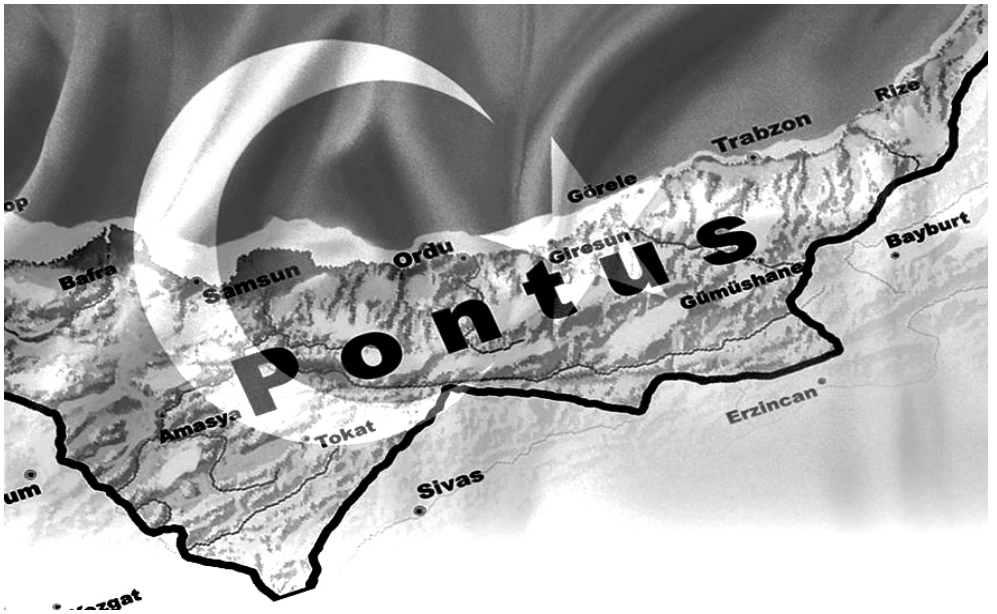

Türkiye'yi Bekleyen Yeni Tehlike: Doğu Karadeniz'de Rum Soykırımı Oldu mu?

Prof. Dr. İbrahim TELLİOĞLU
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi

Türk Milleti tarih boyunca çeşitli iftiralara maruz kalmıştır. Bunlar arasında "Ermeni Soykırımı" yapmakla suçlanmak 2015 yılında dünyanın çeşitli parlamentolarında kabul edilmesi dolayısıyla milletimiz ve tarihimiz hakkında söylenen son yalanlardan birisiydi. Ancak iş bununla kalmadı. Bizim Milli Mücadele'nin başlangıcının 100. yılını kutlayacağımız günlerde Yunanlılar 1994'ten beri hakkımızda yürüttükleri büyük bir kampanyanın sonucunu almaya çalışmaktadır. Siyasi literatüre "Pontus Soykırımı" olarak geçen mesele, Mayıs 2019'da karşımıza çıkarılacak yeni bir iftiradır. Esasında Türk tarihçileri Pontus ismini çok fazla kullanmak istemez. Zira bu Yunanlıların Doğu Karadeniz bölgesini ifade etmek için dünya literatürüne soktuğu bir ifadedir. Geçmişte biz de bazı yazılarımızda kullanmış olmakla birlikte biz bu tarz kavramlar yerine o coğrafyaya kendi verdiğimiz isimleri kullanmalıyız. Aynı isimleri kullanmaya devam ederek aslında

dolaylı olarak onların faaliyetlerine destek olmaktayız. Zira Anadolu'daki Türk varlığını bugün bile kabul edemeyen çevreler hala ısrarla daha önceki yer isimlerini kullanmayı sürdürmektedir. İç Anadolu'ya Kapadokya, İstanbul'a Constantinopolis, İzmir'e Smyrna, Trabzon'a Trapezus, Doğu Karadeniz bölgesine Pontus demeleri gibi. Bu isimler yerine yaklaşık bin yıldır onlara verdiğimiz adları kullanmak tarihi ve kültürel dokumuza daha uygundur.

Türkiye ve Yunanistan iki komşu devlet olmakla birlikte aralarında pek çok tarihi ihtilafı bulunan iki ülkedir.

Bunlardan ilk akla gelenler Kıbrıs, Ege kıta sahanlığı, Batı Trakya Türklerinin hakları gibi meselelerdir. Ancak 20. yüzyıl başlarında Doğu Karadeniz bölgesinde yaşanan gelişmeler de Yunanistan tarafından Türkiye ve Türklük aleyhinde kullanılmaktadır. Yunan Parlamentosunda 24 Şubat 1994'te alınan karardan beri Türkler, Doğu Karadeniz bölgesinde Rumlara soykırım yapmakla suçlanmaktadır. Her 19 Mayıs'ta yani bizim Milli Mücadeleyi başlattığımız bayram günümüzü onlar soykırım günü ilan ederek matem tarihi yapmıştır. Yunanlıların bu soykırım iddialarının temelinde 20. yüzyılın başında Karadeniz bölgesinde yaşayan Rumların, çeteciler ve Türk ordusu tarafından soykırıma tâbi tutulduğu görüşü vardır. Dünyaya sunulan tarih anlayışına göre masum Rum ahali Türk hücumları sonucu katledilmiş, ardından da sürgüne uğramıştı. Uluslararası kamuoyu 20. yüzyılın başında da bugün de aynı propagandaya maruz kalmaktadır.

Tarihçiler bir meseleyi izah ederken olayların sebebini, gelişimini ve sonuçlarını, yer, zaman ve olaylara karışanlarla birlikte anlatırlar. Bunlardan herhangi biri ihmal edilirse olay tüm yönleriyle anlatılmamış olur. Tarihçilik mantığıyla 20. yüzyıl başlarında Karadeniz bölgesinde yaşanan kargaşaya bakıldığında gelişmeler şu şekilde seyretmiştir: Olayların sebebi bağımsızlık isteyen Rumların çevredeki Türk köylerine saldırması. Gelişme safhasında Rumlar eli silah tutanları cephede olan Türk ahaliye karşı ciddi bir direnişle karşılaşmadan saldırmaya başladı. 5 Kasım 1916'da Çağşur ve Kuşca köylerinde bir günde 367 kişiyi acımasızca öldürmeleri örneğinde olduğu gibi büyük katliamlar yaptılar.[1] Ahali tek başına kendini savunamaz durumda olduğu için çaresiz bir haldeydi. Sonuçta önce Giresun'dan gelen Topal Osman Ağa ve adamları Rum çetecilere müdahale etti. Ardından TBMM olaylara müdahale ederek önce 6 Haziran 1921'de isyana karışanların Sivas ve Erzincan'a sevk kararı aldı. Daha sonra da isyanı bastırmakla görevlendirilen Merkez ordusu komutanı Nurettin Paşa 6 Şubat 1923'te ayaklanmayı sona erdirdi.[2] Ancak geride kalan Rumların Türklerle bir arada yaşama ihtimali kalmamıştı. Bu durumun farkında olan Yunanistan'ın talebiyle Lozan görüşmeleri sırasında mübadele gündeme geldi. Tarafların uzlaşması ile İstanbul dışındaki Rum Ortodokslar Yunanistan'a, Batı Trakya dışındaki Müslümanlar da Anadolu'ya göç ettirildi.[3]

Tarihi seyri bu şekilde gelişen olaylar zincirine bakıldığında Doğu Karadeniz bölgesindeki çatışmaların temelinde Rumların Türklere saldırması olduğu açıktır. Türkler mazlum ve mağdur durumdadır. Topal Osman imdadına yetişene kadar soykırıma maruz kalmışlardır. Nureddin Paşa komutasındaki birlikler müdahale edene kadar katliama maruz kalan sivil halk, Türklerdir. Olaylar sırasında ölen sivillerin büyük kısmı Türklerdir. İsyana karışanların uğradığı ceza yer değiştirmedir ve yaptıklarının karşılığı olarak en hafif cezadır. Ankara hükümeti isyanı bastırdıktan sonra oradaki Rumları imha etme ya da toptan sürgün etme yoluna gitmemiş sadece isyana karışanları bölgeden uzaklaştırmıştır. Bundan daha hafif bir ceza savaş literatüründe yoktur. Karşılıklı çatışmanın olduğu her yerde ölüm, sürgünün olduğu her yerde acı vardır. Ancak Karadeniz bölgesinde yaşananların sorumlusu Rum ayrılıkçılardır. Ayrılıkçıların yaptıklarına karşı bölgedeki Rum/Ortodoks kitle toptan ve orantısız bir biçimde cezalandırılmamıştır. Sonuçta bölgede kalan Rumlar uluslararası gözlemcilerin nezaretinde bölgeden ayrılmıştır.

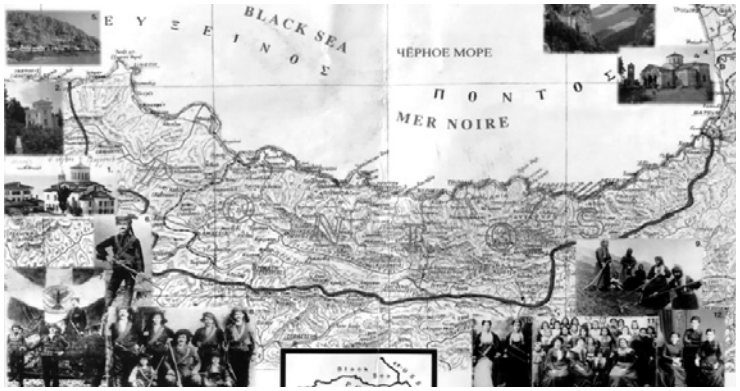
Yunanistan, 20. yüzyılın başlarında yaşanan bu olaylar sırasında 353.000 Rum'un Türkler tarafından soykırıma tabi tutulduğunu iddia etmektedir. Esasen bu propagandayı yüz yıl önce de yapmışlardı. Doğu Karadeniz böl-

1 Nuri Yazıcı, *Milli Mücadele'de Canik Sancağı'nda Pontosçu Faaliyetler,* Konya 2003.

2 Ayrıntılı bilgi için bkz. *Pontus Meselesi* (nşr. Y. Kurt), Ankara 1995, s. 31-409; Mesut Çapa, *Pontus Meselesi,* Trabzon 2001, s. 114-122; Nuri Yazıcı, *Milli Mücadele'de Canik Sancağı'nda Pontosçu Faaliyetler,* Konya 2003.

3 Kemal Arı, *Büyük Mübadele,* İstanbul 1995; Mehmet Ali Gökaçtı, *Nüfus Mübadelesi,* İstanbul 2004; *Ege'yi Geçerken 1923 Türk-Yunan Zorunlu Nüfus Mübadelesi* (nşr. R. Hirschon), İstanbul 2005; İbrahim Erdal, *Mübadele,* İstanbul 2012; vb.

gesindeki Rum isyanı devam ederken hem Yunan Dışişleri Bakanlığı ve onun uzantısı olarak çalışan sivil toplum örgütleri hem de Fener Rum Patrikhanesi Avrupa'da yoğun bir propaganda yürütmekteydi.[4] Ancak bunların büyük bir yalan olduğu görüldüğü için itibar görmemişti. Zira o dönemde bölgede bu kadar Rum'un yaşadığını bir tek Fener Rum Patrikhanesi iddia etmekteydi. Başka hiçbir kaynakta bunu teyit eden bir bilgi yoktur. Genel olarak bölgede 200.000 civarında Rum'un yaşadığı kayda geçmiştir.[5] Hal böyle olunca rakamlarda büyük bir abartı olduğu açıktır. Diğer yandan sadece mübadele ile giden 182.169 kişi vardır. Aynı şekilde soykırım suçlamasının da çok yersiz olduğu hatta tarihi gerçekleri tam tersine çevirdiği açıktır. Ancak Yunan lobisi bu iddialarını dünyaya kabul ettirebilmek için o kadar iyi çalışmıştır ki dünya çapında kurdukları 200 civarında dernek ile bunu milli bir mesele haline getirmiş, bugün ABD'nin New Jersey ve Güney Caroline eyaleti senatoları, Avustralya ve Kanada'nın bir kısmı Rumların Soykırıma uğradığını kabul etmiştir.[6] Dünyada Türk ve İslam karşıtlığının yükseldiği ülkelerdeki

ortamı iyi değerlendiren Yunanlılar, Ermeni soykırımını tanıyan ülkelerde faaliyetlerini yoğunlaştırmıştır. Ermeniler gibi kendilerinin ve Süryanilerin de soykırıma maruz kaldığını ileri sürerek destek bulmayı umdukları tabanı genişletmeye çalışmaktadırlar. Bu mesele Yunanlılar için öylesine önem kazanmıştır ki herhangi bir engelle karşılaşmadan 2019'da yani sözde soykırımın yüzüncü yılında amaçlarına ulaşmayı hedeflemişlerdir. Yunanistan eğitim bakanı Nikos Filis'in, Pontus soykırımı olmamıştır dediği için linç edilmeye kalkılması Yunanlıların bu konudaki bağnazlıklarına çok çarpıcı bir örnektir.

Yunanistan Türkiye ve Türklük aleyhinde bu faaliyetleri yaparken bizim cephede konu ile ilgili olarak herhangi bir hassasiyet oluşmamıştır. Bugün bile hem devlet kurumları nezdinde hem de kamuoyunda Yunanistan'ın bu iddiaları milli mesele olarak algılanmamaktadır. Karadeniz'de Rumların soykırıma tabi tutulduğu iddialarının ne olduğu, tarihi değeri ya da 2019'da ülkemizin karşısına neler getirileceği Türkiye gündeminde yer bulmamıştır. Bir kaç kurumun yaptığı çalışmalar ise geniş kitlelere ulaşamamıştır. Yaklaşık çeyrek asırdır bizim kurtuluş savaşımızın başlangıcı olan 19 Mayıs'ı Pontus soykırımı günü olarak matem günü ilan eden Yunanlılar, seneye 19 Mayıs'ta bayram yapacak gibi gözükmektedir. Zira büyük faaliyet gösterdikleri Almanya, Avusturya, Fransa, Hollanda gibi ülkeler bizi bu kez de Rumlara soykırım yapmakla itham etmeye hazırlanıyor. Biz bu faaliyetlere karşı o kadar tepkisiz kaldık ki kendimizi anlatma imkânı bile bulamadan yeni bir iftira ile daha karalanmaya mahkûm olacağız. Günümüzde olayların sebepleri ve gelişimi gizlenerek soykırım senaryoları yazılsa da bunlar tarihi hakikatleri değiştirememektedir.

4 Grek Ministry for Foreign Affairs, *Persecutions of the Grek Population in Turkey since the Beginning of the European War,* London 1918; The London Committee of Unredeemed Greeks, *The Liberation of the Grek People in Turkey,* London 1919; The Manchester Committee of Unredeemed Greeks, *Turkey's Crimes, Hellenism in Turkey,* Manchester 1919; Ecumenical Patriarchate, *The Black Book of the Sufferings of the Grek People in Turkey,* İstanbul 1920; Central Council of Pontus**,** *Black Book The Tragedy of Pontus 1914-1922,* Athens 1922.

5 Kemal H. Karpat, *Ottoman Population 1830-1914,* Madison 1985, s. 136-140.

6 İbrahim Tellioğlu, *Tarih Boyunca Karadeniz*, Trabzon 2015, s. 289 vd.

Millî Mücadele Ruhu

Vahap ÇETİN
"İstiklal Yolunda Samsun'dan İzmir'e" Makale Yarışmasının Birincisi

"Üstte mavi gök çökmedikçe, altta yağız yer delinmedikçe senin ilini, töreni kim bozabilir?"
Bilge Kağan

"Benim naçiz vücudum, bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti, ilelebet payidar kalacaktır."
Mustafa Kemal Atatürk

Millî mücadele kavramı, Türkçe Sözlük'te "Bağımsızlık için yapılan savaş veya bu savaş süresi." olarak tanımlanmaktadır. Konumuza esas olan tanım ise yine aynı sözlükte özel isim olarak, "I. Dünya Savaşı sonunda düşman işgaline karşı Atatürk'ün Samsun'a çıkmasıyla tam bağımsızlık amacına yönelik olarak başlatılan, işgalcilerin ve iş birlikçilerinin yenilgisi sonrasında Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşu ve Lozan Antlaşması ile sonuçlanan askerî ve siyasi dönem." şeklinde ifade edilmiştir.

Tarihî açıdan değerlendirdiğimizde Türk tarihinin akışı içerisinde çok büyük bir öneme sahip olan Millî Mücadelemiz, bünyesinde Türk milleti ve vatanı açısından çok derin anlamlar barındıran büyük bir hadisedir. Yüzeysel olarak düşündüğümüzde, millî mücadele kavramı, millet için, millî meseleler için sürekli çaba göstermek anlamı taşır. Tüm bu tanımlardan yola çıkarak diyebiliriz ki: "Millî Mücadele, Türk Milletinin, Mustafa Kemal Atatürk Atatürk'ün liderliğinde Samsundan başlattığı, tüm yurtta Kuvayı Millîye ruhuyla can bulmuş, İzmir'e kadar uzanmış, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşuna kadar gücünü taşımış bir istiklâl yürüyüşüdür."

Millî Mücadele ateşini yakan Mustafa Kemal Atatürk, his ve düşüncelerini şu sözlerle ifade etmiştir: "Ben, 1919 Senesi Mayısı içinde Samsun'a çıktığım gün elimde, maddî hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevî bir kuvvet vardı. İşte ben bu ulusal kuvvete, bu Türk milletine güvenerek işe başladım.

Ben Türk ufuklarından bir gün mutlaka bir güneş doğacağına, bunun hararet ve kuvvetinin bizi ısıtacağına, bundan bize bir güç çıkacağına o kadar emindim ki, bunu âdeta gözlerimle görüyordum." (01.04.1937)

I. İtilaf Devletleri, 1.Dünya Savaşı'nın sonunda mütarekenin imzalanmasını takiben Anadolu'da işgale başlamışlardı. Haksız işgal ve katliamlar karşısında Anadolu'da her yaş, cins ve meslek mensubu vatan evlâdının her başlatmış olduğu nizami millî hareketin adı Kuvayı Millîye'dir. Mustafa Kemal Atatürk, Kuvayı Millîye'yi düzenli ordu birliklerine dönüştürdükten sonra hareketin merkezi Ankara olmuştur. Artık Millî Mücadele'nin hedefine ulaştırabilmesi için maddî ve manevi bütün kaynakların seferber edilmesi gerekiyordu. Tekâlif-i Millîye kararları ile Türk insanından bedeli sonradan ödenmek üzere giyim-kuşam, yiyecek ve ulaşım araçları toplanmıştır. Bundan dolayı Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ne "Borcunu Milletine Ödeyen Devlet" tanımı uygun düşmektedir." 1923 (Atatürk'ün S.D.II, s.110)

Mustafa Kemal Atatürk'ün ordunun başına geçmesiyle 26 Ağustos 1922 sabahı başlayan Büyük Taarruz ve onu izleyen 30 Ağustos 1922'deki Başkomutanlık Meydan Muharebesi ile ordumuz, 200.000 kişilik Yunan ordusunu dört taraftan sardı ve düşmanın büyük kısmını imha etti. Atatürk, 1 Eylül 1922'de "Ordular! İlk hedefiniz

Akdeniz'dir, İleri!" emrini verdi ve arta kalan düşmanı, ordumuz batı yönünde izleyerek 9 Eylül'de İzmir'de denize dökmüştür. (Yuvalı, 1997, 268)

Bugün Türk Milleti, her türlü imkâna sahip olarak çağı yakalama mücadelesi veriyorsa, bunu o gün atılan temellere, alınan kararlara borçludur. Türk insanı işadamı, sanat ve zanaat yapabiliyorsa, kendi okullarında kendi dili ve kaynakları ile eğitim yapabiliyor, inancını inandığı gibi yaşayabiliyorsa hiç şüphesiz bunda Millî Mücadele'nin birinci derecede rolü olmuştur.

Buraya kadar anlattıklarımız, her tarih dersinde aşağı yukarı anlatılan ve istenildiğinde her türlü kaynaktan ulaşabileceğimiz bilgilerdir. Peki, bu bilgiler ışığında bir değerlendirmede bulunacak olursak, Türk Millî Mücadelesinden ne anlamalıyız? Bunun yanında Türk Millî Mücadelesinin anlamını gelecek nesillere nasıl aktarmalıyız? Asıl üzerinde durulması gereken önemli husus bu olmalıdır.

Türk Millî Mücadelesi bize ne söyler? İşte bu sorunun cevabıyla başlayalım: Yaptığımız Türk Millî Mücadelesi tanımı, bize birkaç önemli kavramı ve duyguyu vurgulamaktadır. Bu tanım, bağımsızlık, vatanseverlik, millî birlik ve beraberlik, millî ülkü gibi birden fazla kavramı içinde barındırdığı gibi daha başka kavramları da çağrıştırabilir. Burada üzerinde duracağımız

asıl kavramı, diğer önemli değerleri de içinde barındırdığı görülen "Millî Mücadele Ruhu" adıyla ifade etmek doğru olacaktır. İşte bu ruh yani Millî Mücadele Ruhu, binlerce yıldır Yüce Türk Milletinin içinde yaşayan, bizleri millet olarak her türlü felaketten kurtaran, her türlü yükselişe ve zafere götüren yüksek bir ruhtur. Kendisini Türk milletine ait hisseden ve mensubu olmakla şeref duyduğu Türk Milleti için çalışmayı, gerektiğinde vatanı ve milleti için canını hiçe saymayı göze alan her ferdin oluşturduğu bir ruh. Bu ruhu taşıyan fertlerde ve milletlerde ortaya çıkan millî şuur.

"Millî cemiyetin zirvesi millî şuurdur. O birçok amillerin bütünü, içtimai dikkatin bu amiller üzerine çevrilmesidir. Fakat bu çevriliş kendiliğinden olmaz. Milletleri harekete geçiren büyük vakalar müdafaa, kuruluş, istiklâl savaşları bu şuuru kuvvetlendirir." (Ülken 1949; 27) Burada tarif edilen millî şuur, tam anlamıyla Türk Millî Mücadelesi esnasında ortaya çıkmış, milletimizi zafere ulaştırmıştır. Fakat bu şuur, diğer bir deyişle Millî Mücadele Ruhu daha önce de tarih boyunca ortaya çıkmış, Türk tarihinde yerini almış birçok olayda ve kahramanımızın şahsında kendini göstermiştir.

Türk tarihine baktığımızda, Millî Mücadele Ruhunun yansıdığı olay ve kahramanlara birçok örnek verilebilir. Milletimizin en önemli hasletlerinden biri bağımsızlığına düşkün olmasıdır. Türk tarihinin şanlı kahramanlarından Kürşat ve kırk yiğidi, Çin kaynaklarında da anlatıldığı üzere, Milli mücadele ruhuyla, bağımsızlık savaşı vererek tarihe geçmişlerdir. Kürşat'ın mücadelesi "Türk esir olmaz." fikrinin en güzel yansımasıdır. Esir olmaktansa ölmeyi tercih eden, milletin bağımsızlığı için her türlü mücadeleyi göze alan ve bunun için Çin sarayını basarak cesurca mücadele eden Kürşat'ın taşıdığı ruhtan Türk gençleri, derin ilhamlar alacaklardır.

Anadolu'nun Türk yurdu haline gelmesinin, bir dönüm noktasının adıdır Malazgirt. Binlerce yıldır süren bir akışın, yönünü Anadolu'ya çevirdiğinde, önündeki bir seti yıkıp geçmesidir. Anadolu'ya Türk mührünün sonsuza dek kalıcı bir şekilde vurulmasıdır. İnanmış bir milletin, inanmış bir hükümdarın, inanmış bir ordunun kendisinden kat kat büyük Bizans ordusunu tarihin karanlıklarına gönderdiği bir büyük zaferdir. Bu zaferle, millî mücadele ruhu, Büyük Türk hükümdarı Alparslan'ın kefen giymiş vücudunda hayat bulmuş, o muhteşem ordunun her bir neferinin kalbinde çarpmıştır. Beyaz bir elbise giyerek askerinin karşısına çıkan Sultan Alparslan önce zafer için dua etmiş, millî mücadele ruhuyla yaptığı konuşmasında "Ey askerlerim! Eğer şehit olursam bu beyaz elbise kefenim olsun." diyerek inancını göstermiş, kazandığı zaferle bizlere büyük bir yurdu vatan etmiş, Anadolu'yu Türk milletine hediye etmiştir.

"İstanbul mutlaka fethedilecektir. Onu fetheden komutan ne güzel komutan, o ordu ne güzel ordudur." Hadis-i Şerifindeki övgüye mazhar olmuş bir

büyük Türk Hükümdarı Fatih Sultan Mehmet ve ordusu, Türk tarihindeki görkemli yerini almıştır. Bu Cihangir Türk Hükümdarı, devleti bir cihan devleti olma yolunda büyük bir fetihle büyütmüştür. Hem Türk hem dünya tarihinin akışını değiştiren, çağ açıp çağ kapatan bir hükümdar olarak millî mücadele ruhuyla hareket etmiş, dünyanın gözbebeği bir şehri Türk-İslam dünyasına hediye etmiştir.

Kahraman Türk kadını Nene Hatun, Osmanlı tarihinin "93 Harbi" olarak adlandırılan en önemli savaşlarından 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında 22 yaşında gencecik bir kadın olmasına rağmen "Bu bebeği bana Allah verdi, ona Allah bakar." diyerek bebeğini beşikte bırakıp Erzurum halkıyla cepheye koşmuştu. Genç yaştaki kahramanlığıyla gönüllerde taht kuran, Türk kadınının kahramanlığının simgesi olan Nene Hatun'un dillerden düşmeyen bu cesareti nesilden nesile aktarılmaktadır. Bir Avuç Erzurumlu vatansevere o cesareti veren, Kahraman Türk Kadını Nene Hatun'a bu sözleri söyleten, bebeğini beşikte bırakıp düşman üstüne yürüyecek kadar onu güçlü kılan içinde taşıdığı millî şuur, milli mücadele ruhudur.

15 Mayıs 1919'da İzmir'de Hasan Tahsin'in işgal askerlerine sıktığı ilk kurşun, Türk Kurtuluş mücadelesinde diğer yerlere de örnek teşkil etmiştir. İşte bu cesur Türk Yiğidi Hasan Tahsin, esir olmaktansa ölmeyi göze almış, Millî Mücadele'nin ilk kurşununu ölümü göze alarak düşmana sıkmış ve şehadet makamına erişmiştir. Millî mücadele ruhuyla yaptığı bu hareket, kurtuluş için istiklâle yürüyenlerin içinde bir kıvılcım olup, bağımsızlık meşalesini daha da güçlü bir şekilde yakmıştır.

Kahramanmaraş'ta dünyaya gelen, 31 Ekim 1919'da düşmana ilk kurşunu sıkarak Kahramanmaraş'taki kurtuluş hareketini başlatan Sütçü İmam, yüreğinde taşıdığı millî şuurun, millî mücadele ruhunun gereğini yapmış, cesaret timsali vatansever bir kahraman olarak Türk tarihine adını yazdırmıştır.

Ali Fuat Cebesoy hatıralarında cephane kollarını oluşturan kağnıların köy kadınları ve on-on beş yaşlarındaki çocuklar tarafından idare olunduğunu belirtmektedir. Kağnısının başında duran ihtiyar bir nineye yaklaşıp sormuştur:

- Nine üşüyor musun?

Şu cevabı vermişti:

- Hayır oğul, üşümüyorum. Düşman topraklarımıza bastığı günden beri içim yanıyor. Ali Fuat Cebesoy, bu kahraman Türk anasının elini öperken gözünden yaş geldiğini de itiraf etmektedir. (Uyanıker, 2007, 64)

Peki, bu ruh, millî şuurun temellendirdiği Millî Mücadele ruhu günümüzde de yaşıyor mu? Elbette yaşıyor. Tüm bu duygular elbette günümüzde de millî şuurla yetişmiş her Türk çocuğunun içinde yaşamaya devam etmektedir. Memleketimizin her köşesi şehit mezarlarıyla, şehitliklerle doludur. Ahlat mezar taşlarından itibaren günümüze kadar binlerce milyonlarca şehit mezarı, bu memleketin tapusu gibidir. "Allah yolunda öldürülenlere ölüler demeyin. Bilakis onlar diridirler, fakat siz hissedemezsiniz. (Bakara 154)" Ayeti Kerimesindeki şerefe nail olmak için can atan Türk milletinin evlatları her devirde var olmaya devam edeceklerdir. Peygamber Efendimizin "Allah'a iman

etmek ve Allah yolunda cihat, amellerin en faziletlisidir." Hadis-i Şerifinde buyurduğu gibi Allah yolunda, vatanı için, milleti için şehadet şerbetini içmeyi göze almış, Peygamberimize komşu olma hayaliyle yaşayan, içlerinde millî mücadele ruhunu taşıyan vatan evlatları her zaman olacaktır.

Milletimiz, millî birlik ve beraberliği sağlama konusunda en kritik anlarda bile içinde taşıdığı Millî mücadele ruhunun gereği olarak topyekûn hareket etmiş, mevzu vatan ve millet, bağımsızlık ve devlet olduğunda hiçbir kuvvete fırsat vermemiştir. 15 Temmuz günü bu özelliğini tüm dünyaya bir kez daha göstermiştir. Devletimizi hainlerin eline bırakmamış, ölümü göze alarak vatanını korumayı bilmiştir. Felaket anlarında, zor zamanlarda millî birliğine, millî iradeye her zaman sahip çıkmasını bilmiştir. Bu durum, milletimizin içinde taşıdığı, her bir ferdinin ruhunun derinliklerinde yer etmiş millî mücadele ruhunun ortaya çıkmasıdır. "Türk devletsiz olmaz! Türk esir olmaz!" düşüncelerinin ve inancının tezahürüdür.

15 Temmuz darbe girişiminin seyrini değiştiren, darbeye karşı direnişin sembolü haline gelen Ömer Halisdemir, verilen emre, sonunda şehadet olduğunu bilerek itaat etti ve olay yerinde darbeci askerler tarafından defalarca kurşunlanarak şehit edildi. Şehidimizin babası evladının ardından, "Vatana yetiştirdim vatana verdim. Milletimi kurtarmış vatanımı kurtarmış. Bana böyle bir evlat verdiği için Allaha şükrediyorum." demişti. İşte bu kahramanlığı yapan şehidimizin içinde millî mücadele ruhunu taşımadığını kim söyleyebilir? Bu hadise, düşmana ilk kurşunu sıkan Hasan Tahsin'de vücut bulmuş yüksek Türk kahramanlığının sanki yıllar sonra yeniden Ömer Halisdemir'de can bulması değil midir? Şehidimizin babasının sözlerinin, evlatların ellerine kına yakarak onları "Ya gazi ol ya şehit!" diyerek 93 Harbine, Çanakkale'ye, Yemen'e gönderen mübarek Türk ana-babalarının sözlerinden ne farkı vardır? Ruh aynı ruhtur. Maya aynı mayadır.

Kahraman Türk ordusunun son yıllarda yaptığı en önemli harekâtlardan biri olan Afrin harekâtı'nda şehadet şerbetini içmiş, babasının, kapıcılık yaparak büyüttüğü Uzman Çavuş Enes Sarıaslan, televizyonlarda

yayınlanmış görüntülerde muhabirin sorusu üzerine: "Sizlerden dua bekliyoruz. Tüm ülkeden dua bekliyoruz." demiştir. Ardından arkadaşlarıyla birlikte, "Afrin'e düğüne gidiyoruz!" diyen kahramanımız şehadet şerbetini içmiştir. Savaşa gitmeyi düğüne gitmek, şehadete ermeyi düğün olarak görmek, vatan aşkının, millî şuurun, millî mücadele ruhunun günümüzde yaşadığının en büyük göstergelerinden biridir.

Afrin harekâtı sırasında yine televizyonlara yansıyan bir görüntüde, muhabir tankın üzerindeki askerle konuşmaktadır:

Merhabalar, kolay gelsin.
Teşekkür ederim.
İstikamet neresi?
Kızılelma.
Allah kolaylık versin. Ailene bir mesaj gönder.
Beklemesinler.
Türkiye'ye bir mesaj gönder.
Bu vatanı bölemezler.
Türkiye'nin duası sizlerle. Allah sizi korusun!

Bu görüntüleri seyreden, bu konuşmayı duyan her Türk ferdi, o çok dikkat çekici o çok değerli kelimeyi duyduğunda, "Kızılelma" cevabıyla birlikte adeta şok olmuş, kendini sözün bittiği yerde görmüş, duygulanmış, gözleri yaşarmış ve boğazı düğümlenmiştir. Uzman Çavuş Mehmet Kuzu, hiç düşünmeden, kendinden emin ve kararlı bir biçimde öyle bir şey söylemiştir ki binlerce yıldır büyük Türk Milletinin ruhunun derinliklerinden süzülüp gelen tüm maneviyatını bir kelimeyle ifade etmiştir. Buraya kadar anlattığımız her hadisenin, her düşüncenin, her duygunun adeta özeti gibidir. Kahraman askerimin ağzından dökülen kelimeler, Kürşat'ın, Oğuz Kağan'ın, Bilge Kağan'ın, Kaşgarlı Mahmut'un, Hoca Ahmet Yesevî'nin, Sultan Alparslan'ın, Fatih'in, Yavuz'un, Mustafa Kemal Atatürk'ün, milyonlarca şehidimizin uğruna yaşayıp, uğruna öldükleri millî ülkülerinin, askerimizin şahsında can bulmuş halidir. Kim diyebilir ki, milletimizde millî şuur yoktur, milli mücadele ruhu yoktur?

Tüm bu anlatılanlardan yola çıkarak, Türk Millî Mücadelesi'nden ve millî mücadele ruhundan, millî şuurdan ne anlamalıyız? Bu anladığımızı gelecek nesillere nasıl aktarmalıyız? Bunun cevabı yine kendi içimizde saklıdır. Öncelikli olarak, kendimiz bir anne, baba, öğretmen olarak bu ruhu içimizde taşımalıyız. Atalarımızın uğruna mücadele ettiği değerlere en güzel şekilde sahip çıkmalıyız. Çocuklarımız ve gençlerimiz, doğrudan bizden görecek ve bizi örnek alacaklardır. Onlara daha iyi bir millî şuur ve millî bilinç vermek, millî mücadele

ruhunu kazandırmak için onlara rol model olacak, tarihin derinliklerinden günümüze kadar birçok örnek şahsiyetimiz mevcut. Çocuklarımızın iyi bir mühendis, iyi bir doktor, iyi bir hâkim, iyi bir esnaf, bunların yanında iyi bir anne, baba ve her şeyden önemlisi iyi birer insan olmalarını sağlamak için bizi biz yapan değerler üzerinden hareket ederek, onlara millî şuur kazandırabiliriz. Mustafa Kemal Atatürk'ün de dediği gibi "Türk çocuğu Atalarını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." Bu sözü yapacağımız eğitimde temel almalıyız.

Mustafa Kemal Atatürk 10. Yıl Nutku'nda "Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız." demiştir. Buradaki sözler millet olarak milli ülkümüzün ne olduğunu en güzel şekilde ifade etmektedir. "Yurdumuzu dünyanın en mamur ve en medenî memleketleri seviyesine çıkaracağız. Milletimizi en geniş refah vasıta ve kaynaklarına sahip kılacağız. Millî kültürümüzü çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkaracağız." işte millî ülkümüz. İşte "Kızılelma"mız. İşte her Türk çocuğuna öğretmemiz gereken hedefimiz. Ülküm, yükselmek, ileri gitmektir sözlerinin doğrudan temelini oluşturan ifadeler. Bunu nasıl yapacağımız da açıkça ifade edilmiş: "Geçen zamana nispetle daha çok çalışacağız. Daha az zamanda daha büyük işler başaracağız. Bunda da muvaffak olacağımıza şüphem yoktur. Çünkü Türk milletinin karakteri yüksektir. Türk milleti çalışkandır. Türk milleti zekidir. Çünkü Türk milleti millî birlik ve beraberlikle güçlükleri yenmesini bilmiştir." Buradan da anlaşılıyor ki Türk milleti ülküsünü çalışarak gerçekleştirecektir. Karakteri yüksek, çalışkan ve zeki bir millet bunu kolaylıkla yapacaktır. Yeter ki milli birlik ve beraberlik duygusunu kaybetmeden çalışsın.

Milli bir şuurla, milli birlik ve beraberlik içinde çalıştığımızda devletimize ve milletimize en büyük hizmeti yapmış olacağız. Ancak bu şekilde millî ülkümüzü gerçekleştirebiliriz. Bunu devletimizin ve milletimizin bekası için çalışarak, millî ve manevî değerlerimize sahip çıkarak yapabiliriz. Böylece devletimiz ve milletimiz sonsuza dek varlığını sürdürecektir. Büyük Türk Hükümdarı Bilge Kağan, Üstte mavi gök çökmedikçe, altta yağız yer delinmedikçe senin ilini, töreni kim bozabilir" sözlerini söylerken, ilimizin ve töremizin gök çökene ve yer yarılana kadar yani kıyamete kadar devam edeceğini ifade etmişti. Aynı anlama gelen ifadeler, Bilge Kağan'ın binlerce yıl sonra vücut bulmuş hali olan bir başka Türk Büyüğü Mustafa Kemal Atatürk'ün, "Benim naçiz vücudum, bir gün elbet toprak olacaktır. Fakat Türkiye Cumhuriyeti, ilelebet payidar kalacaktır." sözlerinde can bulmuştur. Bu gösteriyor ki bu sözleri söyleyenler, millî bilincin ve millî ülkümüzün zirvesine çıkmış şahsiyetlerdir. Bize düşen görev bu ülküyü ve bilinci anlamak daha sonra da anlatmaktır. En güzel anlatma şekli de bu değerlerimizi tüm benliğimizle hissetmek ve yaşamaktır.

Millî birliğimiz ve beraberliğimiz için, milletimizin ve devletimizin devamlılığı bekası için, millî kültürümüzü en yüksek seviyeye çıkarmak için çalışmalıyız. Mücadelesi millî olanlar, ancak millî mücadele ruhunu anlamış olanlardır. Mücadelesi millî olanların, millî ülkümüze bağlı olanların, "önce ülkem ve milletim" diyenlerin yanında olmak ve onlarla birlikte mücadele etmek, Türk Millî Mücadelesini anladığımızın ve bizden sonraki nesillere anlatabileceğimizin göstergesi olacaktır.

Kaynakça

Kitap:

ATATÜRK, Mustafa KEMAL, Nutuk, Millî Eğitim Basımevi, İstanbul, 1982

KOCATÜRK, Prof. Dr. Utkan, Atatürk'ün Fikir Ve düşünceleri, Semih Ofset, Ankara, 1999.

UYANIKER, Ferhat Basılmamış yüksek lisans tezi, İstanbul, 2007

TURAN, Prof. Dr. Osman, Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkuresi Tarihi, Boğaziçi Yayınları, İstanbul, 2000.

Makale:

ÜLKEN, Hilmi Ziya, "Millet", Hareket Dergisi, Sa. 27, İstanbul, 1943, ss. 13.

YUVALI, Abdulkadir, "Atatürk Ve Millî Mücadele", Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi, Cilt 13, Sa. 37, Ankara 1997, ss.265-278

Türk Milli Mücadelesi ve 19 Mayıs 1919 Ruhu

Bülent DOĞAN
"İstiklal Yolunda Samsun'dan İzmir'e" Makale Yarışmasının İkincisi

Türk Milli Mücadelesi ve bu Mücadelenin anlamının anlaşılabilmesi, hangi koşullarda bu Milli Mücadelenin gerçekleştirildiğinin bilinmesi, gelecek nesillere bu vatanın nasıl kurtarıldığının anlatılması Türk Bağımsızlığının temellerinin günden güne güçlenmesini sağlayacaktır. Mustafa Kemal Atatürk'ün Milli Mücadele dönemindeki liderliği, Anadolu topraklarına olan bağlılığı, bağımsızlığa ulaşma azmi ve kararlığı muhakkak gelecek nesiler için bir rol model olacaktır. Çünkü Mustafa Kemal Atatürk 19 Mayıs 1919'da Samsun'a ayak bastığında büyük Kurtuluş Mücadelesini başlatmış ve ardından gelen eşsiz zaferler sayesinde tam bağımsız Yeni Türk Devleti kurulmuştur.

Bu yüce Devletin varlığını devam ettirebilmesi için mutlaka ve mutlaka gelecek yeni nesiller için yaşanan bu tarihin anlaşılması hatta içselleştirilmesi gerekmekte ve kuşaklar arasında maneviyatını ve manasını kaybetmeden aktarılması sağlanmalıdır.

Türk Milli Mücadelesi, yalnız kalmış, yokluğun içine düşmüş ve son yıllarını savaşarak geçirmiş bir Milletin şerefli ve haysiyetli mücadelesinin adıdır. Bu bağlamda Mustafa Kemal Atatürk kaleme aldığı ve 19 Mayıs 1919 tarihinden başlayarak 1927 yılına kadar geçen tarihsel süreci anlattığı NUTUK' ta "Saygıdeğer Efendiler, sizi günlerce işgal eden uzun ve teferruatlı nutkum, nihayet geçmişe karışmış bir devrin hikâyesidir. Bunda milletim için ve gelecekteki evlâtlarımız için dikkat ve uyanıklık sağlayabilecek bazı noktaları belirtebilmiş isem kendimi bahtiyar sayacağım." Sözleriyle Türk Milli Mücadelesinin gelecek nesillere aktarılmasının kendisi ve bu şerefli

Millet için ne kadar hassas bir konu olduğunu belirtmiştir.

Bu çalışmanın amacı da yıkılması bile neredeyse iki yüzyıl süren bir devletin içinden tam bağımsız ve milli bir Türk Devleti çıkarma fikrinin hissiyatını, sorumluluğunu ve kararlılığını anlayabilmek ve yıllarca savaş meydanlarında canını vermiş, fakir ve yorgun düşmüş bir Milletin onurlu ve şerefli ayağa kalkışını bir nebze de olsa anlayabilmek ve gelecek nesillerimize aktarabilmektir. Bunu yaparken de çalışmamızda I. Dünya Savaşı sonrasında ülkenin genel durumu, 19 Mayıs 1919'da Mustafa Kemal Atatürk'ün müfettişlik görevi ve Samsun' a çıkışı, Milli Mücadele'nin Başlaması ve Büyük Taarruzla sonuçlanan zafere ulaşılması ve sonuç olarak aşağıda bölümler halinde Türk Milli Mücadelesi' ni anlamaya çalışacağız.

I. MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI VE OSMANLI DEVLETİNDE GENEL DURUM

I. Dünya Savaşı 1914 yılında başlamış ve devam ettiği süre boyunca Osmanlı Devleti, birlikte savaştığı Bağlaşma Devletleriyle birlikte savaşın sonucunda yenilgiye uğramıştı. Bunun sonucunda Osmanlı Devleti, Anlaşma Devletleri ile 30 Ekim 1918 tarihinde Mondros Ateşkes Anlaşmasını imzaladı. Bu Anlaşmanın maddeleri çok ağır hükümler içeriyordu ve özellikle anlaşmanın 7. Maddesi müttefiklere güvenliklerini

tehlikede hissettikleri anda diledikleri bölgeyi işgal etmelerine izin veriyordu. Anlaşma Devletleri, Mondros Ateşkesinin maddelerine dayanarak Osmanlı Devletini paylaşma planlarını uygulamaya hemen başlamışlardır. Böylece anlaşma metinlerine dayanarak işgallerin başlamasıyla Osmanlı Devletinin fiilen yok olma sürecide başlamış oluyordu.

I. Dünya Savaşı devam ederken Anlaşma Devletlerinin 1916 yılında kendi aralarında yaptıkları gizli anlaşmalar Osmanlı Devletinin topraklarının hangi Devletler tarafından paylaşılacağını gösterdiğinden Mondros Ateşkes Anlaşmasının özellikle 7. Maddesi, daha önce yapılmış olan bu gizli anlaşmaların hukuki dayanağını oluşturmuş ve Osmanlı toprakları işgal edilmeye başlanmıştı. Yunanlılar Ege ve Trakya bölgelerini işgal ederken, Fransız, İngiliz ve İtalyan askerleri de Batı Karadeniz, Akdeniz ve Doğu Trakya bölgesinde işgallerine başlamıştı. Boğazlar ise Anlaşma Devletleri'nin ortak denetimine alınmıştı. Doğu Anadolu Bölgesinde ayaklanan Ermeniler, bağımsız bir Ermenistan devleti kurmak için çok uğraş veriyorlardı. Rumlar ise Karadeniz Bölgesinde Rum Pontus Devletini hayata geçirmeye hazırlanıyorlardı.

Buradan anlaşılacağı üzere Osmanlı Devletinin sahip olduğu jeopolitik önemi çok fazla olan ve tarihinde birçok Medeniyete ev sahipliği yapmış Anadolu toprakları yıllardır yapılan hesaplar ve paylaşım planları doğrultusunda işgal edilmeye başlanmış ve I. Dünya Savaşı ile fiilen yok olan Osmanlı Devleti hukuki olarak da ortadan kaldırılmaya başlanmıştı. Anlaşma Devletlerinin yaptıkları planlar arasında artık bu

topraklarda güçlü bir Türk Devletinin kurulmasına izin vermemek de vardı.

Tabi ki burada Anlaşma Devletlerinin yaptığı yaklaşık iki yüzyıllık planlarını gerçekleştirmeye başladıklarını gördükten sonra ders alabilmek adına Osmanlı Devleti'nin çöküşünün sebebini anlamamız ve ders almamız gerekir diye düşünüyorum. Yusuf Akçura, Osmanlı Devleti'nin çöküşünün iki tarihi süreci olduğunu söylemiştir. Akçura' ya (1988;10) göre "Osmanlı İmparatorluğunun dağılma devrinde iki tarihi vetirenin devamı görülmektedir. Bunlardan birincisi, imparatorluk arazisinin harici düşmanlar tarafından zapt ve istilası, ikincisi ise, imparatorluğu terkip eden gayri Türk ve gayri Müslim unsurların camiadan ayrılıp müstakil birer siyasi heyet teşkil etmeleridir." Akçura'nın dediği gibi bu süreç Fransız Devrimi ile birlikte 18. yüzyılda ivme kazanmış ve İnsan ve Vatandaşlık Hakları Beyannamesinin ilan edilmesiyle ortaya çıkan ve Kıta Avrupa'sıyla birlikte tüm dünyayı etkileyen milliyetçilik akımının Osmanlı İmparatorluğu'ndaki azınlık unsurları etkilemesiyle ortaya çıkmıştır. Büyük devletler bu gelişmeyi ve bundan sonraki süreci Osmanlı toprakları üzerindeki amaçlarını gerçekleştirmek için kullanmışlar ve bunu da Osmanlı ülkesinde yaşayan azınlık unsurların haklarını korumak adına yaptıkları şeklinde hem kendi ulusal mecralarında hem de uluslararası mecralarda dile getirmişlerdir.

II. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK'ÜN MÜFETTİŞLİK GÖREVİ VE SAMSUN'A ÇIKIŞI

Mustafa Kemal Paşa Mondros Ateşkes Antlaşması imzalandığında Adana Yıldırım Ordular Grubu Komutanlığı'na atanmıştı. Ateşkes hükümlerinden vatan topraklarının işgal edileceğini anlamış ve 1918 yılı Kasım ayı ortalarında İstanbul'a dönmüştür. Mustafa Kemal Paşa durumun ciddiyetini görmüş ancak Türk Milletine tehlikeyi anlatarak düşmanla mücadele edilebileceğini düşünmüş ve buradan zafere gidilebileceğine inanmıştı. Ve hatta İstanbul'da demirli duran Anlaşma Devletlerinin gemi filosunu görünce tarihe geçen eşsiz ve veciz cümlesini kurmuştu: "Geldikleri gibi giderler." İstanbul' da Ali Fuat Paşa, Kazım Karabekir Paşa ve İsmet Beyle görüşmüştü. Çünkü bu arkadaşlarının emirlerinde bulunan askeri birlikler henüz terhis edilememişti. Ve Mustafa Kemal Paşa arkadaşlarına güveniyordu. Kurtuluş Savaşı'nı Anadolu'dan başlatmak istiyordu ve Anadolu'ya geçmek istiyordu.

Mondros Ateşkes Anlaşması imzalandıktan hemen sonra İngilizler "Samsun'da Hristiyanları toptan öldürmek için Müslüman ahalinin silahlandırıldığı" yönündeki şikâyetleri vardır. Hâlbuki 9 Mart 1919' da Samsun'un, 30 Martta Merzifon'un İngilizler tarafından işgalinin Pontusçu çetelerin tecavüzlerini ve taşkınlıklarını artırdığı İngiliz İstihbarat Bürosu raporlarında yer almaktaydı. (Turan 1998; 10).

Mustafa Kemal Paşa İstanbul' da bulunduğu sırada Anadolu'ya geçe-

bilmek için bir imkân bir yol arayışına girmişti. Pontus Rum çetelerinin Karadeniz Bölgesinde Müslüman halka saldırıları bu sırada artmıştı. İngiltere, Mondros Ateşkesine göre bu bölgede asayiş ve sükûnet sağlanmadığı takdirde bölgeyi işgal edeceğini İstanbul'daki hükümete bir nota ile bildirdi. Padişah ve Hükümet, siyasetten uzak duran, dürüst, güvenilir ve iyi bir asker olan Mustafa Kemal Paşa'yı bu niteliklerinden dolayı 9. Ordu Müfettişliği'ne tayin ettiler. Bu tayine dair karar 30 Nisan 1919 tarihinde çıkarıldı ve 5 Mayıs 1919 tarihinde Takvim-i Vekayi' de yayınlandı. Mustafa Kemal Paşa'nın görevleri şunlardı:

-Yetki bölgesinde huzurun sağlanıp sürekli kılınması;

-Ordu ve halkın elinde bulunan silah ve cephanelerin toplanıp güvenli depolarda koruma altına alınması;

-Türklerin kurduğu direnme örgütlerinin ortadan kaldırılması.

Mustafa Kemal Paşa' ya bu zor görevleri yerine getirebilmesi için görev bölgesinde hem askeri hem de sivil makamlara buyurma yetkisi verilmişti. Mustafa Kemal Paşa'ya bu kadar geniş yetkiler veren bu tarihi tayinin, ordu ve memleket üzerindeki sıkı kontrole rağmen nasıl hazırlanıp kabul edildiği biraz düşündürücüdür. Anlaşılan odur ki, Mustafa Kemal Paşa'nın 9. Ordu Müfettişliği'ne tayini ile ilgili muamelelerde çok acele edilmiş, bu tayini bazı kimseler kolaylaştırmış, Padişah ve Sadrazam engel olmadıkları gibi kendisinden faydalı hizmetler ummuşlardır. (Turan 1998; 10).

Bu konuya başka bir yaşanan hadiseyi de örnek olarak verebiliriz; Mustafa Kemal Paşa 14 Mayıs 1919 tarihi akşamında Damat Ferit'in evinde yemektedir. Orada görevi hakkındaki son bilgileri alır. Ertesi gün İzmir işgal edilmiştir ve Mustafa Kemal Paşa oluşturduğu karargâhının üyeleri ile Anadolu'ya gidişin son hazırlıklarını yapmaktadır. Aynı gün Mustafa Kemal Paşa padişaha veda eder. Vahdettin O'nu şu sözleriyle uğurlar: "Paşa, paşa bu devleti sen kurtarabilirsin." Mustafa Kemal Paşa'nın yanıtı şudur: "Elimden gelen hizmette kusur etmeyeceğime güveniniz." (Mumcu 1998; 81).

Mustafa Kemal Paşa bu tayinle ilgili duygularını şöyle dile getirir: "Nezaretten çıkarken, heyecanımdan dudaklarımı ısırdığımı hatırlıyorum. Kafes açılmış, önünde geniş bir âlem, kanatlarını çırparak uçmağa hazırlanan bir kuş gibi idim." (Turan 1999; 31).

Müfettişliğin askerî konularla ilgili muhatabı Savaş Bakanlığı (Harbiye Nezâreti) olmakla beraber öbür konular için ilgili yüksek makamlarla haberleşecek ve işbu haberleşmelerden Savaş Bakanlığına (Harbiye Nezâreti) da haber verecektir. Bu yönerge Mustafa Kemal'e üstlendiği asıl görev için başlangıçta çok büyük kolaylıklar sağlamış, kendisine asker-sivil tüm yöneticilerle görüşmek, karar vermek, verdiği kararları uygulatmak imkânı kazandırmıştır. Mustafa Kemal, İstanbul'dan Samsun'a hareket etmeden önce kendisiyle birlikte çalışacak

arkadaşlarını, müfettişlik görevlilerini de seçmiştir. Kendisi ile birlikte Samsun'a çıkanlar değişik rütbe ve sınıftan on sekiz subaydır. (Özüçetin 2004; 71).

Mustafa Kemal Paşa'ya müfettişlik görevi verildikten sonra 15 Mayıs 1919'da İzmir Yunanlılar tarafından işgal edilmiştir. İzmir'in işgalinin uyandırdığı şaşkınlık, kızgınlık ve ne yapılacağını bilememe atmosferi içerisinde Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşları 16 Mayıs 1919'da Bandırma Vapuruyla başkent İstanbul'dan Samsun'a doğru yola çıktılar. Bu tarih Milli Mücadelenin fiilen başladığı tarihtir. Mustafa Kemal Paşa Samsun'a giderken yanında bulunan Refet Bey' e «İhtilali yapmak yetmez. Daha fazla bir şeyler yapmak lazımdır. İhtilaller devletleri değiştirir. Daha Türk Devleti yoktur, önce onu kurmak lazımdır» demiştir. (Yükseköğretim Kurulu, [YÖK], 2010; 79).

Mustafa Kemal Paşa, Samsun'a çıktıktan sonra bölgedeki durumu inceleyip, 20 Mayıs'ta Hükümet'e bir telgraf yolladı. Bu telgrafta İzmir'in Yunanlılar tarafından işgalinin ordu ve milleti çok içten yaraladığını belirterek, bu haksız tecavüzü sindiremeyeceklerini ve kabul etmeyeceklerini açıklıyordu. (Yükseköğretim Kurulu, [YÖK], 2010; 79).

22 Mayıs tarihinde Hükümet'e yolladığı bir başka telgrafta ise İngilizlerin haksız olarak bölgeye asker çıkarmış olduğunu belirtiyor, Hükümet'in önlem almasını istiyordu. (Yükseköğretim Kurulu, [YÖK], 2010; 79).

Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'da başlattığı hareket başlangıçta önemsenmemiş, ancak Sivas Kongresinden sonra İngiliz basınında, Millî Mücadele aleyhtarı yazıların yazıldığı ve Mustafa Kemal Paşa'nın asi bir general olarak gösterildiği anlaşılmaktadır. Ancak, Sivas Kongresinden çok önce, 6 Haziran 1919'da Karadeniz'deki İngiliz Deniz Kuvvetleri Komutanı General Milne ve daha sonra Amiral Calthorpe, bu Ordu Müfettişinin faaliyetleri hakkında Osmanlı Harbiye Nezaretine şikâyette bulunarak geri çağrılmasını ister ve Harbiye Nezareti tarafından bu isteğe uyularak Mustafa Kemal'in en kısa zamanda İstanbul'a dönmesi emredilir. Fakat Mustafa Kemal, azledildiğine dair telgrafı almadan müfettişlik görevi ve ordudan istifa ettiğini bildirir. (Özüçetin 2004; 70).

Mustafa Kemal Paşa Erzurum'a gelişinden 5 gün sonra 8-9 Temmuz 1919'da İstanbul Hükümeti ile açılan telgraf başı haberleşmesi neticesinde memuriyetine son verilirken O'da çok sevdiği askerlik mesleğinden ve görevinden istifa ettiğini telgrafla İstanbul Hükümetine bildirmiştir. Artık O, sade bir vatandaştır. Birlikte yürüyeceği milletini çok iyi tanımaktadır. Mustafa Kemal, daha sonra bu durumu şu sözleriyle ifade eder; " Ben 1919 senesi Mayıs ayı içinde Samsun'a çıktığım gün elimde hiçbir kuvvet yoktu. Yalnız büyük Türk milletinin asaletinden doğan ve benim vicdanımı dolduran yüksek ve manevî bir kuvvet vardı. İşte ben bu ulusal kuvvete, bu Türk milletine güvenerek yola çıktım". Kısa bir süre sonra her taraftan sevgi ve bağlılık mesajları gelir. Kâzım Karabekir Paşa, bizzat gelerek, "üniformanızı çıkarsanız da mukaddesatım üzerine söz veriyorum

ki, size üstüm olduğunuz zamandan daha bağlı kalacağım paşam" demiştir. (Özüçetin 2004; 70).

III. MİLLİ MÜCADELE VE TAM BAĞIMSIZLIK

Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk'ta "Samsun'a çıktığım gün genel vaziyet ve manzara" bölümünde;** "1919 senesi Mayıs'ının 19. günü Samsun'a çıktım. Genel vaziyet ve manzara: Osmanlı Devleti'nin dâhil bulunduğu grup, Harbi Umumi'de mağlup olmuş, Osmanlı ordusu her tarafta zedelenmiş, şartları ağır bir mütarekename imzalanmış. Büyük Harbin uzun seneleri zarfında, millet yorgun ve fakir bir halde. Millet ve memleketi Harbi Umumi'ye sevk edenler, kendi hayatları endişesine düşerek, memleketten firar etmişler. Saltanat ve hilafet mevkiini işgal eden Vahdettin, soysuzlaşmış, şahsını ve yalnız tahtını temin edebileceğini tahayyül ettiği alçakça tedbirler araştırmakta. Damat Ferit Paşa'nın riyasetindeki kabine; ikiz, haysiyetsiz, korkak, yalnız Padişah'ın iradesine tabi ve onunla beraber şahıslarını koruyabilecek herhangi bir vaziyete razı. Ordunun elinden silahları ve cephanesi alınmış ve alınmakta... İtilaf devletleri, mütareke hükümlerine riayete lüzum görmüyorlar. Birer vesile ile İtilaf donanmaları ve askerleri İstanbul'da. Adana vilayeti, Fransızlar; Urfa, Maraş, Ayıntap,ı İngilizler tarafından işgal edilmiş. Antalya ve Konya'da İtalyan

askeri kıtaları; Merzifon ve Samsun'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her tarafta yabancı subay ve memurları ve özel adamları faaliyette. Nihayet, söze başlangıç kabul ettiğimiz tarihten dört gün evvel, 15 Mayıs 1919'da İtilaf Devletlerinin rızasıyla Yunan ordusu İzmir'e çıkarılıyor. Bundan başka, memleketin her tarafında, Hristiyan unsurlar gizli, açık, özel emel ve maksatlarının elde edilmesinin teminine, devletin bir an evvel çökmesine mesai sarf ediyorlar. Daha sonra elde edilen sağlam malumat ve vesikalar ile teyit olundu ki, İstanbul Rum Patrikhanesi'nde teşekkül eden Mavri Mira heyeti vilayetler dâhilinde çeteler teşkil ve idare etmek, mitingler ve propagandalar yaptırmakla meşgul. Yunan Salibi Ahmeri, resmi Muhacirin Komisyonu; Mavri Mira heyetinin mesaisinin kolaylaştırılmasına hizmet etmekte. Mavri Mira heyeti tarafından idare olunan Rum mekteplerinin izci teşkilatları, yirmi yaşını aşmış gençler de dâhil olmak üzere her yerde ikmal olunuyor. Ermeni Patriği Zaven Efendi de, Mavri Mira heyetiyle hemfikir olarak çalışıyor. Ermeni hazırlığı da tamamen Rum hazırlığı gibi ilerliyor. Trabzon, Samsun ve bütün Karadeniz sahillerinde teşekkül etmiş ve İstanbul'daki merkeze bağlı Pontus Cemiyeti kolaylıkla ve muvaffakiyetle çalışıyor." demiştir. (Atatürk 1970; 1-2).

Mustafa Kemal Atatürk, **Nutuk'ta "Düşünülen kurtuluş çareleri" bölümünde;** Şimdi efendiler, müsaade buyurursanız, size bir soru sorayım: Bu vaziyet ve şartlar karşısında kurtuluş için nasıl bir karar hatıra gelebilirdi? İzah ettiğim malumat ve gözlemlere göre üç nevi karar ortaya atılmıştı:

Birincisi, İngiltere himayesini talep etmek.

İkincisi, Amerika mandasını talep etmek.

Bu iki nevi karar sahipleri, Osmanlı Devleti'nin bir bütün halinde muhafazasını düşünenlerdir. Osmanlı memleketlerinin muhtelif devletlerarasında taksiminden ise, bütün halinde, bir devletin himayesi altında bulundurmayı tercih edenlerdir.

Üçüncü karar, mahalli kurtuluş çarelerine yöneliktir. Mesela, bazı mıntıkalar, kendilerinin Osmanlı Devleti'nden koparılacağı görüşüne karşı ondan ayrılmamak tedbirlerine girişiyor. Bazı mıntıkalar da, Osmanlı Devleti'nin imha ve Osmanlı memleketlerinin taksim olunacağını emrivaki kabul ederek kendi başlarını kurtarmaya çalışıyorlar.

Bu üç nevi kararın gerekçesi, vermiş olduğum izahat arasında mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk**, Nutuk'ta "Benim kararım" bölümünde;** Efendiler, ben bu kararların hiçbirinde isabet görmedim. Çünkü bu kararların dayandığı bütün deliller ve mantıklar çürüktü, esassız idi. Hakikatte, içinde bulunduğumuz tarihte, Osmanlı Devleti'nin temelleri çökmüş, ömrü tamam olmuştu. Osmanlı memleketleri tamamen parçalanmıştı. Ortada bir avuç Türk'ün barındığı bir ata yurdu kalmıştı. Son mesele, bunun da taksimini teminle uğraşılmaktan ibaretti. Osmanlı Devleti, onun bağımsızlığı, padişah, halife, hükümet, bunlar hepsi anlamı kalmamış birtakım manasız sözlerden ibaretti. Neyin ve kimin dokunulmazlığı için kimden ve ne yardım talep olunmak isteniyordu?

O halde ciddi ve hakiki karar ne olabilirdi?

Efendiler, bu vaziyet karşısında bir tek karar vardı. O da milli hâkimiyete

dayalı, kayıtsız şartsız bağımsız yeni bir Türk devleti tesis etmek!

İşte, daha İstanbul'dan çıkmadan evvel düşündüğümüz ve Samsun'da Anadolu topraklarına ayak basar basmaz tatbikatına başladığımız karar, bu karar olmuştur.(Atatürk 1970; 12-13).

Mustafa Kemal Atatürk**, Nutuk'ta "Ya** İstiklal, **Ya Ölüm" bölümünde;**

Bu kararın dayandığı en kuvvetli muhakeme ve mantık şu idi:

Esas, Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla temin olunabilir. Ne kadar zengin ve müreffeh olursa olsun, bağımsızlıktan mahrum bir millet, medeni insanlık karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir muameleye layık olamaz.

Yabancı bir devletin himaye ve kollayıcılığını kabul etmek, insanlık vasıflarından mahrumiyeti, acz ve miskinliği itiraftan başka bir şey değildir. Hakikaten bu derekeye düşmemiş olanların isteyerek başlarına bir yabancı efendi getirmelerine asla ihtimal verilemez. Hâlbuki Türk'ün haysiyet ve izzetinefis ve kabiliyeti çok yüksek ve büyüktür. Böyle bir millet esir yaşamaktansa mahvolsun evladır!

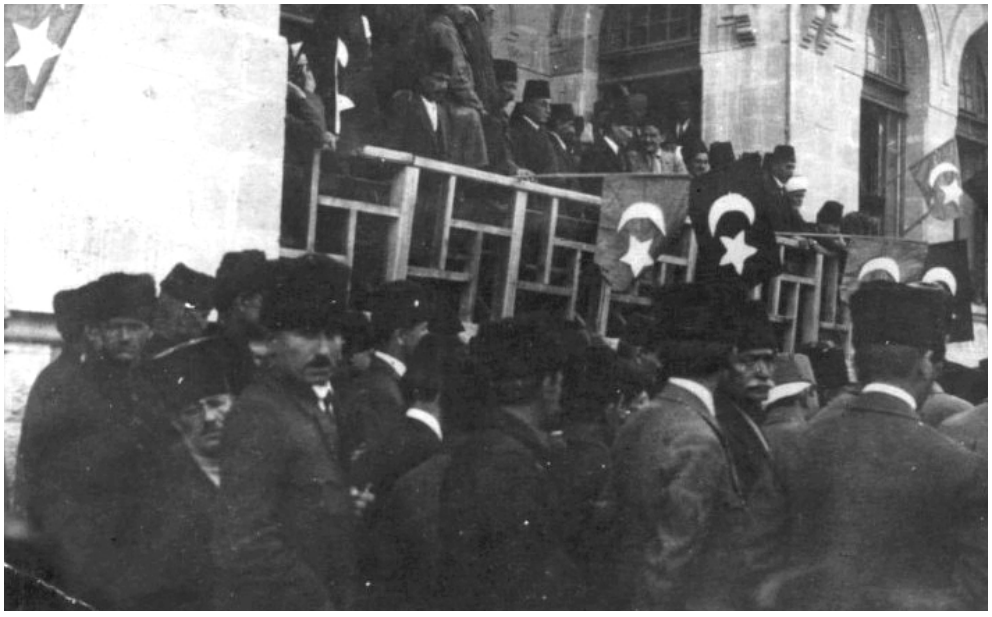
Dolayısıyla, ya istiklal ya ölüm!

İşte hakiki kurtuluş isteyenlerin parolası bu olacaktı. Bir an için, bu kararın tatbikatında muvaffakiyetsizliğe uğranılacağını farz edelim! Ne olacaktı? Esaret!

Peki, efendim, diğer kararlara boyun eğmek halinde netice bunun aynı değil miydi? (Atatürk 1970; 13).

Mustafa Kemal Atatürk'ün Nutuk'ta ifade ettiği bu sözlerinden daha İstanbul'dan Samsun'a doğru yola çıkmadan önce Osmanlı Devletinin ve Anadolu topraklarının genel durumunu değerlendirdiğini ve Türk Milletini kurtarmak için kesin kararını verdiğini ve bu kararını uygulamak için sahip olduğu inancı anlayabiliriz. Nedir bu karar? İşte bu karar «Milli egemenliğe dayalı, kayıtsız şartsız tam bağımsız yeni bir Türk Devleti kurmak.» Bir diğer önemli nokta ise Mustafa Kemal Atatürk' ün Türk Milletine olan inancını ve güvenini görebilmemizdir. Nitekim Anadolu'ya ayak basar basmaz bu kararını uygulamaya başlamıştır. Çünkü artık vakit kalmadığını düşünmüş ve yeni tam bağımsız Türk Devletini kurmaya girişmiştir.

Mustafa Kemal Paşa'nın Temmuz 1919'da istifa ettikten bir buçuk ay gibi kısa bir süre içerisinde yaptığı faaliyetler ve verdiği mesajlar, başta İngilizler olmak üzere istilâcı devletlerin bütün hesaplarını bozacak bir niteliktedir. Havza'ya, Amasya'ya geçen Mustafa Kemal, görevi dışında ülkenin değişik yerlerinde cereyan eden olaylarla ilgilenmeye, bildiriler yayınlamaya, yazışmalar yapmaya başlamıştır. 28 Mayıs 1919'da Havza'dan bütün memlekete, kumandanlara, mülkî amirlere, millî teşkilât kurmaları, miting tertip etmeleri yolunda şu tamimi göndermiştir: "İzmir'in ve maalesef bunun arkasından da Manisa ve Aydın'ın işgali, gelecekteki tehlikeyi daha açık olarak sezdirmiştir. Yurt bütünlüğümüzün korunması için, milletçe gösterilen tepkinin daha canlı ve sürekli olması gerekir. Yaşayışımızda ve millî bağımsızlığımızda gedikler açan işgal ve ilhak gibi olaylar, bütün millete kan ağlatmaktadır. Izdıraplar dindirilemiyor. Sindirilmesi ve katlanılması mümkün olmayan bu duruma derhal son verilmesinin bütün medenî milletlerle büyük devletlerin adalet ve nüfuzundan sabırsızlıkla beklendiğini göstermek maksadıyla, önümüzdeki hafta içinde ve çeşitli illere göre, pazartesi başlayıp çarşamba günü müracaatın arkası alınmak üzere, büyük ve heyecanlı mitingler yapılarak millî gösterilerde bulunulması, bunun bütün kasaba ve köylere kadar yaygınlaştırılması, bütün büyük devletlerin temsilcileriyle Babıâli'ye etkileyici telgraflar çekilmesi, yabancıların bulunduğu yerlerde yabancılar da etki altına alınmakla birlikte,

düzenlenen millî gösterilerde terbiye ve ağırbaşlılığın titizlikle korunması, Hristiyan halka karşı saldırı, gösteri ve düşmanlık gibi tavır ve davranışlardan sakınılması zaruridir. Bu ifadelerden de anlaşıldığı gibi, Mustafa Kemal Paşa'nın doğrudan millet adına hareket eden ciddi bir lider olarak ortaya çıktığı görülmektedir.(Özüçetin 2004; 71-72).

21-22 Haziran 1919'da yayınlanan Amasya Tamiminde; yurdun bütünlüğü, milletin istiklâli tehlikededir", denilerek alarm işareti verilmekte, İstanbul Hükümetinin aczi ortaya konulmakta ve böyle bir durumun milletimizi yok olarak tanıttırdığı açıklanmaktadır. (Özüçetin 2004; 72).

"Milletin istiklâlini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır", parolası ile millî egemenliğe ve millî bağımsızlığa yer veren bu ilke, daha sonraki tarihî gelişmelerle Türk devleti için bir temel ve dayanak olacaktır. Tamim, bütün ülkeyi içine alacak bir kuruluşu öngörmekte ve bu amaçla bir kongrenin toplanması gereğini belirtmektedir.

Millî Mücadele başladıktan sonra millî bir devletin kurulması ile ilgili görüş ilk defa Erzurum Kongresinde kabul edilip Sivas Kongresinde genişletilerek, 28 Ocak 1920'de Meclis-i Mebusan tarafından Misak-ı Millî olarak kabul edilmiş ve onaylanmıştır. Dolayısı ile Misak-ı Millî, Millî Mücadelenin siyasî ve askerî hedeflerini gösteren bir belge olmuştur.

Tam bağımsızlık hedefinden başka, köklü geçmişinde bir amacı bulunmayan ve sahip olduğu toprakları devlet geleneğinde hiçbir zaman terk etmemiş olan bu şerefli Millet, Mustafa Kemal Paşa'nın 19 Mayıs 1919'da Samsun' da

başlattığı onurlu ve karakterli yürüyüşünü nihayet zaferle sonuçlandırma noktasına taşımıştı.

26 Ağustos 1922 sabahı saat 5.30'da topçularımızın ateşiyle Kocatepe'den Büyük Türk Taarruzu başladı. Hedef Tam Bağımsızlıktı! Başkomutan Mustafa Kemal Paşa bu büyük taarruzu silah arkadaşlarıyla birlikte ateş hattında yönetiyordu. Türk Ordusunun ilerleyişi karşısında Yunan kuvvetleri Dumlupınar mevzilerine kadar çekilmişti. 30 Ağustos günü Dumlupınar bölgesinde Başkomutan Meydan Muharebesi başladı ve düşmanın büyük bir kısmı imha edildi. Artık mağlup olan düşmanın tamamen Ata toprağından temizlenmesi gerekiyordu. Başkomutan 1 Eylül 1922 günü komutası altındaki kahraman Türk askerlerine "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" emrini verdi. Nihayet Türk Ordusu 9 Eylül 1922 sabahında İzmir'e ulaştı ve Kadife Kale' de şanlı Türk Bayrağı dalgalanıyordu. Artık Ata toprağı Anadolu 4 yıl süren düşman işgal ve istilasından kurtarılmış ve "Türkiye, Türklerindir!" gerçeği bir kere daha gözler önüne serilmişti. (Yükseköğretim Kurulu, [YÖK], 2010; 165-166).

IV. SONUÇ

Bu bölümümüze kadar olan bölümlerden ve çalışmamızın başından itibaren anlaşılacağı üzere, 19 Mayıs 1919 tarihi, Türk milletinin tarihinde bir büyük geleceğin ve inkılâbın ilk adımı ve başlangıcı olması münasebetiyle bayramlaşarak ölümsüzleşmiştir. (Özüçetin 2004; 65).

19 Mayıs 1919, Şark Meselesi adı altında yok edilmek istenen Türk milletinin âdeta yeniden var oluş destanının yazılmaya başlandığı bir tarihtir. (Özüçetin 2004; 65).

19 Mayıs 1919, Millî Mücadeleyi, millî bağımsızlığa dönüştüren, geri kalmışlığı, sömürüyü, bağımlılığı kıran, Türk milletini tam anlamıyla bağımsızlaştırma, geliştirme, çağdaşlaştırma ve demokratikleştirmeye sevk edecek olan sürecin bir başlangıcıdır. (Özüçetin 2004; 65).

Mustafa Kemal Paşa'nın Samsun'a ayak bastığı 19 Mayıs 1919 tarihi Türk Kurtuluş Savaşı'nın hukuki ve fiili olarak başladığı tarihtir. Toprağımızı işgal etmek için yaklaşık iki yüzyıl plan ve proje yapan ve I. Dünya Savaşı sonunda buna ulaştığını zanneden, başını İngiltere'nin çektiği anlaşma Devletlerine tarihte eşi görülmemiş bir destanın yazılmaya başladığı tarihtir.

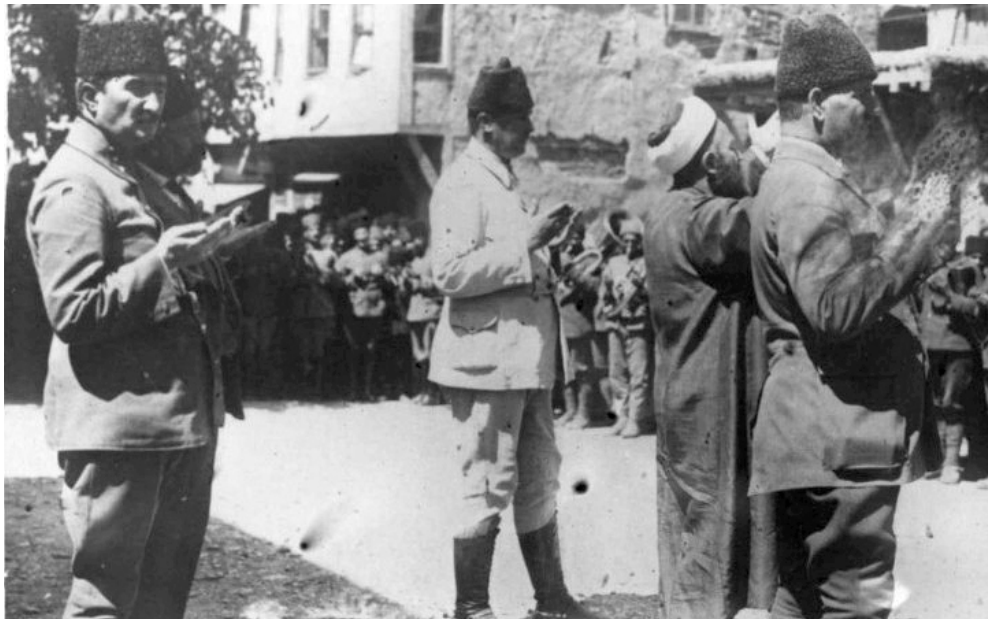
Mondros Ateşkes Anlaşmasıyla başlatılan ve Sevr Anlaşması'yla gerçekleştirildiği zannedilen şerefli Türk Milletini yurdundan, Ata toprağı olan Anadolu'dan çıkarmak ve tarih sahnesinden tamamen silmek isteyen korkunç ve hain zihniyete karşı, onların topraklarımızdaki işbirlikçilerine karşı, Türk Milletinin Millî Mücadele ve tam bağımsızlık savaşı boyunca bütün toplumsal, kültürel, ekonomik engellere ve bu engellerin güçlü kesim ve kişilerine karşı yürüttüğü ve sonucunda tam bağımsız Milli bir Türk Devleti kurduğu Bağımsızlık Savaşı'nın başlangıcı olan eşsiz bir tarihtir 19 Mayıs 1919.

19 Mayıs 1919 tarihi ve bu tarihte Mustafa Kemal Paşa'nın Anadolu'ya geçmesi, bu tarihten sonra ortaya çıkacak olan bir dizi olayın başlangıcı olmuştur. Bu tarihten sonra Milli Mücadele hem askeri hem de siyasi bir vasıf kazanmış, Amasya Tamimini kongreler ve Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılması izlemiştir. Bu faaliyetler milli kuvvetlerin yeni bir ivme kazanmasını da sağlamış, Sakarya ve Dumlupınar'a giden zaferin önünü açmıştır. Dumlupınar'da kazanılan büyük Türk zaferinden sonra da Türk Milleti için yeni bir âlem doğmuş; Lozan Anlaşması'yla bağımsızlığımız onaylanarak, milli sınırlarımız çizildikten sonra çağdaş, demokratik ve laik Türkiye Cumhuriyeti kurulmuştur. Büyük Atatürk üzerinde yaşadığımız Yüce Türk Devleti'nin kurucusu olarak tarihe geçmiştir.

Türk Milli Mücadelesini anlamak ve gelecek nesillere aktarmak, bunu sorumluluğunu taşımak Milli bir şuur ve Milli bir bilince sahip olmakla başlayabilir ki bu özellikler Türk Milletinin doğuştan sahip olduğu değerlerdir.

Ancak şu da bir gerçektir ki Türk gençliği ve bundan sonra gelecek nesiller sahip oldukları kişisel özellikleri ve almış oldukları eğitimle ve elde ettikleri donanımlarıyla bir önceki nesilden

farklı olarak dünyaya bakış açıları da farklı olacaktır. Mana dünyaları ve hatta madde dünyaları bir önceki kuşakla aynı olabilecek midir? Somut olan ve somut olmayan kültürel değerlere, milli ve yerel örfüne ve geleneğine bakış açısı, yaklaşımı nasıl olacaktır? Bu soruların cevapları mutlaka aranmalıdır, tartışılmalıdır. En önemlisi soruların öznesi olan gelecek nesillerle beraber bu soruların cevapları tartışılmalıdır. Çalışmamızın başından itibaren 19 Mayıs 1919 tarihini yani Türk Milletinin tam bağımsızlık savaşının başladığı günü ve bu günü başlatan büyük Türk Mustafa Kemal Atatürk'ü birbirinden değerli akademisyenlerimizin çalışmalarından öğrenerek ve bu bilgileri referans göstererek gelecek neslimize anlatmaya çalıştık. Mustafa Kemal Atatürk'ü anlatmaya çalıştık. O'nun Milli bir sır gibi yaptığı planlarını, Türk Milletine olan inancını, kararlılığını ve liderliğini anlatmaya çalıştık. Mustafa Kemal Atatürk ve Türk Milletinin hangi koşullar altında hangi imkânların içinde hangi moralle hangi acılarla hangi yokluk ve yoksunlukla Türk Milli Mücadelesini gerçekleştirdiklerini ve bunu başardıklarını anlatmaya çalıştık. Ama şundan hiç şüphem yok ki bugün ki teknoloji dünyasında, bilginin bu kadar rahat erişilebilir olduğu bir dünyada her Türk genci yukarıda örneklerini verdiğimiz değerli çalışmalara ve diğer birçok değerli çalışamaya ulaşabilir, araştırabilir ve okuyabilir. Türk genci bu çalışmalardan dersini çıkarabilir. Ama günümüz dünyasında tarihimizi gelecek nesillere daha farklı

bir şekilde mi anlatmalıyız? Farklı bir yaklaşım sergilememiz gerekir mi? Bir de bu açıdan yaklaşmaya çalıştım konumuza ve ilk önce kavram olarak «Küreselleşme» kavramını açıklamakla başlamak istedim.

Küreselleşmenin tanımında "Yerel olanın evrenselleşmesi ve evrensel olanın yerelleşmesi" ibareleri kullanılmaktadır. Küreselleşme sürecinde meydana gelen oluşum ve değişimler modern siyasal yapıların önündeki en büyük sorunlardan birini teşkil etmektedir. Ulus-devlet yapılanmaları, Batı ülkelerinden başlayarak 19. ve 20. yüzyıllarda tüm dünyayı sarmış ve 1980'den bu yana ise, bu kavram küreselleşmeyle kırılmaya başlamıştır. Ulus devletin alışılagelmiş geleneksel politikalarını zayıflatan küreselleşme süreci, tüm dünyayı saran büyük bütünleşme uygulamalarıyla, ulus devletin elinde bulunan siyasî erki, küresel kurumlara ve yerel yönetimlere dağıtma vasıtasıyla parçalara ayırmakta, böylece ulus devleti iki yönlü zayıflatmaktadır. Bu nedenle Küreselleşmenin önüne geçilemeyecek, engellenemeyecek bir süreç olduğunun ve engellenemeyecek boyuta ulaştığının algılanarak bu sürecin doğal etkilerinden olan "yerelleşme" özelliğinin millî birlik ve beraberliğimizi bozmasına engel olacak tedbirlerin alınması gereklidir. Bir zamanlar Türk Dünyasının ekonomik-siyasi birliğini bile ütopya olarak algılayanların bugün devletler üstü bir "dünya Devleti'nden bahsetmeleri ve küreselleşmenin nimetlerinden biri olarak gördükleri bu sistemin karar verici mekanizması olmaya çalıştıkları unutulmamalıdır. (Arıkan 2008; 1-2).

Bu ifadelerden anlaşılacağı üzere küreselleşmenin önündeki en büyük ve en önemli engel ulus devlet bağlamında Milli ve tam bağımsız, Milli benliğinin bilincinde olan, kültürünü ve dilini koruyan ve devam ettirebilen milletlerdir. Çünkü Kültür, "millet" kavramını oluşturan en önemli unsurdur. Geniş tanımıyla kültür; bilgiyi, sanatı, ahlâkı, örf ve âdetleri, insanın içinde yaşadığı toplumdan kazandığı bütün kabiliyet ve alışkanlıkları kapsayan, atalarından kendilerine miras bırakılan maddi-manevi değerler bütünüdür. Kültür olgusu, değişmeyen, hep olduğu gibi kalan bir anlamlar bütünü değildir; zamana, siyasal, sosyal ve ekonomik yapıdaki gelişmelere bağlı olarak değişikliğe uğrayabilir; başka kültürlerle karşılıklı olarak alışverişte bulunabilir. Kültür değişmelerinde sağlıklı olan yol, dayatmacı olmadan, ana kalıp korunarak kültürün çağın gereklerine göre kendiliğinden yeni şekil kazanması, başka bir ifadeyle "gelişerek" değişme süreci izlemesidir. (Mahiroğulları 2005; 1279).

Sonuç olarak; iletişimde uydu teknolojilerinin geliştiği, uzak mesafelerin her bakımdan yakınlaştırıldığı bir dönemde Küresel düzenin yoğun etkisiyle kültürler arası etkileşme kaçınılmazdır. Kültürlerarası etkileşimin karşılıklı ve dayatma olmaksızın kendiliğinden oluşması, kültürel yapıyı olumsuz etkilemez. Ne var ki, belirli bir kültürün, diğer kültürlere tek yönlü dayatılması durumunda, gerekli önlemler alınmadığında milli kültürlerin aşınması, buna

bağlı olarak kuşaklar arası "kültürel çatışma" ve "kimlik bunalımının yaşanması muhtemeldir.(Mahiroğulları 2005; 1286).

Kendi toplumunun değerlerini benimseyemeyenlerin, küreselleşme sürecini doğru okuyamayacağı ve bu süreçte başarılı olamayacağı için kendi kültüründen ve değerlerinden uzaklaşıldığında yabancılaşma kaçınılmaz bir sonuç olur. İnsanın bütün boyutlarıyla, değerler sistematiğiyle farklılıklarının tek bir potada eritilmeye çalışıldığı, tek biçimliliğe yönelik bir çabanın konusu edildiği bir süreç olarak küreselleşme, günümüz insanını bütün yaşamsal boyutlarıyla kuşatmakta ve çeşitli kitle iletişim araçları vasıtasıyla içinde yaşayacağı sanal bir dünya oluşturmaktadır. Günümüz dünyasında hiçbir ülkenin küreselleşme sürecinin dışında kalması artık mümkün gözükmemektedir. Ülkelerin, küresel kültürün iletişim araçlarıyla kendi kültürü üzerinde yapacağı tahribatı önleyebilmek için ekranlarını karartma ya da sınırlarını kapatma gibi bir imkânı söz konusu olamayacağına göre; ya küreselleşme sürecine tamamen teslim olacaklar ya da her milleti millet yapan milli dil, milli kimlik ve milli kültürlerine sahip çıkarak küreselleşme içinde kaybolmayacaklardır. Buradan yola çıkarak şerefli Türk milletinin şu anki gençlerine ve gelecek nesillerine Milli bir hafıza oluşturulabilecek ve içselleştirilebilecek bir şekilde;

19 Mayıs 1919 ruhunu, Milli mücadelemizi, bu toprağın ve bizlerin geleceği için hiç düşünmeden ölmeye giden vatan evlatlarını, Başkomutan Mustafa Kemal Atatürk'ü ve arkadaşlarını, yaşlısı ve genciyle o kadar yokluk ve acılar içinde gözünü kırpmadan canını bu yüce Türk Devletinin kurulması için veren Atalarımızı anlatmak zorundayız, olmadı mı bir kere daha anlatmak zorundayız. Küresel dünya düzeninin, uluslar ötesi çok büyük küresel şirketlerin, bu topraklarda emelleri ve hevesleri hiç bitmeyen ve

bitmeyecek olan yabancı devletlerin tüm gücüyle ve imkânlarıyla sarıp sarmaladığı günümüzde gelecek olan nesillerimize her ne kadar yoğun bir kültürel erozyona maruz kalıyor olsalar da milli şuurumuzu, milli tarihimizi, acılarımızı, zaferlerimizi anlatmalıyız. Geleceğimiz olan gençlerimizi bu yolla uyanık ve canlı tutabiliriz. Bugün, küreselleşmenin bütün toplumsal kurum ve yapılar üzerinde olumlu ve olumsuz etkisinin olduğu, yoğun şekilde tartışılmaktadır. Küreselleşmeyi bir kurtuluş olarak görüp ona tamamen tabi olmak gerektiğine inananların yanında, tamamen olumsuz bir süreç gibi görüp ona karşı cephe alanlar da vardır. Kimilerine göre ise küreselleşme, olumlu ve olumsuz yönleriyle iyi analiz edilir ve dikkatlice irdelenirse, önemli bir dönüşüm süreci olabilir. Bu noktada, cevaplandırılması gereken temel soru, olumsuz yönlerinden zarar görmeden küreselleşme sürecinden nasıl fayda sağlanacağı ve bir dönüşüm fırsatı olarak onun nasıl değerlendirileceğidir. Bizde Türk Milleti olarak gelecek nesillerimizi bu süreçte milli ve kültürel değerlerini koruyan, küresel bir dünyanın gerektirdiği bilgi, beceri, değer, tutum ve davranışlara sahip bireyleri yetiştirmeliyiz. Milli benliğimizi ve bilincimizi muhafaza ederek bilgi toplumunun insanını yetiştirme görevini yerine getirmeliyiz ki Türk tarihinin dönüm noktası olan 19 Mayıs 1919 tarihinin anlamını ve değerini, Milli değerlerimizi ve kutsallarımızı sonsuza kadar yaşatabilelim.

Gelecek nesillere bir başka anlatmamız gereken hususta Türk Milli Mücadelesi'nin tarihimizdeki önemi açısından o tarihlerde bu toprağın insanının içinde bulunduğu koşullara rağmen bir bütün olarak Mustafa Kemal Atatürk'ün liderliğinde tam bağımsızlık hedefi doğrultusunda bütünleşebilmesi ve karalı bir şekilde hedefine yürümesidir. Bu gerçekten başka bir ruh ve bilinç halidir ki bu şerefli Millet bu değerlere sahip olabilmiştir.

Başka bir ifadeyle Milli mücadele, çözülme ile sonuçlanabilecek bir sosyal değişme sürecinin, yeni ilişki ağları kurularak bütünleşme ile sonuçlanmasının örneğidir. Saldırılar karşısında yok olmama içgüdüsüyle hareket eden toplumsal güçler milli birliği oluşturmuştur. Sosyal kurumlar, gruplar, sınıflar ve aktörler bu dönemde bir bütünlük meydana getirmiş ve kendi içinde tutarlılık göstermiştir. Savaş durumunun özel şartları, kendine özgü bir toplumsallaşma biçimi ve toplumsal bütünleşme gerekliliği bu güçlerin bütünleşme fonksiyonlarını ortaya çıkarmıştır. Mücadelenin başlangıcı bir savunma olmasına, ideolojik bir Türk milli kimliği üzerine temellenmemesine, başlangıç hedefi bir milli devlet kurmak olmamasına rağmen bu bir milli mücadeledir. Çünkü bütünleşmiş, topyekûn mücadeleyi içeren toplumsal bir savunmadır. İdeolojik kurumsallaşması ve milli devlet hedefi bu mücadele sırasında yerleştirilmeye çalışılmıştır. Toplumun alt tabakalarındaki sembolik anlamı, "düşmandan kurtulma", esarete düşmeme", "gâvura toprak vermeme" şeklinde belirmiştir. Bu bağlamda Milli Mücadele bir sosyal bütünleşme örneğidir. (Avcıoğlu 2013; 157-158) Bize düşen görev ise gelecek nesillerimize Milli bağlılığımızı, bunu güçlendirebilecek unsurları, Millet olarak bu değerlerimizi anlatmalıyız ve sürekli olarak gençlerimiz nezdinde canlı tutmalıyız. Milli benliğimizi,

dilimizi ve bu toprağa ait olan tüm kendine özgü eşi bulunmaz değerleri bıkmadan usanmadan geleceğimizin güvencesi olan genç neslimize anlatmalıyız. Şüphe yoktur ki bunları yaparsak şerefli ve haysiyetli tarihimizin dönüm noktalarını özellikle 19 Mayıs 1919 ruhunu gençlerimize anlatabiliriz ve gelecekte emin ellere bırakabiliriz.

Bu çalışmamızdaki son sözlerimizi söylemeye yaklaşmışken büyük Atatürk'ün gençlere ve gelecek nesillere neler söylediğini de mutlaka belirtmemiz gerekir diye düşünüyorum. Açıkçası ulusal Milli mücadelemizi anlamak ve gelecek nesillere bir şey anlatabilmek için yaptığımız bu çalışmada final sahnesini ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk' e bırakmanın çok doğru ve yerinde olduğu çok açıktır. Peki, ne demiştir Mustafa Kemal Atatürk gelecek nesillere?

Atatürk; "Gençler! Benim gelecekteki emellerimi gerçekleştirmeyi üstlenen gençler! Bir gün bu memleketi sizin gibi beni anlamış bir gençliğe bırakacağımdan dolayı çok memnun ve mesudum."(Çetinoğlu 2009; 1) derken Türk gençliğine olan güvenini anlatmıştır.

Atatürk'ün şu sözleri de hepimiz için bir rehber olmalıdır: "Beni görmek demek, mutlaka yüzümü görmek değildir. Benim fikirlerimi benim duygularımı anlıyorsanız ve hissediyorsanız, bu kâfidir"."(Çetinoğlu 2009; 1) demiştir. Atatürk'ü anlamak, yaşadıklarını ve fikirlerini bilmekle mümkündür.

a çıktığında elinde hiçbir gücü yoktu. Ama Türklük şuuru ve bu asil millete olan inancı tamdı. Tam bağımsızlık amacını Milli bir sır gibi saklayarak tam zamanında ve adım adım Milletiyle paylaşarak istiklale ulaştı.

19 Mayısları Atatürk Türk Gençliğine hediye etti. Her yıl 19 Mayıs'ı "Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı" olarak kutlarız. Dolayısıyla Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında yaşanan zorlukları her zaman göz önünde tutarak, emanetine daima sahip çıkarak kutlamalıyız 19 Mayıs'ları.

Ve çalışmamızda son söz Başkomutanımızdan olsun... Mustafa Kemal Atatürk, Nutuk'un **son bölümü olan "Türk Gençliğine Bıraktığım Emanet" bölümünde;**

Muhterem efendiler, sizi günlerce işgal eden uzun bıraktığım emanet ve teferruatlı beyanatım, en nihayet, mazi olmuş bir devrin hikâyesidir. Bunda, milletim için ve müstakbel evlatlarımız lecek bazı noktalar belirtebilmiş isem, kendimi bahtiyar sayacağım. Efendiler, bu beyanatımla, milli hayatı bitmiş farz edilen büyük bir milletin, bağımsızlığını nasıl kazandığını ve ilim ve fennin en son esaslarına dayalı milli ve asri bir devleti nasıl kurduğunu ifadeye çalıştım.

Bugün ulaştığımız netice, asırlardan beri çekilen milli musibetlerden doğan uyanışın ve bu aziz vatanın her köşesini sulayan kanların bedelidir.

Bu neticeyi, Türk gençliğine emanet ediyorum.

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklalini, Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhili ve harici bedhahların olacaktır. Bir gün istiklal ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atıl-

mak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklal ve Cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elim ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalalet ve hatta hıyanet içinde bulunabilirler. Hatta bu iktidar sahipleri şahsi menfaatlerini müstevlilerin siyasi emelleriyle tevhit edebilirler. Millet fakrü zaruret içinde harap ve bitap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evladı! İşte bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklal ve Cumhuriyetini kurtarmaktır! Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur! (Atatürk 1969; 897-898).

KAYNAKÇA

AKYÜZ, Yahya vd. (2010), Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Ankara: Yükseköğretim Kurulu.

ATATÜRK, Mustafa Kemal, Nutuk (1919-1927) c.I.İstanbul: 1970, c.II.İstanbul: 1969, Milli Eğitim Basımevi.

AKÇURA Yusuf, Osmanlı Devleti'nin Dağılma Devri (XVIII. ve XIX. asırlarda), https://www.otuken.com.tr/u/otuken/docs/o/s/osmanli-devletinin-dagilma-devri-17-mayis-1528292794.pdf, (Erişim Tarihi: 24 Mart 2019).

ARIKAN Metin, Küreselleşme ve Milli Kimlik Açısından Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/406357, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

AVCIOĞLU Gürcan Şevket, Kriz Dönemlerinde Sosyal Bütünleşme: Milli Mücadele Örneği, http://www.tarihinpesinde.com/dergimiz/ekim2013/M10_07.pdf, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019)

ÇALIK Temel, SEZGİN Feridun, Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim, https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0,5&q=t+%C3%A7al%C4%B1k+ve+sezgin, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

ÇETİNOĞLU Neşe, 19 Mayıs 1919 Tarihinin Anlamı ve Önemi, https://www.ulkucudunya.com/index.php?page=haber-detay&kod=2503, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

ERÇETİN Şefika Şule, HAMEDOĞLU Mehmet Ali, Küreselleşme Sürecinde Ulusal Liderlerin Rolleri ve Uluslararası İzdüşümleri, http://www.ayk.gov.tr/wp-content/uploads/2015/01/ER%C3%87ET%C4%B0N-%C5%9Efika-%C5%9Eule-HAMEDO%C4%9ELU-Mehmet-Ali-K%C3%9CRESELLE%C5%9EME-S%C3%9CREC%C4%B0NDE-ULUSAL-L%C4%B0DERLER%C4%B0N-ROLLER%C4%B0-VE-ULUSLARARASI-%C4%B0ZD%C3%9C%C5%9E%C3%9CMLER%C4%B0.pdf, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

KAYGUSUZ Özlem, Modern Türk Vatandaşlığı Kavramının Erken Öncülleri: Milli Mücadele Dönemi'nde Ulusal Vatandaşlığın Kuruluşu, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/38129, (Erişim Tarihi: 27 Mart 2019).

KILIÇ Fahri, Nutuk'un Analitik Bir İncelemesi, https://scholar.google.com.tr/scholar?hl=tr&as_sdt=0,5&q=nutuk%27un+analitik , (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

KORKMAZ Zeynep, Milli Mücadele ve Sonrasında Türklük Şuuru, http://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Zeynep-KORKMAZ-Mill%C3%AE-M%C3%BCcadele-ve-Sonras%C4%B1nda-T%C3%BCrkl%C3%BCk-%C5%9Euuru.pdf, (Erişim Tarihi: 24 Mart 2019).

MAHİROĞULLARI Adnan, Küreselleşmenin Kültürel Değerler Üzerine Etkisi, http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9168, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

MUMCU Ahmet, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi I-II, http://ahmetsaltik.net/arsiv/2012/08/ATAT%C3%9CRK-%C4%B0LKELER%C4%B0-VE-%C4%B0NKIL%C3%82P-TAR%C4%B0H%C4%B0-I-II-Prof.-Ahmet-Mumcu.pdf, (Erişim Tarihi: 24 Mart 2019).

ÖZÜÇETİN Yaşar, Milli Mücadele İçerisinde «19 Mayıs 1919», http://vizyon21y.com/documan/Egitim_Ogretim/Onemli_Gunler_Kuruluslar/19_Mayis_1919/Milli_Mucedel_Icinde_19_Mayis_1919.pdf, (Erişim Tarihi: 27 Mart 2019).

TURAN Mustafa, Makaleler, http://www.mustafaturan.gen.tr/FileUpload/as799722/File/1998_19_mayis.pdf, (Erişim Tarihi: 27 Mart 2019).

TURAN Mustafa, Makaleler, http://www.mustafaturan.gen.tr/FileUpload/as799722/File/__milli_mucadelenin_baslamasi.pdf, (Erişim Tarihi: 27 Mart 2019).

YALÇIN E.Semih, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Geçiş ve 19 Mayıs Ruhu, http://www.atam.gov.tr/dergi/sayi-45/osmanlidan-cumhuriyete-gecis-ve-19-mayis-ruhu, (Erişim Tarihi: 25 Mart 2019).

Kızılca Günde Samsun'dan İzmir'e

Ekrem AKAR
"İstiklal Yolunda Samsun'dan İzmir'e" Makale Yarışmasının Üçüncüsü

Tarih boyunca bağımsızlık, Türk milletinin yaşam biçimi olmuştur. İstiklal harbimiz yüksek bir milli ruh ve maneviyatın mücadelesidir. Milli Mücadelemizin her safhası şanlı bir tarihtir. Şüphesiz bağımsızlık yolunda her köşe taşının büyük bir anlamı vardır.1919-1922 yılları arasında Anadolu'da yaşananlar Türk milletinin üstün vasıflarını, bağımsızlıklarına olan düşkünlüklerini bütün dünyaya göstermiştir. İşgal edilmek istenen toprağına, bütün imkânsızlıklara rağmen, sahip çıkarak istiklali uğruna ölmeye hazır yüce Türk milletinin ulu önderi Mustafa Kemal ATATÜRK " Ya istiklal ya ölüm!" derken, vatan evlatlarının, İstiklal yolunda, istiklaline kastedecek düşmanlarının karşısında, serden geçip nasıl bir inanç kalesi halinde duracaklarını çok iyi biliyordu. Bu duruşun adı Samsun, Amasya, Erzurum, Sivas, Ankara kısacası İstiklal yolu ve nihayetinde Sakarya olacaktı. Şairin deyimiyle Sakarya'nın ayağa kalkmasının zamanı gelmişti. Esasında bu ayağa kalkış 19 Mayıs'ta ilk adımla başlamıştır. Ve nihayet İnebolu'da Ankara'da, Afyon-Kocatepe'de vatanın şehit kanıyla sulanmış her karış toprağında, 9 Eylül'de İzmir'de, dünya Türk'ün heybetini bir daha görmüştür. Bu aziz millet bir tarih daha yazmıştır.

İstiklal harbimiz devam ederken, İnebolu'dan Ankara'ya taşınan milletin kalbidir. Bu kalp artık vatanın her yerinde atacaktır. Türk vatanını işgale kalkışan emperyalistler bu millete diz çöktürmenin sanıldığı kadar kolay olmadığını anladılar biraz akıllı olanları bunun mümkün olmadığını gördüler. İstiklal harbimizin devam ettiği sırada milli marşımızın yazarı büyük şair Mehmet Akif ERSOY'un "Ben ezelden beridir hür yaşadım hür yaşarım. Hangi çılgın bana zincir vuracakmış şaşarım" dizeleri ifade etmek istediğimiz, ruhumuzda yanan bağımsızlık ateşinin anlamını çok iyi açıklamakta-

dır. Aynı zamanda bu dizeler Türk'e kader yazılamayacağı tarihi gerçeğini, içimizde ve dışımızda anlamsız hayaller peşinde koşan gafillerin yüzüne, tokat gibi çarpmaktadır.

TÜRK MİLLETİNDE İSTİKLAL (OKSIZLIK) ANLAYIŞI

Türklerin bağımsızlık duygusunun kaynağını yaşam tarzlarında aramak gereklidir. Çünkü tarihin sayfalarına bakılırsa, orta Asya bozkırlarında hür yetişen Türk insanın, coğrafyasında sonsuz bir özgürlük anlayışıyla at koşturduğu görülür. Vatanında bağımsız yaşamış her Türk, devletleşme ile birlikte devletinin bağımsızlığı için gerektiğinde can vermiş kan dökmüştür. (KAFESOĞLU 1998;233,235)

Tarih boyunca Türk milletini harp sahasında mağlup edemeyen milletler çeşitli gizli oyunlarla Türk milletini parçalamak, yok etmek ya da hâkimiyet altına almak çabası içerisinde olmuşlardır. Orta Asya'dan Anadolu'ya kadar uzanan binlerce kilometre yol üzerinde kurulmuş olan Türk devletlerinin hepsinde bağımsızlık adına" temel ilke Türk milletinin haysiyetli ve şerefli bir millet olarak yaşaması olmuştur. Bu ilke ancak tam istiklale sahip olmakla gerçekleştirilebilir. Ne kadar refah ve bolluk içerisinde olursa olsun istiklalden yoksun millet medeni insanlık dünyası karşısında uşak olmak mevkiinden yüksek bir davranışa layık görülmez"(YALÇIN 2006;10) Aslında temel ilke cümlesiyle başlayan bu ifade

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "istiklal yolundan" büyük bir azim karar ve imanla geçip gelmiş milletin mücadelesini anlattığı "Nutuk" kitabında aynı şekilde açıklanmıştır. Bundan anlaşılacağı üzere Türk davasının temelinde yatan tam bağımsızlık ateşi yüzyıllardır söndürülememiştir, söndürülemeyecektir. Devleti baba, toprağını ana bilen Türk milleti canı pahasına babasının anasının hakkını korumayı en büyük şeref saymıştır. Türkler, Ana yurt Orta Asyadan, Ata yurdu Anadolu'ya kadar vatan bildiği her karış toprağa yönelik her türlü saldırıya karşı milletçe birleşerek silahla karşı koymuştur. Zira vatan toprağına saldırı istiklale saldırı anlamına gelmektedir.

Anadolu'daki milli mücadelemiz büyük önder Mustafa Kemal ATATÜRK ve silah arkadaşları vatanperverlerin üstün gayretleri ile bütün vatan sathına yayılmış ve Türk milletinin geçmişinde olduğu gibi milletçe bir savunma ve istiklali kurtarma mücadelesine dönüşmüştür. Türk milletinde binlerce yıl öncesinden var olan bu, bağımsız fert, bağımsız devlet anlayışı gittikleri her yere, binlerce kilometre uzağa, milli ruhla taşınmıştır. Bu yüksek milli ruh, milli mücadelemizde istiklal yolunun (İnebolu-Ankara) başında, Kuva-i Milliye ruhu adıyla belirmiştir.

2) 1815 VİYANA'DAN İSTİKLAL YOLUNA

Orta Asyadan başlayıp Avrupa'da Viyana kapılarına kadar dayanan Türk milletinin tarih boyunca kurmuş olduğu devletler İslam öncesi Türk cihan hâkimiyeti mefkuresi(ülküsü) anlayışını taşımıştır. İslamla birlikte bu

anlayış Allah'ın dinini yayma(cihad) meramıyla birleşmiştir. İslamın Allah, din ve hayır yolunda cihadı, Türklerin mefkurelerini canlandırıyor, hedeflere varma yolunda mefkureye daha bir güç katıyordu.(TURAN 1978;259)

İslamın Batı karşısında kalesi olan Türkler 1363 yılında Gelibolu'ya ilk çıktıklarında zamanı gelince Viyana kapılarına dayanacaklarını belki düşünemiyorlardı ancak ileriye doğru atılacak her adımda ve fethedilen her toprağa Türk töresinin kanun ve nizam anlayışı aynı zamanda Allah'ın adaletinin götürüleceği inancıyla ilerliyorlardı. Hristiyan batı dünyası, Türklerin bu hızla hareketinden, bir asır olmadan İstanbul gibi bir kaleyi almış olmalarından büyük rahatsızlık duysa da Türk ilerleyişinin önüne geçemedi.

1683 yılındaki Viyana Kuşatmasının başarısızlıkla sonuçlanması, Hristiyan dünyayı bir kutsak ittifaka götürdü. Osmanlı bu tarihten sonra Avrupa karşısında sürekli savunmada kalma durumuna düştü. 17.yüzyıldan itibaren Osmanlıların siyasi, askeri birçok alanda gerilemeye başlaması Avrupa karşısında gerilere düşmesi, Batının Osmanlı Devletine bakışını mücadele noktasında iyice değiştirdi. Viyana Kongresiyle(1815) bir araya gelen İngiltere, Fransa, İtalya gibi Avrupalı devletler ve Ruslar Türklere karşı izleyecekleri politikaları kendi aralarında karara bağlama noktasına geldiler. Başlangıçta Avrupa'nın iktisadi ve siyasi durumunu görüşmek amacıyla toplanan kongre

daha sonra Rus delegelerin Rusların sıcak denizlere inme hedefleri doğrultusunda, konuyu Osmanlı idaresindeki Hristiyan halkın yönetimine getirmesiyle "Şark Meselesi" şeklinde adlandırılan politikanın ortak amacının Türklerin Avrupa'dan çıkartılması, Balkanlardan atılması hatta Anadolu'dan geldikleri, Orta Asya bozkırlarına kadar sürüklenmesi olduğu anlaşıldı. "Şark Meselesi" aslında en açık ve net söyleyişle batılıların Türkleri tarih sahnesinden silme idealidir.Bunun için Anadolu işgal edilmeli Türkler esir edilerek mukavemet güçleri kırılmalıdır, şeklinde bir hesap peşinde olan haçlı zihniyeti bu hayalinin peşini hiçbir zaman bırakmadı.

Şark meselesi denilen plan haçlı zihniyetin 20.yüzyılda Mondros ve Sevr antlaşmalarıyla Türkleri geldikleri coğrafyaya gönderme heveslerinin adı olmuştur. 1.Dünya savaşının sonunda yenik düşen Osmanlı'ya 3000 yıl önce Anadolu'ya işgale gelen Yunan kralı Agemennon'un adını taşıyan İngiliz zırhlısında Limni adasının Mondros Limanında 30 Ekim 1918'de Mondros Ateşkes antlaşması imzalattırılmıştır. (YALÇIN 2015;82)

Mondros Ateşkesinden sonra, Avrupa'nın haçlı zihniyeti, Anadolu'nun tam ortasında İnebolu'dan Ankara'ya kadar bir şah damarı gibi uzanan yolun ne anlama geldiğini bilmeden aziz vatan toprağımıza saldırmaya devam ettiler, işgal ettikleri her karış toprağın kutsiyetini idrak edemeyecek kadar gaflette olan Avrupalılar istiklal yoluna baş koymuş vatanperverlerin neler yapabileceğinin bilincinde de değillerdi.

3) İZMİR'İN İŞGALİ -SAMSUN'A ÇIKIŞ

İngilizlerin oyunları her zaman olduğu gibi perde arkası sinsi siyasetleri Megali İdea izinde yürüyen Yunanlıları 15 Mayıs 1919'da İzmir'e çıkarttı. İngilizlerin nezaretinde İzmir'i işgal eden Yunanlılar 15 Mayıs'ta yakıp yıkarak işgal ettikleri İzmir'i üç yıl üç ay sonra aynı şekilde arkalarında Türk ordusu olduğu halde yakıp yıkarak terk ettiler. İşgal günü Konak meydanında Yunan askerlerinin karşısına durup silahını ateşleyen Hasan Tahsin aslında Yunanlılara ilk mesajı vermişti. Bu işgal onlar için kolay olmayacaktı. Çünkü, "Türkiye yenikti, bitkindi ama herhangi bir Ortadoğu veya koloni ülkesinde olmayan bir özelliği vardı;eski bir devletin ve askeri bir toplumun yüksek ve hızla örgütlenme niteliği" (ORTAYLI 2011;59)

Yunan işgallerinin kanlı bir şekilde gerçekleştirilmesi, Anadolu'da işgallere karşı bir halk hareketinin başlamasına yol açtı. Bu durum İngilizleri bir dönem de olsa Türklere karşı daha ılımlı davranmaya zorlamıştır. İngilizleri bu davranışa sürükleyen o sinsi politikaları gereği milli hareketi güç kullanmadan etkisiz kılmaktır. Fakat Kuva-i Milliye hareketinin yurt geneline yayılması, özellikle İngilizlerin bulunduğu batı Anadolu ve boğazlar bölgesinde Ali Fuat Paşa ile daha da güçlendirilerek İzmit ve İstanbul'u tehdit etmeye başlaması üzerine ve Mustafa Kemal'in İngiliz oyunlarını fark ederek barış görüşmelerinde sorun çıkarması, İngilizlerin strateji değiştirerek silah zoruyla 16 Mart 1920'de İstanbul'u resmen işgal etmelerini beraberinde getirdi.

İzmir'in işgalinden sadece bir gün sonra 16 Mayıs 1919 saat 4:30'da bir grup vatanperver başlarında Mustafa Kemal Paşa olduğu halde İstanbul'dan Samsun'a çıkmak üzere Bandırma Vapuru ile İstanbul'dan hareket ettiler. Samsun'a 19 Mayıs sabahı atılacak adım Türk İstiklal Harbinin siyasi, hukuki ve askeri mücadelesinin başlangıcının adımı sayılacaktı. Mustafa Kemal'le birlikte Samsun'a çıkan kahramanlardan Hüsrev Gerede bu yolculuğun ilk saatlerini anılarında şöyle anlatır: "Hareketimizden dört saat sonra boğazdan çıktık. Karadeniz'in ölü dalgaları ufak vapuru epey sallamaya başladı. Dört yıllık doğu hizmetinde sıkıntılı geçen bir savaştan sonra güzel İstanbul'dan ayrılmak beni çok üzdü.Güzel İstanbul,gönüllerde taht kuran şehir! Savaşta yiğitçe savaşan asker evlatların hor görülüyor. İş başındaki evlatların ise nankör, duygusuz, namussuz. Hükümet daireleri yabancıların uşağı. İşte bunun için seni ağlaya ağlaya terk ediyorum. Gittiğim yerler de yabancım değil… Öz Anadolu, Erzurum Türklüğü. Yarabbi sen bu millete zeval verme. Türklüğü yükselt, güzel İstanbul'u onun daima kalbi yap." (ÖNAL 2002;24,25)

Şundan emin olmalıyız ki İstanbul'dan bu duygularla ayrılan sadece Hüsrev Bey değildi. Vapurdaki bütün vatanperverler aynı sızıyı içlerinde hissediyorlardı. Samsun'a atılan adımla beraber milli mücadelenin teşkilatlanması başlar.9.Ordu Umum Müfettişi olarak Anadolu'ya gönderilmiş olan

Mustafa Kemal Paşa'nın bu tayinine dair irade, 30 Nisan 1919 tarihinde çıkarılmış ve 5 Mayıs 1919 tarihinde Takvim-i Vekayı'da yayınlanmıştır**.** Bu arada "Mustafa Kemal Samsun'a çıkar çıkmaz Damat Ferit'e İzmir'in işgalinin doğurduğu tepkileri dile getiren 4 cümlelik bir tel çekti.Bu 4 cümlenin 3'ünde 'millet ve ordu', 1'inde 'devlet ve ordu' deyimleri geçiyordu."(AKŞİN 2006;115) Mustafa Kemal bu telgrafla İstanbul hükümetine bir mesaj veriyordu. Anadolu'da bundan böyle size ve tüm müstemleke anlayışa karşı, emperyalistlerle birlikte, onların uşaklarına karşı, tüm şanı ve şerefi ile ayakta duran bir millet ve o milletten gücünü alan bir ordu oluşacaktır.

Milli mücadele sırasında İstanbul'dan Anadolu'ya silah ve istihbarat geçirilmekte ve silahlı mücadele için müfrezeler kurulmakta idi. Mustafa Kemal vatanın kurtuluşu için kurulmuş olan birçok teşkilat arasında koordinasyon sağlamak çabasına girişmiş ve nihayet bütün milli kuruluşları bir çatı altında toplamak istemiştir. Bunu ancak Sivas Kongresi'nde başaran Mustafa Kemal vatanın kurtuluşunda takip edilecek yolun nasıl olması gerektiğini zaman zaman yaptığı konuşmalarda anlatmıştır.

"Türk ata yurduna ve Türk'ün istiklaline saldıranlar kim olursa olsun, onlara bütün milletçe silahla karşı koymak ve çarpışmak gerekiyordu. Bu önemli kararın bütün gerek ve zaruretlerini daha ilk gününde açığa vurup ifade etmek elbette doğru olmazdı. Uygulamayı bir

takım safhalara ayırmak olaylardan ve olayların akışından yararlanarak milletin duygu ve düşüncelerini hazırlamak ve basamak basamak ilerleyerek hedefe ulaşmaya çalışmak gerekiyordu. Nitekim öyle olmuştur. Eğer dokuz yıllık faaliyetimiz ve yaptıklarımız bir mantık silsilesi ile gözden geçirilirse, ilk günden bugüne kadar takip ettiğimiz genel doğrultunun ilk kararın çizdiği yoldan ve yöneldiği hedeften asla sapmamış olduğu kendiliğinden anlaşılır" (YALÇIN 2006; a.g.e.11)

Mustafa Kemal ATATÜRK'ün yukarıdaki sözlerinden anlaşılacağı gibi milletçe gerçekleştirilen milli mücadele hesapsız, kitapsız bir direniş değildi. Atılan her adımın 19 Mayıs 1919'da Samsun'da atılan ilk adım gibi bir anlamı vardı. Ve atılan her adım İstiklal yoluna çıkmakta idi.

4) İSTİKLAL HARBİMİZİN SİYASİ YÖNÜ-KONGRELER

Mustafa Kemal, Samsun'a çıktıktan sonra çok geçmeden Havza'da yayımladığı bir genelge ile halkın işgallere tepki göstermesini istemiş böylelikle milli bilincin uyandırılmasını amaçlamıştır. Milli mücadelenin ilk işareti olan Havza Genelgesi'nin ardından, Mustafa Kemal 21-22 Haziran'da arkadaşları ile hazırlamış olduğu Amasya genelgesini yayımladı. Bu genelge ile milletin istiklalinin tehlikede olduğunu belirtirken, milletin istiklalini yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır, sözleriyle ulusal birlik ve beraberliği tesis etme yolunda ilk adımlar atılmış oldu. Amasya Genelge'sinden sonra Erzurum Kongresi açılmadan önce, Mustafa Kemal ATATÜRK asıl tehlikenin batıdan geleceğini sezmiş ve

"Eğer Türk ulusunu tek bir mukavemet çatısı altında birleştirebilir ve ordumuzu kısa zamanda tensik edebilirsek çok sürmeden Yunan ordusunu denize döker, memleketi istiladan kurtarır, tam bağımsızlığa kavuşuruz" demişti. (TURAN 2005;58) Bu cümleler milli mücadelenin önce siyasi yönünün temin edilip sonra askeri tarafıyla sonuca varılacağını ifade etmekteydi.

4 Eylül'de toplanan Sivas Kongresi'nin en önemli tarafı şüphesiz doğuda, batıda kuzeyde güneyde kısacası bütün yurtta verilen mücadelenin birleştirilmesi amacını taşımasıdır. Ayrıca bu kongrenin ardından işgalciler, ilk önce Fransızlar, Anadolu hareketinin ciddi boyutlara geldiğine kendi basın yayın organlarında yer vermeye başlamışlardır. Bu arada teşkilatlanma adına doğuda kongreler devam ederken İzmir, Balıkesir, Nazilli, Alaşehir gibi batı illerimizde de kongreler vasıtasıyla vatanın kurtuluşu adına ortak kararlar alınmaktaydı. İşgallere karşı milletçe topyekûn bir tavır alınması teşkilatlanmanın temel yapısını meydana getirmekteydi.

"Milli mücadelenin hukuki zemini nedir?" Sorusuna verilebilecek cevap hiç şüphesiz Misak-ı Milli olmalıdır.17 Şubat 1920'de Türk ve dünya kamuoyuna duyurulan kararlar aynı zamanda kutsi bir yemin niteliğindedir. "Misak-ı Milli gerçi bir Osmanlı parlamentosu kararı idi. Ancak onu hazırlayanlar milletten aldıkları yetki ile bunu yapmışlardır. Misak-ı Milli, kutsal bir yemin olarak

TBMM'nin de hedefi idi. O artık yeni Türk devletinin ülkesini belirleyen, sonuna kadar çalışılacak milli bir ülkü ve hedef olmuştu. Başka bir ifade ile bu karar, Misak-ı Milli'nin Osmanlı hukuku açısından tartışmalı olan varlığını tam anlamıyla yasallaştırmış, milli devletin temellerini atmıştır..Özellikle 1920 sonlarına doğru Misak-ı Milli'nin gerçekleştirilmesi için somut neticeler alınmaya başlanmıştır. Misak-ı Milli'nin yalnız iç hukuk bakımından değil,asıl devletler arası hukuk açısından büyük önemi de 1920 yılı sonlarına doğru anlaşılmaya başlanacaktır."(TURAN a.g.e ;87,88)

5) ANKARA KARARGAH - SEYMEN ALAYI

Kongrelerle birlikte siyasi örgütlenmenin tamamlanmasının ardından, sıra milli mücadelenin düzenli ordularla askeri sahaya inmesine gelmişti. Asıl tehlikenin İngilizlerin her türlü desteğini alan Yunanlılarla batıdan geleceği, gelişen olayların ardından belli olmuştu. Bunun için batı cephesine yakın, ikmal imkanları olan, güvenli bir yer karargah olmalıydı. Mustafa Kemal ATATÜRK karargah olarak merkezin Ankara olabileceğini düşünürken ilk başta şehrin konumunu göz önünde bulundurmuştur. Ankara'nın karargah olmasında en önemli etken şehrin stratejik bir noktada olmasıdır. Zira tarihine bakıldığında Orta Anadolu'da birçok mücadelenin sahnesi olan Ankara, ayrıca Eskişehir üzerinden gelen bir demiryoluna sahipti. Diğer taraftan Mustafa Kemal, Ankara'nın milli mücadeleye ruhen de hazır olduğunu düşünüyor ve bu düşüncesinde haklı çıkıyordu.

27 Aralık 1919'da Ankara Gazi Mustafa Kemal'i bir Oğuz geleneği olan "Seymen Alayı" ile karşıladı. Seymen

Alayı, Türklerin "Kızılcagün"dedikleri milli felaket günlerinde, yeni devleti kurmak,yeni lideri seçmek için tertip edilmiş alaylardır.27 Aralık'ta yine bir Kızılcagün'de Türk milleti kendini kurtaracak liderini seçmişti.

6) İSTİKLAL YOLUNDAN SAKARYA'YA -9 EYLÜL

Harp meydanında büyük Yunan bozgununu başlatan, şüphesiz Mustafa Kemal ATATÜRK'ün "Hatt-ı müdafaa yoktur sath-ı müdafaa vardır. O satıh bütün vatandır" sözüdür.23 Ağustos 1921'de Yunan birlikleri başlattıkları hareketle Türk ordusunu dağıtma hevesine kapılıp savaşı artık kazanacaklarını düşünmeye başlamışlardı. Türk ordusu, Ankara'nın güneyine itilmişti. Ancak Sakarya'da geriye atılan bu adımın, düşmanının üzerine atılacak Türk ordusunun son gerilmesi olduğunu anlayamayan Yunan ordusu, 10 Eylül'de karşısında bir anda Türk ordusunun taarruzunu görünce şaşırmıştı. Yunan bozgunu harp sahasında en açık şekliyle görülürken Milli mücadele ruhu, İnebolu'da İstiklal yolu başında olduğu gibi şimdi Sakarya'da aniden belirmiş Sakarya'yı ayağa kaldırıyordu.

Sakarya savaşı sırasında TBMM'si tarafından çıkartılan Tekalif-i Milliye kanunu, bu necip milletin fedakarlığının en büyük göstergesidir.. Sakarya Savaşı sonrasında yapılacak olan büyük taarruz öncesinde de Türk ordusunun eksiklerini tamamlamak için büyük bir seferberlik başlatılmıştır. Gizli teşkilatlarımız ve kahramanlarımız sayesinde İstanbul'daki İtilaf devletlerinin kontrolündeki depolardan İnebolu'ya, İnebolu-Kastamonu ve Çankırı üzerinden Ankara'ya (İstiklal Yolu), cepheye sevk edilmek üzere silah ve mühimmat kaçırılmıştır.

İnebolu-Ankara arasındaki 340 km'lik yol milli mücadelemizde büyük kahramanlıkların yaşandığı bir yoldur.1920 yılının Nisan ayından itibaren İngilizlerin Kocaeli yarımadasını kontrol etmeye başlamaları üzerine İstanbul'dan silah ve cephane sevkiyatı Karadeniz'e kayınca İnebolu'nun önemi artmıştır. Mustafa Kemal Paşa "Gözüm Sakarya'da Dumlupınar'da" derken bu yolun önemini en net bir şekilde ifade etmektedir.(MADEN 2014; e-dergi)

Sakarya zaferinden sonra Batı, Anadolu üzerinde oynadığı işgal oyununun tutmadığını anladı. İngilizler Yunanlılara verdikleri her türlü desteği çekince harp meydanında Türk ordusuna karşı Yunanlılar teke tek kaldı. Yunan ordularının toparlanmasına fırsat vermeden tekrar bir taarruz düşünülmüş olsa da kısa sürede bunun mümkün olmadığı anlaşıldı. Buna rağmen her an taarruz edilecekmiş gibi hazırlıklar sürdü. Yunanlıların planı Eskişehir,Seyitgazi,Bolvadin üzerinden Ankara'ya yürümekti. Nihayet 26 Ağustos 1922'de büyük Türk taarruzu başladı. Savaş planı, Yunan ordularının tamamen imhası üzerine bizzat Başkomutan Mustafa Kemal Paşa tarafından yapıldı. Düşmanın kaçış yolları tutulurken Yunan ordusunun büyük kısmı Dumlupınar mevkiinde imha edildi. İzmir yönünde geçip gittikleri yerleri yakıp yıkarak kaçmaya başlayan Yunan ordusunun bazı birlikleri İzmir'e vardıklarında kendilerine yakışır bir mezalimle arkalarında yine kül olmuş bir İzmir bırakırlarken 9 Eylül'de idealleri ile birlikte Akdeniz'e dökülmüşlerdir.(YALÇIN 2008;249-252)

SONUÇ

İstiklal harbimiz, her yönüyle dünya tarihinde benzeri görülmemiş bir mücadeledir. Bu mücadele milletimizin bağımsızlığına düşkünlüğünü bütün açıklığı ile ortaya koymuştur.1922 yılına gelinceye kadar savaşlarda insan kaynağı erimiş, bütün ekonomik imkanları elinden gitmiş bir millet milli mücadelenin kazanılması ile adeta yeniden doğmuştur. Kazanılan zafer Türklüğü yok etmeye çalışan Batının haçlı zihniyetine ve emperyalizmin uşaklarına karşı verilen, hem hukuki hem askeri mücadelenin sonucudur. Türk milletinin bu onurlu mücadelesi yüksek bir ruh ve maneviyatla kazanılmıştır. Şüphesiz bu maneviyat, tarihte olduğu gibi gelecekte de milletin özünde varlığını koruyacaktır. Vatanın savunulması gerektiğinde Türk milletinin aziz evlatları atalarının kutsi emanetine sahip çıkacaklardır.

Sakarya Savaşı, Türk milletinin kaderinin yazıldığı savaştır. Millet haysiyetli mücadelesi ile kaderini başkalarının eline bırakmadı. Anadolu coğrafyasının bin yıllık sahiplerinin ismi bu coğrafyanın ufkunda Sakarya Zaferi ile yeniden tecelli etti. Savaş sırasında her türlü yokluğa rağmen Türk milletinde var olan iman ve vatan aşkı milletin düşmanlarını dize getirdi. 19 Mayıs 1919 tarihi İstiklal harbimizin hukuki mücadelesinin ilk adımıdır. İzmir'de Hasan Tahsin gibi kahramanların düşmana sıktıkları ilk kurşunlar, çok geçmeden, milletin istiklali için silaha sarılacağının işareti idi. Türk ordusu, tarihin görmediği fedakarlıklarla, milletiyle birlikte şanlı tarihinin sayfalarına İstiklal Harbini yazdı. Avrupalıların yıllar önce Viyana'da görmeye başladıkları Türkleri Anadolu toprağına gömme rüyası İstiklal yolunda milli direnişe gözlerini açmalarıyla sona erdi. Hala rüyanın bitmediğini düşünenler ise 9 Eylül'de Türk ordusunun karşısında perişan oldular. Gazi Mustafa Kemal ATATÜRK bu mücadelenin milletin azim ve kararı olduğunu şöyle dile getirir."Milli Mücadele'yi yapan doğrudan doğruya milletin kendisidir, milletin evlatlarıdır. Millet; analarıyla, babalarıyla, kardeşleriyle mücadeleyi kendisine ülkü edindi… Milli Mücadele'de şahsi hırs değil, milli ülkü, milli onur gerçek etken olmuştur." (Atatürk, 1925)

KAYNAKÇA

1)AKŞİN Sina, Ana Çizgileriyle Türkiye'nin Yakın Tarihi, İmaj yayıncılık, Ankara 2006, s.115

2)KAFESOĞLU İbrahim, Türk Milli Kültürü,Ötüken Neşriyat,İstanbul 1998,s.233,,235

3)MADEN Fahri, Milli Mücadele'nin Anahtarı-İstiklal Yolu,Türk Yurdu Dergisi,Sayı:321,Yıl::2014(e-dergi) https://www.turkyurdu.com.tr/dergi-detay.php?id=13

4)ORTAYLI İlber, Türkiye'nin Yakın Tarihi,Timaş yayınları,İstanbul 2011,s.59

5)ÖNAL Sami, Hüsrev Gerede'nin Anıları, Literatür yayınları, İstanbul 2002,s.24,25

6)TURAN Osman, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi, Nakışlar yayınevi, İstanbul 1978,s.259

7)TURAN Mustafa, Milli Mücadelede Siyasi Çözüm Arayışları, Siyasal Kitapevi,Ankara 2005,S.58

8)YALÇIN Semih, Nutuk, Fersa Matbaa, Ankara 2006, s.10,11

9)YALÇIN Emrullah, Şark Meselesi Emperyalistlerin Türk Politikası, Toros Üniversitesi İ.İ.B.F Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt:2,Sayı:4, Yıl:2015,s.82

10)YALÇIN Semih, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi, Berikan Yayınları, Ankara 2008, s.249,250,251,252

